

İçindekiler

- Söz ve Eylemde Gündem.....	2
- Toplumsal ve Siyasal Gündemden.....	4
- “Ne Yapmalı” Üzerine – 2 - Murat Sağlam.....	18
- Burjuvazi Tehlikeli Virajda - Ali Gök.....	22
- “Emperyalizm” Teorileri ve Tartışmalar - N.Fırat.....	23
- Hangi Kültürü Geleceğe Taşımalıyız - Doğan Yağmur.....	29
- Kahramanca Mücadele Acı Yenilgi – çeviri - Bahman Azad.....	32
- Fındık Üretimi ve Çok Boyutlu Sömürü - Mustafa Özkan.....	49
- “Ölü Ekmeği” - Yosum Kurtulmaz- Dr. Laurent Mignon.....	55
- Futbolun Filozofu Sorates - Osman Bulugil.....	59
- Futbolun Devrimcisine Veda - Engin Kara.....	60
- Şiir -Ziya ile Eyüp- Ali Mendillioğlu.....	62

Anadolu Yayıncılık adına İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Harun YILDIZ
Aylık, Siyasi, Yaygın Türkçe Yayın
Adres: Osmanağa Mahallesi, Kırtasiyeciler Sk.
No: 8 Kat:2 Kadıköy-İstanbul
İrtibat Tlf : 0216 347 87 09
Baskı tarihi:Eylül-2012
1.000 adet basılmıştır.
Basım yeri: Özdemir Matbaacılık, Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi
Blok No: 145 Topkapı-İstanbul
Tlf. 0212 577 54 92

İletişim:

Web. www.sözveeylem.org

İstanbul: Tlf: 0216 347 87 09

İzmir: 847 Sk. No:32 Kat:2 Daire:7

Kemeraltı/Konak

Manisa-Turgutlu: Turan Mah. Kurultay
Sk. No:21 Kat:1 Turgutlu

Söz ve Eylemde Gündem

Provokasyon ve İmha

Türkiye'nin "komşularla sıfır sorun" politikasının ABD ve müttefiklerinin Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Kafkaslar-da yürüttüğü emperyalist paylaşım ve işgalin bir parçası olduğu bölgedeki gelişmeler tarafından her gün biraz daha doğrulanıyor. ABD'nin siyasal olarak denetleyemediği Libya, Suriye ve İran'ı, Türkiye aracılığıyla istikrarsızlaştırma ve operasyonel bir güç yaratma taktiğine Türk burjuvazisi, emperyalist hevesler ve bölge savaşını Kürt halkına karşı bir imha savaşına dönüştürebilme umuduyla cankurtaran simidi olarak sarıldı.

Ancak değişen güç dengeleri ve bunun bölgede yansıması olan emperyalist savaş bloklaşması, ABD'nin savaş planının istenildiği gibi yürümesini engelleyince Türkiye için hevesler bir anda kâbusa dönüştü. Planlar bozulup politika çökünce burjuvazi geleneksel yöntemini, provokasyon – imha politikasını devreye soktu.

Provokasyon – imha, Türk burjuvazisinin İttihat Terakki'den bu yana sistemleştirip yürüttüğü bir politikadır. Hatırlanacaktır, birçok Ermeni, Pontus, Süryani vb. katliamı, birbirine benzer provokasyonlarla başlatıldı. Bu provokasyonlarda ağırlıklı olarak dinsel motifler (camilerin yakılıp yıkıldığı, Müslümanların katledildiği vb.) kullanıldı. 6 – 7 Eylül Grek katliamı, Kanlı Pazar, Çorum, Kahraman Maraş, Sivas yakın tarihin kanlı provokasyon – katliam zincirinin birer halkasıdır.

Bugün provokasyon – imha zinciri Kürt halkını hedef alıyor. Kürt özgürlük mücadelesi karşısında her gün biraz daha çaresizleşen burjuvazi,

çareyi provokasyon – imha'da görüyor. Bugün dünden farklı olarak provokasyon – imha zinciri, bölge savaşıyla birlikte organize ediliyor.

AKP Gaziantep milletvekili Şamil Tayyar, yaklaşık bir ay önce PKK'nın, Gaziantep'in merkezinde bomba patlatacağını köşesinden duyurdu. Tayyar'ın çeşitli ve güçlü bir istihbarat kaynağına sahip olduğundan kuşku yok. Kuşku yaratan istihbaratın "yetkilileri uyarma" adı altında bir ay önceden deşifre edilmesidir. Önceden deşifre edilmiş bir istihbaratın istihbarat olmaktan çıktığı dikkate alındığında, Tayyar'ın deşifreyonundan, senaryonun çok önceden hazırlandığı ve uygulamaya konulduğunu çıkarmak hiç de komplo teorisi sayılmaz. Buna bir de bombanın, en başta CİA ve Mossad olmak üzere her soydan istihbarat örgütü ve bunlara bağlı taşeron örgütlerin serbestçe faaliyet gösterdiği bir bölgede patlatıldığı eklendiğinde olayın bir provokasyon olduğu yolundaki kanı daha da güçleniyor. Ayrıca eylem, hem iç savaş hem de bölge savaşı peşinde koşan burjuvazinin hazırlıklarıyla da uyumludur.

Tayyar'ın duyurusuyla eylemin yeri ve biçimi belirlenmiş, eylemi yapacak örgüt de deşifre edilmiştir ve sonuçta eylem tam da deşifre edildiği gibi gerçekleşmiştir. Bombanın patlatılmasının ardından, devletin kara propaganda aygıtının PKK'nın eylemi üstlenmemesi ve BDP'nin açık bir dille kınamasına rağmen, devreye girmesi, her soydan ve her boydan "uzman" in TV programlarında hep aynı teraneyi seslendirmesi provokasyonun önceden planlanıp hazırlığının yapıldığının başka bir kanıtıdır. Eylemin provokasyon

– imha zincirinin yeni bir halkası olduğunu gösteren başka bir kanıt da eylemin hemen ardından BDP’ye karşı bir “haçlı” seferinin başlatılması, BDP il ve ilçe binalarının kundaklanmasıdır.

İşler bununla da kalmıyor, Kürt halkına karşı imha hazırlığı, gittikçe genişleyen bir bölge savaşı hazırlığıyla birlikte yürütülüyor. Provokasyon Suriye’den sonra İran’ı da hedef alacak biçimde genişletiliyor. Kara propaganda, eylemi sadece PKK’nin yaptığını iddia etmekle kalmıyor, PKK’nin arkasında Suriye ve İran’ın olduğu iddiasını da ileri sürüyor. Daha düne kadar sıfır sorunla tanımlanan bu iki devletle olan ilişkiler, bugün sıfır sorun oluyor. Bu durum provokasyonun hedefini ortaya koyduğu gibi örgütleyicilerini de ele veriyor.

Provokasyon zincirini geliştirmek ve savaş hazırlıklarını tamamlamak üzere çeşitli kılık-kıyafet altın (gazeteci, insan hakları savunucusu, uzman vb.) emperyalist devlet ajanları Türkiye’yi mesken tutuyor.

ABD – İsrail – Türkiye arasında “operasyonel mekanizma” adı altında yeni bir provokasyon merkezi kuruluyor. Emperyalist kara propaganda da boş durmuyor. Suriye her gün yeniden ve yeniden “muhaliflerin” eline geçiyor. İngiliz basın organları, “istihbarat kaynaklarına” dayandırdıkları bir haberde, İran’ın dini lideri Hamaney’in, militanlarına ABD, İngiltere, İsrail, Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar’a karşı “terörist” eylem yapma emrini verdiğini birinci sayfalarından duyuruyor. Türkiye İran’ın uyarılarını savaş kışkırtıcılığının bir aracı olarak kullanıyor. Bütün bunlar, provokasyon – imha zinciri ve savaş hazırlığının önümüzdeki dönemde artarak süreceğini gösteriyor.

Şamil Tayyar, CNN Türk’te katıldığı programda bunun işaretlerini veriyor. Şamil Tayyar, il il (Gaziantep, Mersin, Adana, Hatay, Kilis) yeni provokasyon merkezlerini sıralamakla kalmıyor, dikkatleri Gaziantep Organize Sanayi Bölgesine çekiyor. Organize Sanayi Bölgesinde çalışan işçilerin büyük çoğunluğunun Kürt olduğunu belirterek burada başlayan ve hızla bütün organize bölgesine yayılan işçi eylemine karşı devleti uyanık

olmaya çağırıyor.

Burjuvazi ve onun temsilcileri gelişmiş bir sınıf bilinciyle hareket ediyor. Onun için ister ulusal, ister dinsel, ister sınıfsal vb. olsun haklarını arayan, ekonomik ve siyasal hakları için mücadele eden herkes teröristtir, düşmandır. İşçi sınıfı bu gerçeği görmek, Kürt halkının imhasının kendi imhası olduğunu anlamak, Kürt kurtuluş mücadelesinin kendi mücadelesi olduğunu kavramak durumundadır.

İşçi sınıfı on yıllardır devrimci siyasete uzak durarak, Kürt Özgürlük Mücadelesine kayıtsız kalarak ağır bedeller ödedi. Dışa dış mücadelelerle elde ettiği bütün kazanımlarını bir bir kaybetti, kaybediyor. Ağustos ayında hazırlanan kıdem tazminatı yasasını geri çekmesi, AKP’nin bir geri adımı değil, burjuvazinin politika yapamaz bir duruma sürüklendiği bir ortamda, işçi sınıfına, onu imha ve savaş politikasına ortak etmek üzere, verilmiş geçici bir süs payıdır.

İşçi sınıfı bugünkü, siyasetten uzak durma ve Kürt Özgürlük mücadelesine kayıtsız kalma tavrını sürdürdüğü müddetçe, kıdem tazminatı da dahil, bugüne kadar olandan çok daha ağır bedeller ödemek zorunda kalacaktır.

Gaziantep’te patlatılan bomba, güçlü bir milliyetçi –şoven dalgayı da beraberinde taşıyor. Bütün burjuva kurum ve partileri birleştiren, örgütsüz ve bilinçsiz yığınları peşinden sürükleyen bu dalgada burjuvazi imha ve savaş politikasının zaferini arıyor. Toplumun hemen tüm kesimlerini farklı dozda etkisi altına alan bu türden milliyetçi-şoven dalgaların kimi sosyalist hareketlerde ulusalcı ve sosyal-şoven eğilimleri besleyip güçlendirdiği geçmiş deneyimlerden biliniyor. Sosyalist hareket bu kez oyunu bozmalı, provokasyonlara devrimci bir tavırla karşılık vermeli ve saflarında yeni kırılmalara izin vermemelidir. Burjuvazinin Kürt halkına, işçi sınıfına imha ve savaşı dayattığı sınıf mücadelesinin bugünkü evresinde, devrimci hedeflerden geri çekilerek, burjuva politikalarla uzlaşma yolları arayarak, Kürt olmadığını ispat ederek yara almadan kurtulmayı düşlemek ahmaklıktır, kendi köleliğinin zincirini perçinlemektir.

Toplumsal ve Siyasal Gündem'den

Düzenleyeler: Yusuf Erdem - Mustafa Kalyoncu – Ferda Kar

İşçi Eylemleri Günden Güne Çoğalıyor. Katılalım, Destek Olalım!

Ülkemizde tüm komünistlerin, devrimcilerin uykularını kaçıran kilit sorun, işçi sınıfının devrimci partisinin inşa edilmesi ve bu etkili araç yardımıyla işçi hareketi ve bir bütün olarak emek hareketiyle bilimsel komünizmin birleştirilip kaynaştırılması sorunudur.

Niçin kilit sorundur bu örgütlenme sorunu? Çünkü yaşamın acılı akışı, işçi ve emekçi direnişlerini doğuruyor, mağdurlar ve mazlumlara zulme karşı direniyorlar. Ne var ki irili ufaklı tüm bu direniş odakları, “öfke damlacıkları, gölcükleri ve derecikleri” birbirinden kopuk durumdadır ve çorak toprakta kayboluyorlar. Oysa yapılması gereken; devrimci bir politik ustalıklarla donanmış komünistlerin, bu direnişlerin her birinin ta içinde yer alması, bütün eylemlere “örgütlülük, bilinçlilik, derinlik ve yaygınlık” kazandırmaları ve bütün bu direnişleri birbirine bağlamaları; özetle bütün öfke ve direniş damlacıklarını ve dereciklerini devrimci bir sel yatağında toplamaları ve bu şiddetli akışı devrim hedefine yönlendirmeleridir. Bu kadarı da yetmez, bütün bu direniş yoğunluğunu uluslararası proletaryanın dünya devrimi hedefine bağlamaları gerekir. Çünkü düşman sınıfın sal-

dırısı, uluslararasıdır; savunma ve karşı-saldırı cephesi de enternasyonal olmak zorundadır.

Öte yandan, bu ana görevi hiç unutmadan, ülkedeki tüm örgütlü komünist devrimci güçler; nerede bir işçi direnişi, HES'lere ve maden şirketlerine karşı suyu, toprağı ve doğası için direnenler varsa, nerede kimliği ve onuru için direnen halklar ve inanç grupları varsa, nerede gençlik ve kadın direnişi varsa tüm olanaklarıyla onlara destek vermek ve dayanışma göstermek zorundadırlar.

Bu yapılmazsa eldekileri bile koruyamayız. Çünkü tekelleri döneminde burjuvazinin mezhebi siyasal gericiliktir; düzen partilerinden ne özgürlük, ne demokrasi beklenebilir. Tam tersine eli kanlı burjuvazi, kazanılmış en temel haklarımızı bile gasp etmek ister. Tıpkı, AKP'nin kıdem tazminatlarına göz dikmesi, emekçilerin birikmiş milyonlarca liralık işsizlik sigortası paralarını haksızca, vicdansızca harcamaları gibi.

Komünistler, sosyalistler bir sel yatağına dönüşme potansiyeli taşıyan işçi eylemlerine, Gaziantep Organize sanayi işçilerine, HES direnişlerine, hak aramak amaçlı bütün eylem ve

direnışlere, Güney Afrika, İspanya madencilerine, Grek'li grevcilere v.b. dayanışmalı, sınıf mücadelesini sahiplenen tüm sendikal örgütlere destek vermelidir. Bu mücadele deneyimlerinden yararlanarak daha etkin mücadele araçlarını, proleter alçakgönüllülüğünü elden bırakmadan geliştirmelidir.

Eylemdeki işyerleri:

BEDAŞ: İstanbul Taksim'deki BEDAŞ binası önünde Enerji Sen üyesi işçiler, işten atılan taşeron emekçilerin geri alınması, taşeronluk uygulamasına son verilmesi ve sendikalaşma hakkının tanınması için direniyor.

BİLLUR TUZ: İzmir Çiğli'de bulunan Billur Tuz fabrikası önünde Tek gıda-İş üyesi taşeron emekçiler, sendikalı olarak işe dönüş mücadelesi veriyor. (TEK GIDA-İŞ, sendikası işçi sınıfına karşı işlediği suçlara bir yenisini ekledi, eylemi 29/08/ 2012 tarihinde gerekçesiz durdurdu.)

DHL: Anayasal haklarını kullanarak TÜMTİS Sendikası'na üye oldukları için yasa dışı şekilde işten atılan DHL işçileri, işe dönüş mücadelesini DHL'nin İstanbul Kıraç'taki merkezi önünde sürdürüyor.

FCMP TR METAL: Manisa Turgutlu'da kurulu bulunan FCMP TR METAL fabrikasında devam eden sendikal örgütlenme çalışması işten atma saldırısına uğradı. Birleşik Metal-İş üyesi emekçiler direnişlerini fabrika önünde sürdürüyor.

HEY TEKSTİL: İstanbul Güneşli'de bulunan Hey Tekstil fabrikası önünde, işten çıkarılan emekçiler, 3 aylık maaşları ve kıdem tazminatlarını almak için mücadele veriyor.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ: Çapa Tıp Fakültesinde direnişlerini sürdüren TAŞ-İŞ-DER üyesi işçiler, taşeron işçilerin kadroya alınmasını ve işlerine geri döndürülmelerini talep ediyor. İşçilerin direnişi hastane bahçesinde devam ediyor.

KİĞILI: 'Müdürün canı böyle istedi' denilerek keyfi şekilde işten atılan Didem Sorgun, İstanbul Yenibosna'daki fabrika önünde işine geri dönmek için direniyor.

MUNZUR SU: Dersim Ovacık'ta bulunan Munzur Su Tarım Ürünleri AŞ'de, Gıda-İş Sendikasında örgütlenen işçiler, toplu sözleşme hakkını kazanmak için greve çıktı. Mücadele sürüyor.

SENKROMEÇ: İzmir'de Çiğli Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'ndeki Senkromeç fabrikasından atılan 40 işçiden Muharrem Subaşı isimli işçi, işe dönüş mücadelesini fabrika önünde, arkadaşları için de sürdürüyor.

SÜREYYAPAŞA HASTANESİ: İstanbul Maltepe'de Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nde, taşeron şirketin baskıcı uygulamalarını kabul etmeyen 3 işçi işten atıldı. Devrimci Sağlık-İş üyesi işçilerin hastane önündeki

direnışı sürüyor.

TEKSİM TRİKO: İstanbul Merter’de bulunan Teksim Triko önünde, sendikalı oldukları için işten atılan TEKSİF üyesi işçiler işe dönüş mücadelesi veriyor.

THY: İstanbul Atatürk Havalimanı’nda Hava-İş üyesi emekçiler, grev hakları, çalışma şartlarının düzeltilmesi ve atılan işçilerin geri alın-

ması için direniyor.

TOGO: Ankara-Eskişehir yolundaki TOGO ayakkabı fabrikasından, Deri-İş’e üye oldukları için atılan işçiler, fabrika önünde işe geri dönüş mücadelesi veriyor.

BİLGİ ÜNİVERSİTESİ: Ekonomik sorunlar bahane edilerek işten çıkarılan işçiler, Bilgi Üniversitesi Dolapdere Yerleşkesi’nde direniyor.

Dünyanın En Büyük Kurye Şirketi DHL’de İşçiler Eylemde

DHL, dünyanın en büyük kurye şirketlerinden ve 470 binin üzerinde çalışanı ile en büyük işverenlerinden biri.

DHL, önceden Alman posta servisinin özelleştirilmesiyle Deutsche Post olan şirkete ait. Tahmin edeceğimiz üzere, şirket Almanya’da sendikaları tanıyor ve toplu sözleşme masasına oturuyor. Çoğu kişi DHL’nin iyi bir işveren olduğunu düşünüyor ve DHL de ‘kurumsal sorumluluk’ kayıtlarıyla övünüyor. İnternet sayfalarında, “Diyalogu temel alan bir kurumsal kültürü desteliyoruz.” diyorlar.

Ama Türkiye’de değil.

Taşıma işçileri sendikası TÜMTİS üyeleri,

DHL çalışanlarını örgütlemeyi denedi ama şirket, 24 işçiyi işten çıkardı. Bu işçiler şu anda şirket depolarının önünde duruyor, haksız işten çıkarmalara karşı direniyor, sendikalaşma ve sendikaya katılma haklarını talep ediyorlar.

Yerel DHL yöneticileri, diğer çalışanlara da sendikadan istifa etmezlerse, işlerini kaybedeceklerini söylüyorlar.

153 ülkede 4,5 milyondan fazla işçiyi temsil eden Uluslararası Taşıma İşçileri Federasyonu, Türkiye’deki DHL çalışanları ile dünya çapında dayanışma çağrısı yaptı.

DHL gibi şirketlere, hâlihazırda güçlü sendikaları olan ülkelerdeki işçilere saygı duymanın yeterli olmadığını, onların anlayacakları

bir dille anlatılması gerekli. Sendikalaşma ve sendikaya katılma hakkı, emeğin enternasyonal hakkı ve DHL Türkiye’de de bu hakkı kabul etmek zorunda.

Burjuvazi, işçi sınıfını nerede dağınık, örgütsüz görürse orada üzerine çullanıyor, örgütlü işçiye vermek zorunda kaldığı ücretin bir

kısmını, örgütsüz işçiyi daha çok sömürerek karşılıyor. Bin bir türlü yolla olduğu gibi işçi sınıfının birliğini bu yolla da dinamitliyor. Bunun önüne ancak örgütlenme, mücadele ve dayanışmayla geçilebilir.

Her Grev, İşçi Sınıfına, Düşmanını Bir Kez Daha Tanıtır

Her grev kapitalistlere, gerçek efendilerinin kendileri değil, haklarını gitgide daha yüksek sesle ilan eden işçiler olduğunu hatırlatır. Her grev işçilere, durumlarının umutsuz olmadığını, yalnız olmadıklarını hatırlatır. Grevin getirdiği sıkıntılara karşın komşu fabrikaların işçileri, mücadeleyi başlatan arkadaşlarını görerek, her defasında yeni bir cesaret kazanır.”(Lenin, Sendikalar

Üzerine) Lenin’in bu sözleri Gaziantep Organize Sanayi Bölgesinde Ağustos ayında yaşanan gerçeklerin kısa anlatımıdır. Gaziantep işçilerinin bu kitlesel direnişi ilk değildir, son da olmayacaktır. 1996 yılında Ünaldı dokuma işçileri direnişi Türkiye işçi sınıfı mücadelesinde önemli bir noktadır. Ağustos ayında Gaziantep yeni bir işçi eylemiyle sallandı. Gaziantep Organize Sanayi Bölgesi’nde 6 fabrikada 800

işçiyle başlayan grev, büyüyerek 2000-3000 işçinin eylemine dönüştü. Bir fabrikadaki işçilerin başlattığı grev, sanayi bölgesindeki diğer fabrika işçilerinin katılımıyla büyüdükçe büyüdü. Üye oldukları sendikalardan bağımsız olarak işçilerin başlattıkları 11 gün süren eylemde, işçiler baştan ortaya koydukları taleplerine tam olarak kavuşamamaları da, önemli kazanımlar elde ederek sınıf dayanışması gücünü görmüş oldular. İşçilerin bu eylemi Organize sanayi

bölgelerinin gelecekte işçi sınıfı mücadelesinin ve direnişlerinin en büyük, en önemli arenaları olacağını bir kez daha göstermiştir. Antep işçisinin bu onurlu direnişini Engels'in "tek bir burjuvanın direncini kırmak için bunca sıkıntıya katlananlar, tüm burjuvazinin direncini kırmayı da başaracaklardır" sözüyle selamlıyoruz.

Değişen Sadece Ülke İsimleri

Derinleşen krizle birlikte, işçi sınıfının yükselen hak arama eylemlerine burjuvazinin uyguladığı baskı ve şiddet politikaları, dozajı artırılarak sürüyor. Tüm dünyada işçi sınıfının eylemlikleri, ülke, dil, din ayrımı yapılmaksızın kapitalist devlet şiddetiyle bastırılmaya çalışılıyor. Şiddete, aç-

lığa, sömürüye maruz kalanlar aynı, bu şiddet ve baskıyı uygulayanlar aynı, değişen sadece ülke isimleri. Güney Afrika'daki işçiler, Türkiye, İspanya, Portekiz, Yunanistan ve birçok ülkelerdeki işçilere uygulanan şiddetle karşılaşıyorlar. İngiliz Lonmin şirketine bağlı Marikana, platin madeninde, işçilerin ücret artışı

ve daha iyi yaşam koşulları için greve çıkmalarıyla çıkan olaylarda 34 maden işçisi polis kurşunlarıyla öldürüldü. Lonmin yönetim kurulu başkanı Roger Phillimore, “yaşanan can kaybının, iş ilişkileri ile değil, kamu düzeni ile ilgili “olduğunu söyleyerek, çatışmanın üretenele, üretim araçlarını elinde bulunduranlar arasında olmadığını kanıtlama çabasına giriyor. Yapılan bu katliamdan sonra işçiler madenlere girmemekle direnerek ölen kardeşlerinin baş-

lattıkları direnişi sonuna kadar devam ettirecekleri kararlılığını gösteriyorlar. Bugün platin madenlerinde 400 dolarla 600 dolar arası ücret alan işçiler, ücretlerinin 1500 dolara çıkartılmasını istiyorlar. Güney Afrika’da emperyalizmin yakın zamana kadar ırk ayrımcılığı adı altında sürdürdüğü savaş artık açık biçimde, üretenele, üretilene el koyanın savaşı durumuna gelmiştir. Çözümü, her yerde olduğu gibi, burada da sınıf mücadelesi belirleyecektir.

İspanyol Doktorların Yemini

İspanyol Hükümeti, egemenlerin yol açtığı krizin tüm yükünü, “tasarruf tedbirleri” adı altında emekçilerin omuzlarına yıkmaya çalışıyor ve İspanya proletaryası başta olmak üzere tüm emekçi halk kararlı bir direniş gösteriyor.

İspanyol hekimler de tasarruf tedbirleri çerçevesinde hükümetin çıkardığı ve sinekten yağ

çıkarcasına ve vicdansızca “kaçak göçmenlerin devletin sağlık hizmetlerinden faydalanmasını kısıtlayan yasa”ya karşı tepkilerini acı mizah yoluyla ortaya koyan bir yemin kaleme almışlar.

‘Derecho a Curar’ (tedavi etme hakkı) adlı kampanyanın video görüntüsünde doktorlar şunları söylüyor: “Bilgimi ve ilaçları sadece İs

panyolların ve resmi evrakları tam olan yabancıların sağlığı için kullanacağıma; ekonomik kriz zamanında ahlakı ikinci plana atacağıma, insan haklarını tasarruf tedbirleri ve gelirlerin artırılmasının önüne koymayacağıma; devlet kurumlarını kaçak göçmenlere bakmak için kullanmayacağıma; sağlık hizmetlerini kimlikleri olanlar dışında kimseye sunmayacağıma; devlet sigortası olmayan hiç kimse için AIDS'e

karşı bir reçete yazmayacağıma dair yemin ederiz!”

Videonun sonunda ise gerçek yeminlerini dile getiriyorlar: “Ayrıca yemin ediyoruz ki bu dediklerimizin hiçbirine hiçbir zaman uymayacağız. Yeni sağlık reformu, resmi evrakları olmayanları sağlık hizmetleri dışında bırakmamızı öngörüyor. Ancak sağlık evrensel bir haktır. Bu yüzden onlara bakmaya devam edeceğimize yemin ettik. Tedavi etmek bizim yükümlülüğümüz olduğu gibi aynı zamanda hakkımızdır. Sağlık personelinin itirazına destek ver!” ifadeleri yer alıyor.

Medicos del Mundo (Dünya Doktorları) Derneği'nin başlattığı kampanyada da, resmi evrakları tam olmayan hastaların sağlık hizmeti dışında bırakılmasının ahlaki ilkelere aykırı olduğuna vurgu yapıldı.

Yunanistan'da Göçmen İşçiler Irkçılığa Karşı Yürüdü

Yunanistan'daki faşist Hırısı Avgı (Altın Şafak) partisinin 6 Mayıs ve 17 Haziran 2012 seçimlerinde aldığı yüksek oyların verdiği pervasızlıkla yükseldiği ırkçı nefret söylemi, göçmenlere karşı faşistlerin ve hükümetin artan saldırılarını protesto etmek için Atina'da 15 bin kişi yürüdü.

“Irkçılığa ve Faşist Tehdite Karşı Hareket (KEERFA)” tarafından çağrılan ve Yunanistan'daki Pakistanlılar Topluluğu ve Göçmen İşçiler Sendikası tarafından da desteklenen eyleme, Antikapitalist Sol Cephe (ANTARSYA) de destek verdi. Yunanistan Parlamentosu'nun da bulunduğu Syntagma (Anayasa) Meydanı'na yürüyen yaklaşık 15 bin kişi, “İslamofobiye hayır!” ve “Neonaziler dışarı!” pankartlarını taşıdılar. Bu gösteri, son yıllarda Yunanistan'da yapılan en büyük ırkçılık karşıtı eylemlerden

biri oldu.

Parlamento binasına doğru yapılan yürüyüşün ardından protestocular adına içeri giren, Yunanistan'daki Pakistan toplumunun başkanı Javied Aslam, KEERFA sorumlusu, Sosyalist İşçi Partisi (SEK) ve belediye meclisi üyesi Petros Constantinou ve SYRIZA milletvekili Vasiliki Katrivanou'dan oluşan delegasyon, bir Altın Şafak milletvekilinin saldırısına uğradı.

“Irkçılığa ve Faşist Tehdite Karşı Hareket”in, eylemden sonra yaptığı açıklamada “Korkmuyoruz, öfkeliyiz. Eğitim ve sağlık harcamalarına yönelik kesinti ve soygun politikalarını çöpe göndereceğiz ve ırkçılığa karşı mücadele edeceğiz” denilirken, 8 Eylül'de yapılacak eyleme de çağrı yapıldı.

Yunanistan'da son yapılan seçimlerden sonra iktidara gelen Yeni Demokrasi Partisi'nin

çoğunlukta olduğu bir koalisyon, bu ay içinde göçmenlere karşı “Misa-fırpervir Zeus” operasyonunu başlattı. Operasyonla binlerce göçmen işçi “gözetim Kamplarına” gönderilirken, binden fazla göçmen işçi de ülkeden sınır dışı edildi.

Yükselişteki faşist Altın Şafak partisi, sadece “etnik Yunan” olanlara yaptığı gıda yardımları ile göçmenlere ve sosyalistlere yönelik saldırıyla biliniyor.

Provokasyon-Katliam Örgütü İşbaşında

Kapitalizmin derinleşen bunalımıyla artan sınıf çelişkileri karşısında Burjuva devlet aygıtı, daha öncede kullanmış olduğu taktikleri, tüm emekçiler ve işçi sınıfı üzerinde kullanmaya

beslediği milliyetçilik, dinsel ayrımcılık, sınıf düşmanlığı silahlarını kullanıyor. 22 Ağustos'ta İstanbul Kartal Çınardere mahallesinde, yaşanan olaylar bizlere, çok da yabancı olmadığı-

devam ediyor. Kürt özgürlük hareketinin gelmiş olduğu konum itibariyle iyice sıkışan Burjuvazi, korkunun da vermiş olduğu hezeyanla, kuduz bir kurt gibi her yere saldırıyor. Bu saldırılarda her zaman yanından ayırmadığı, hep

mız, kirli oyunları hatırlatıyor. Maraş, Çorum, Sivas katliamları da böyle “münferit” olaylarla başlamıştı. Başbakanın cem evlerine “ucube” yakıştırması, Yargıtay’ın cem evlerinin ibadethane olmadığı kararı ve devamında farklı böl-

gelerde Alevi inancına sahip insanların evlerinin işaretlenmesi, bir bütünün parçalarıdır. Burjuvazinin asıl korkusu, halkların, emekçilerin eylemlilik içinde mücadeleye katılmalarıdır. Emek cephesindeki birleşme, Çınardere mahallesinde evlerin işaretlenmesi ve Kartal cem evi kundaklaması gibi kirli oyunlarla engellenmeye çalışılıyor. Kartal halkı bu duruma duyarsız kalmayarak, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin 24 Ağustos günü düzenlemiş olduğu yürüyüş ve basın açıklaması eylemine katılan 2 bin kişi, yaşananları protesto etti. Kartal meydanına doğru yapılan yürüyüşün ardından, meydanda

basın açıklaması PSAKD yöneticisi Atilla Özdemir tarafından yapıldı. Basın açıklamasında “Cumhurbaşkanına, Başbakanı soruyoruz: Alevi açılımının ileri demokrasi anlayışınızdaki formatı bu mudur? Siyasi iktidardan talebimiz, sorumluluğunun gereğini yerine getirmesi ve bir süredir ülkemizin farklı yerlerinde duvarlara anlamsız şekillerde resimler ve yazı yazan bu kabiliyetsizleri yakalayıp adalete teslim etmesi ve halkımız arasına düşmanlık tohumları ekilmesini sağlayacak söylem ve eylemlerden vazgeçmesidir.” dedi.

AKP'nin “İleri (derecede faşizan) Demokrasisi” “Yazdıklarınızı Ağzınıza Tıkarım”

Bakan İdris Naim Şahin Efendi, faşizan söylem ve uygulamalarını eleştiren köşe yazarlarını “Yazdıklarınızı ağzınıza tıkarım.” diye tehdit etti. Ayrıca daha önce kitabı, kalemi ve yazıyı ateşli silahlarla eşitleyen şu demeci vermişti: “Ülkenin olağanüstü gündemi sadece çatışma alanı ile ilgili değildir, bu çatışma İstanbul'da kalemle devam ediyor, İstanbul'da kitapla devam ediyor. Geçimli'de atılan havan mermisiyle burada, Ankara'da yazılan yazıların bir farkı yoktur.”

Kendisini bakan(!) yapan “usta”sı Erdoğan da yakın zamanda, henüz işten at(-tır)ılmamış pek az sayıdaki muhalif gazeteciye kızarak “Gazete patronları bu yazarları niçin hâlâ besliyorlar, bunları hâlâ nasıl çalıştırıyorlar?” “Bu insanlara köşe yazdıran o medya patronunu kınıyorum.” diyerek ne denli “Demokrat (!), özgürlükçü (!) ve hoşgörülü(!)” olduğunu tarihe geçirmişti.

Faşizan mantık, yalnızca tahammülsüz değil, aynı zamanda doyumsuzdur. Koalisyon ortağı Gülen cemaati ile birlikte çok güçlü medya

kurmakla ve TRT'yi de tepe tepe kullanmakla yetinmeyen, ayrıca muhalif çok sayıda gazete, ajans ve tv'yi kendine yandaş yapma operasyonlarını -devlet bankalarının kredilerini kullanarak- başarıyla tamamlayan AKP, yine maliyeyi, devlet ihalelerini ve bankalarını kullanarak merkez medyayı da tam anlamıyla rehin aldı. Onlar üzerinde, yöneticilerinin değiştirilmesini, gazeteci ve köşe yazarlarının atılmasını sağlayacak kadar güç sahibi oldu. O kadar ki nerdeyse gazeteciliğin etik kurallarına, azıcık olsa bile, bağlı gazeteciler ya işinden edildi ya sırasını bekliyor ya da oto sansürle etkisizleşiyor. Dahası Büyük usta, en sıkıntılı dönemlerinde kendine en büyük desteği veren liberal ve muhafazakâr eski dostlarını da işlerinden kovdurdu.

RTE, devrim ve demokrasi güçleri tarafından durdurulmazsa durmayacaktır, elindekiyle yetinmeyecektir. Çünkü her şeyin en doğrusunu bildiğini, yaptığını düşünen faşizan mantık, tahammülsüzdür, doyumsuzdur. Ve bu haliyle tam da emperyalist ve tekelci gericiliğe denk düşüyor.

Bilindiği gibi, burjuvazi yalnızca kendi devrimine yürürken özgürlükçü, yani liberaldi. Devleti ele geçirdi, egemen sınıf oldu, tekelleşti ve gericileşti. Onun demokrasisinin sınırları kendi egemenliğidir, özgürlükçülüğü aşırı sömürü özgürlüğüdür. Bu sınırlara dokunulduğunda işleyemeyeceği cinayet, girişemeyeceği katliam yoktur. Bu durum, tarihinin hiçbir döneminde hiç liberal olmamış işbirlikçi Türkiye

burjuvazisi için yüzlerce kat daha geçerlidir. İşçi ve emekçiler için hak ve özgürlük mücadelenin türevleridir. Onlar ancak örgütlenerek, mücadele ederek kazanmışlardır. Kaybetmelerinin nedeni de örgütsüzlükleridir. AKP'den "ileri demokrasi" bekleyen "solcu(!)"ların şaşkınlıklarının, eşekten düşmüşe dönmelerinin nedeni, sınıf bakışını terk etmiş veya gerçekte buna hiçbir zaman sahip olmamış olmalarıdır.

İşkenceci ve Tecavüzcü Polis Şefi Terfi Etti

Gözaltındaki tutuklulara işkence yapmak, sarkıntılık ve tecavüz etmek gibi insanlık dışı suçlardan hükümlü polis şefi Sedat Selim AY terfi ettirilerek ödüllendirildi. Daha fazla, daha kolay tecavüz ve işkence edebilsin diye Terörle Mücadele Şubesi'nden sorumlu İstanbul Emniyet Müdür Yardımcılığı'na atandı.

Çağdaş Hukukçular Derneği İstanbul Şubesi, bütün vicdanlı insanlara seslenen bir imza kampanyası başlattı: 'Tecavüz ve işkence hükümlüsü Sedat Selim Ay terfi ettirilerek İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele şube müdürlüğünden sorumlu il emniyet müdür yardımcısı yapıldı. İşkence ve tecavüz insanlık suçudur. Suçlular terfi ettirilerek ödüllendirilmemeli, cezalandırılmalıdır. Sedat Selim Ay'ın derhal görevden alınmasını istiyoruz.'

Başta HDK olmak üzere, çok sayıda demokratik örgüt ve özellikle kadın örgütleri, AKP'nin işkenceci-tecavüzcüyü ödüllendiren tutumunu şiddetle protesto ettiler. Halkların Demokratik

Kongresi(HDK) Genel Meclis Yürütme Kurulu, bileşenlerinin ve tüm vicdanlı insanların ortak tepkisini şöyle dile getirdi:

"Türkiye'de bilinen bir yöntemle, yani zamanasımından kurtulan SSA, AKP Hükümeti tarafından ödüllendirilmiştir. Meslekten men etmek yerine korunan, bir süre sonra da kritik görevlere yükseltilecek polislerden birisidir SSA.

Devlet, tetikçilerini ve işkencecilerini korumaya devam ediyor. Hükümet yetkilileri üç maymunu oynuyor. Ağız ve fikir bozukluğu dalga dalga artan ve yayılan İçişleri Bakanı dosyayı "incelemedim" diyor. Emniyet Müdürlüğü ise bu işkenceci polisle ilgili davaların ve idari soruşturmaların, kendisinin terfi almasına ve bu makama gelmesine engel durum teşkil et-

mediğini açıklıyor.

İşkence yapmak, tecavüz etmek gibi ciddi suçlamalarla defalarca mahkemeye çıkartılmış polisleri ödüllendiren bir ülkede halk kendini güvende hissetmez, adalete de güvenmez. SSA ne ilktir ne de son olacaktır.

Ama bizler de, Türkiye'nin demokrat, aydın, vicdan sahibi insanları da susmayacağız.

“İşkence ve tecavüz insanlık suçudur. Suçlular terfi ettirilerek ödüllendirilmemeli, cezalandırılmalıdır. Sedat Selim Ay derhal görevden alınmalıdır.” talebinin gerçekleşmesi için mücadele edeceğiz.

Onun insanlık düşmanı icraatını bilenler, bu gerçekleri açıklamaktan bir an bile geri durmayacaklardır.”

Yaşadıklarımıza mı, Duyduklarımıza mı İnanalım

Geçtiğimiz günlerde Suudi Arabistan'ın Mekke şehrinde yapılan İslam zirvesinde konuşan Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Suriye konusundaki tedirginliklerini dile getirerek, “Şii-Sünni kavgası gibi bir tuzağa düşmek İslam dünyasını Ortaçağ karanlığına taşır.” dedi. Suriye rejiminden “Halkına savaş ilan etmiş, helikopter gibi ağır silahlar kullanan bir rejim; büyük can kaybına sebebiyet veriyor.” açıklamasında bulundu. Ya Abdullah Gül Türkiye’de yaşamıyor ya da T.C tarafından insanların karşı karşıya kaldıkları mezhep ayrımcılığı ve etnik imha politikalarını düzeninin bekası için gerekli görüyor. Dünyada kendi halkı üzerine savaş uçakları gönderen

devlettir Türkiye. Dersim, Maraş, Çorum ve Sivas deyince insanların aklına sadece devletin örgütlediği katliamlar gelir. Ağustos ayı içinde gerçekleşen olay, yaşanan gerçekliğin yakın tarih örneğidir. Alevi inancına sahip askerin cenazesinin, ailesi tarafından Cem evinden kaldırılması isteği,”Devlet büyüklerimiz katılacak, devlet cenazesi camide olur.” gerekçesiyle cem evinde yapılan cenaze töreninden sonra, cami de devlet erkânının katılımıyla devlet töreni gerçekleşmiştir. Bu düşünce ve davranışların, bir ortaçağ zihniyeti olduğu doğrudur ama biz ortaçağda yaşamıyoruz.

Kürtaj: Zor Ölüm Her Yoksullara

Yaklaşık bir ay önce şunu kaleme almıştık: Kıbrıs’a, Kırım’a, Balkanlar’a varlıkların “Kürtaj Turizmi” başladı bile.

Kadınlar : “Yakamızdan düş! ” diyor, “Bedenime dokunma, kaç çocuk yapacağıma karışma, hamileliğime ait bilgileri aşikâr etme ” diyor.

Sınıflı ve sınıflar arasındaki uçurumun böyl-

sine derin olduğu bir toplumda kürtajın yasaklanması da sınıftan sınıfa farklı yansıyacaktır elbette.

Para sıkıntısı çekmeyen burjuvazi için kürtajın yasaklanması hiç de önemli bir sorun olmaz. Onların talebine göre Kıbrıs’ta veya Kapıkule’nin hemen ötesinde beş yıldızlı otel hizmeti sunan hastaneler açılacak, bu sınıftan olan insanlar kürtaj ve sezaryen yaptırabileceklerdir. Orta ve dar gelirli ise ; ‘merdiven altı’

denilen sağıksız koşullarda kaçak olarak kürtaj yaptırmaya çalışacaklar ve kaçınılmaz ölümler olacaktır. En kötüsü de, buna bile olanağı ve cesareti olmayan en yoksul, en eğitimsiz kesimlerimiz ise geleneksel ilkel yöntemler ile (gaz yağı içmek, ağır yük kaldırmak, yüksekten atlamak v.b) düşük yapmaya çalışacaklar, bunun sonunda da yüksek oranda da ölümler yüz yüze geleceklerdir.

Böylece bu konuda da en ağır bedeli bizimkiler, bizim mahallenin insanları ödeyeceklerdir.

Zor ölümler hep bizim, bizimkilerin kaderi

oluyor nedense; iş kazalarında, savaşlarda -ister asker, ister gerilla- dağıdaki çatışmalarda hep yoksullar ölüyor.

Diyarbakır'da "Metin Lokumcu Parkı" Açıldı

Kayapınar Belediyesi, 31 Mayıs'ta Hopa'da Başbakan Tayip Erdoğan'ın seçim mitingi sırasında HES'leri protesto ettiği için çıkan olaylar so-

nucu yaşamını yitiren emekli öğretmen Metin Lokumcu'nun adını Diyarbakır'da bir parka verdi. Aynı zamanda açılış için görkemli bir tören düzenledi.

Törene Metin Lokumcu'nun mücadele arkadaşlarından 25 kişilik Artvinli bir grup katıldı. Yapılan törende söz alan 78'liler girişiminden Nurettin İhtiyar konuşmasında şu ifadelere yer verdi:

“ Sizlere Artvin'in, Artvin halkının, ilerici, demokrat, devrimci kesimlerinin selamlarını getirdim. Sizlere Artvin'in ateş taşıyıcılarının; Enver Karagöz'lerin, Ahmet Pehlivan'ların, Zeki Subaşı'ların, Özgür Tuncay'ların ve dövüşerek toprağa düşen Artvinli nice devrimcinin selamlarını getirdim. Onlar bize toprağın altından sesleniyorlar: ‘Kürdistan’a gidin! Kürt halkının taleplerini amasız, fakatsız, lâkinsiz, kısacası koşulsuz savunun! Her platformda ve bedeli ne olursa olsun savunun! Savunun ki içindeki şovenizm ve milliyetçilik zehiri aksın! Savunun ki tarih içinde size ‘gerçekten devrimcilerdi’ densin; Kürt, Türk ve her milliyetten halklar kardeş olsun; özgürlükler, eşitlikler Türkiye’si kurulsun ve bizler de huzur içinde iyi ki ölmeye üşenmemişiz.” diyebilelim. Seslenmeye devam ediyorlar: ‘ Şayet biz yaşıyor olsaydık, Kürt devrimcilerine paralel mücadeleyi devam ettirme beceri ve başarısını gösterseydik, Kürt kardeşlerimizin yükü daha hafif olacak, hayatı ve ölümü paylaşacak, daha sancısız yoldan kurtuluş yolunu beraber döşeyecektik. Elimizde değildi ama işin aslı galiba biz erken ölmekte hata ettik. Dostlar, Kürt halkının

demokratik taleplerinin karşılanması; militarizmin, faşizmin ve siyasal gericiliğin yenilmesi; devrimcilerin, demokratların, yurtseverlerin kazanması, Türkiye’ye en geniş demokrasinin gelmesi, demektir. Karadeniz devrimcileri, Samsun, Sinop, Trabzon, Giresun, Rize, Artvin kent ve ilçe merkezlerinde barış ve demokrasi perspektifiyle mücadeleyi geliştirebilmeliydi. Halkların kardeşliğinin temelleri sarsılmaz biçimde ancak böyle zor zamanlarda atılır. Geç kalmış sayılmayız. 78'liler olarak bağımsız bir alanda ısrarla ve inatla sürdürdüğümüz mücadelemize süratle ivme kazandırmak, bölgeye dönük kapsamını daha bir geliştirmek bizim elimizde. Gelecek kuşakların bizleri bu yönlü görevimizi yerine getirip getirmediğimize göre yargılayacağına emin olalım.

Kayapınar Belediyesi, Artvin'in yılmaz devrimcisi Metin Lokumcu'nun iktidar polisi tarafından katledilmesini protesto etme, halklarımızın dayanışmasına ve kardeşliğine katkı sunma çerçevesinde anısını yaşatma kararı aldı. Metin Lokumcu adını şu an açılışını yaptığımız parka verdi. Metin Lokumcu devrime, sosyalizme, halkların kardeşliğine, Kürt halkının özgürlük mücadelesinin haklılığına ve kazanacağına inanmış bir yoldaşımızdı.”

“Şimdi o, burada- Amed’de- sonsuza kadar yaşayacak.”

Kapkara Propaganda

Emperyalist güçler, emperyalist çıkarları için giriştikleri her müdahaleyi, etkili yalanlar, psikolojik ve ideolojik öğelerle destekleyerek uluslararası kamuoyunda meşrulaştırma çalışmasını yürütürler. Medya üzerinden yapılan bu çalışmanın gerçekleri yansıtmadığı savaştan yıllar sonra ortaya çıkar. Irak savaşında savaş boyunca ekranlardan gitmeyen karabatak görüntüsünün, Saddam'ın

petrol kuyularını bombalaması sonunda denize sızan petrolün karabatakları bu hale getirdiği servis edilmişti. Gerçek yıllar sonra ortaya çıkmıştı. Bu karabatak görüntüsü Fransa kıyılarında tanker kazasından sızan petrole bulanmış karabatak görüntüsüydü. Suriye’ye yapılan müdahaleyi meşrulaştırma çabasında olan Emperyalist güçlerin kullandıkları medya silahı bu sefer ellerinde patladı. New York Times gazetesi

muhabirinin görüntülediği olayda, muhalif güçler yakaladıkları bir Esat yanlısını canlı bomba olarak kullanıyorlardı. BBC tarafından büyük bir istahla yayınlanan görüntüler, İngilizlerin de desteklediği muhaliflerin bu görüntüleri insan hakları uzmanları tarafından, savaş suçu işlendiğinin kanıtı olarak gösterildi. Bu görüntüyle halkın parasını muhaliflere akıtan TC devleti de işlenen savaş suçuna ortak oldu. Kamuoyunda tepki toplayan bu görüntüler, BBC tarafından

apar topar gerekçesiz olarak yayından kaldırıldı. BBC, mayıs ayında, 2003 yılında Irak'ta çekilen çocuk cesetleri görüntülerini Suriye'de katliam başlığıyla vererek, kara propaganda silahını yine elinde patlatmıştı. Ayrıca, geçen hafta Suriye'ye giden gazeteci Robert Fisk, Dara katliamının, Esat güçleri tarafından değil, Türkiye tarafından desteklenen muhaliflerce işlendiğini belirtti.

Yurtta Savaş, Cihanda Savaş

Yurtta barış, cihanda barış' sloganı çok gerilerde kaldı. On yıl öncenin 'Komşularla Sıfır Sorun' sloganının bile artık sözü edilmez oldu. Emperyalist hevesler besleyen sömürücü sınıfların gözü dönmüş politikacıları tarafından yurda ve bölgeye barış getirildiği görülmemiştir.

Hakim ideolojiler ve politikalar; egemen sınıfın ulaştığı düzeye ve erişmek istediği hedefe göre biçimlenir. Nicedir Türkiye burjuvazisi emperyal hevesler beslemeye başladı. Ne var ki bulunduğu yer ile bulunduğunu sandığı yer arasında büyük uçurum var.

Ahmet Davutoğlu'nun 'stratejik derinlik' adıyla teorileştirdiği hedef, Osmanlı İmparatorluğu'nun 1915'lerde sahip olduğu topraklar üzerinde ve bu topraklarda yaşayan halklara ilişkin sorumlulukları olduğu, tarihten gelen hakları olduğu,, bütün bu bölgenin süper gücü olduğu ve olması gerektiği biçiminde özetlenebilir.

Ne var ki ne ekonomik ne siyasi ne askeri gücü bu emperyal rolü oynamaya, yer yer bağımsız davranmaya elvermiyor. O nedenle de sık sık kafasını duvara çarpıyor. Örneğin; askerinin başına çuval geçirilmesi, Mavi Marmara'daki yurttaşların İsraililer tarafından katledilmesi, Suriye tarafından istihbarat uçağının düşürülmesi; ayrıca Kuzey Irak'ta bir Kürt

devletine dair kırmızı çizgilerin çok gerilerde kalması ;''Libya'da NATO'NUN ne işi var? '' dedikten sonra, NATO'ya sığınması... bunlar arasında sayılabilir.

Ayrıca enerji bakımından Rusya'ya ve İran'a bu derece bağımlı olan bir ülkenin, bu güçlerin destek olduğu Suriye karşısında kabadayılık yapmasının ters tepmesi mukadderdir. Ancak gerçek güçle desteklenmeyen emperyal yetenikler Suriye ve diğer komşulara yönelttilen saldırgan üslup ilişkileri öyle gerdi ki, bugün savaşa dünden daha yakın durumdayız. Ayrıca bu gerginlik her türlü askeri provokasyona elverişli bir iklim oluşturmaktadır.

Emperyalizm tarafından kısıkvrak kuşatılmış bir ülkenin, çıkarlara dayalı politikasından ne ülke içinde ne ülke dışında barış beklenir. Tersine, böyle bir politika sıcak bir çatışmayı başlatacak elektrikli bir ortam hazırlar.

Ekonomik, politik, askeri bakımdan bu derece bağımlı bir ülke, Osmanlı Tarihine yaslanarak, şoven nutuklarla emperyalist süper güç olmaya kalkışırsa kendi halkı başta olmak üzere, bölge halklarına inanılmaz acılar yaşatmaktan başka bir sonuç elde edemez. Tıpkı Roma tarihine yaslanarak emperyalist bir role soyunan Mussoloni'nin ulaştığı sonuçtan farklı bir sonuca ulaşamadığı gibi.

“Ne Yapmalı” Üzerine– 2

Murat Sağlam

Bu yazının amacı Lenin’in işçi sınıfının devrimci partisinin inşası için “ Ne Yapmalı” da ortaya koyduğu planı ve bu plana dayanarak yürüttüğü ideolojik, politik ve örgütsel mücadelenin kısa bir özetini sunmak değil, işçi hareketinin benzer sorunlarla karşı karşıya olduğu günümüzde, Lenin’in müdahalesinin Marksist devrim – parti teorisi ve pratiğinin olgunlaştırılması açısından taşıdığı önemi öne çıkarmaktır.

Bu yüzden konuyu Lenin’in müdahalesi çerçevesinden çıkartarak, Marx ve Engels’le bağlantılı biçimde, Lenin’in “ Ne Yapmalı” da ortaya koyduğu plana bağlı kalarak; ekonomik mücadelenin önemi – siyasal mücadeleyle ilişkisi, kendiliğindenlik – bilinçli, örgütlü faaliyet, partinin niteliği ve rolü konuları üzerinde yoğunlaşarak ele alacağız.

1.Marx, Engels, Lenin’de Ekonomik Mücadelenin Önemi ve Siyasal Mücadeleyle İlişkisi

İşçi sınıfının ekonomik mücadelesi ve bu mücadelenin gelişmiş araçları olan sendikalar, sınıf hareketine dışarıdan dayatılmış olgular olmayıp, hareketin kendiliğinden gelişmesinin doğal ve zorunlu araçları olarak ortaya çıktılar.

Sınıfın ekonomik mücadelesi ve örgütlenmesi kapitalist gelişmeye paralel olarak gelişti. Bu süreçte yardımlaşma sandıkları, kooperatifler vb. modern sendikal hareketin ilk nüvelerini oluşturdular. Bu birliklerde bir araya gelen işçiler kendi iç dayanışmalarını kurdular. Dayanışma işçiler arasında rekabeti sınırlayarak,

birliğin sınıfsal bir form kazanması ve daha etkin bir mücadelenin mayalanmasının zeminini oluşturdu. Sendikalar – ekonomik mücadele araçları – bu zemin üzerinde ücretlerin korunması ve iş koşullarının iyileştirilmesi mücadelesini üstlenerek, işçilerin daha kapsamlı ve büyük mücadelelere girişmelerinin hazırlık okulları oldular.

Marx, “Felsefenin Sefaleti”nde işçöi sınıfının ekonomik mücadelesinin gelişimini ele alarak sendikal mücadele ve bu mücadelenin siyasal mücadeleyle olan ilişkisi konusunda temel belirlemeleri ortaya koydu.

“Büyük sanayi birbirini tanımayan büyük insan kalabalıklarını bir yerde yoğunlaştırır. Rekabet bunların çıkarlarını böler. Ama ücretlerin korunması, patronlara karşı sahip oldukları bu ortak çıkar, onları ortak bir direnme düşüncesinde birleştirir – dayanışma. Demek ki dayanışmanın her zaman ikili bir amacı vardır, işçiler arasında rekabeti durdurmak, ki, böylelikle kapitalistlerle olan genel rekabetlerini sürdürebilsinler.

Direnmenin ilk amacı, yalnızca ücretleri korumaktan ibaretse de, ilk önceleri birbirinden kopuk olan dayanışmalar, kapitalistler de kendi paylarına bunları bastırma amacıyla birleştikçe, kendilerini gruplar biçiminde oluştururlar ve her zaman birlik olan sermaye karşısında birliğin korunması, ücretlerin korunmasından daha gerekli hale gelir... Bu mücadelede, gerçek

bir – iç savaş – yaklaşmakta olan bir savaş için bütün öğeler birleşir ve gelişirler. Mücadele bir kez bunu noktaya ulaştı mı, birlik, politik bir nitelik alır. (Sol Yay. S.180 – 181) Ancak bu mücadele burjuvazinin ideolojik, politik ve örgütsel etkisi altında sürdüğünden, hiçbir zaman doğrusal bir çizgi izlemez. Burjuva etki başka bir etkiyle – devrimci etki – etkisiz hale getirilmediği sürece sendikal eylem – ekonomik mücadele – işçi sınıfının esaret zincirini perçinlemekten başka bir sonuç vermez.

Bu yüzden sendikal mücadelenin önemi kadar siyasal mücadeleyle ilişkisi sorunu dün olduğu gibi bugün de komünist harekette ciddi ayrılık ve bölünmelerin nedeni olmuştur. Ayrılık ve bölünmelere yol açan şey, her şeyden önce ekonomik mücadelenin içeriğiyle ilgilidir.

Sendikalar, işçilerin ücret ve iş koşullarını iyileştirmek için yürüttükleri mücadelede mevcut ücretlilik sisteminin temeline dokunmazken, hatta ortaya çıkış nedenleri tamamen bu ücretlilik sistemi iken, öte yandan işçi sınıfının rekabet içinde bölünmüş güçlerini bir araya toplayarak onların amacı ücretlilik sisteminin ortadan kaldırılması olan siyasal mücadeleye hazırlanmasında bir kaldıraç görevi görürler. Ekonomik mücadelenin bu özelliği, bu mücadeleyi burjuva etkilere olduğu kadar, komünist etkiye de açık hale getirir. Sendikaların kapitalist toplumdaki yerleri tümüyle dıştan (siyasal alanından) gelen bu iki karşıt siyasal etki altında belirlenir.

Burjuva siyasal etki en kötü durumda, sendikal mücadeleyi günlük “ acil talepler” mücadelesiyle sınırlandırmayı amaçlarken, komünist siyasal etki bu mücadelenin siyasal mücadeleyle bağlanması ve onunla uyum içerisinde yürütülmesini amaçlar. Bu mücadele pratikte karşıtımıza her zaman çok net olmasa bile, iki karşıt sınıfın iki farklı taktiği ve siyaseti olarak çıkar.

Sendikaların sınıf mücadelesindeki yeri ve rolünü belirleyen temel kriter, ücretlerin artırılması ve iş koşullarının iyileştirilmesinde elde

ettikleri başarılar değil, ücretlilik sistemini, kapitalizmi yıkmak için yürüyen devrimci mücadeledeki konumlarıdır.

Sınıf savaşımı tarihinin de kanıtladığı gibi sendikalar, amacı sınıfsız toplumun kurulması olan kapitalizmi yıkmaya savaşımdan koptuklarında, bırakalım ücretlerin ve çalışma koşullarının iyileştirilmesini, mevcut kazanımlarını bile koruyamıyorlar. Bugün dünya çapında sendikal hareketin içinde bulunduğu durum tam da budur. Bu duruma yol açan işçilerin siyasetten uzaklaşarak, siyasal olarak burjuvazinin eklen-tisi haline gelmeleridir. Buna son verecek olan da işçi sınıfının yeniden siyaset sahnesindeki devrimci yerini olmasıdır.

Marx, Engels ve Lenin ekonomik mücadelenin siyasal mücadelede de bir kaldıraç işlevi görme özelliğini dikkate alarak, işçi sınıfının ekonomik mücadelesini yürütmek üzere oluşturduğu sendikal birliklere büyük bir önem atfettiler.

Marx, Türkçeye “Ücretli Emek ve Sermaye” Ücret, Fiyat ve Kâr” olarak çevrilen eserinde hem ekonomik mücadelenin sınırlı karakterini, hem de sınıf mücadelesi açısından önemini şu sözlerle vurgular: “ Bu birkaç bilgi, modern sanayinin gelişmesinin bile, zorunlu olarak, dengiyi her gün biraz daha fazla işçinin aleyhine, kapitalistin lehine eğdirmek zorunda olduğunu ve bundan dolayı kapitalist üretimin genel eğiliminin, ücretlerin ortalama düzeyini yükseltmek değil, ama indirmek, yani aşağı yukarı emek değerini en aşağı sınıra indirgemek yolunda olduğunu göstermeye yetecektir. Ama bu düzende, şeylerin eğilimi böyledir diye işçi sınıfı sermayenin gasplarına karşı direnişten vazgeçmeli ve ortaya çıkan fırsatlarda, durumunda herhangi bir iyileşme meydana getirebilecek her şeyi koparıp almak uğruna çabalarını bırakmalı mıdır ? Eğer işçi sınıfı böyle yapsaydı, biçimsiz, ezilmiş, artık hiçbir umudu kalmamış, ömür boyu açlık çeken yaratıklar yığınından başka bir şey olmamak durumuna düşerdi... Eğer işçi sınıfı, sermaye ile günlük dövüşünde tabanları yağla-

saydı, daha büyük çapta şu ya da bu harekete girişme olanağından kendi kendisini yoksun bırakmış olurdu elbette.” (Sol Yay., s. 156 -157)

Aynı konuda Engels, Alman Sosyal Demokrat Partisinin (ASDP) Erfurt programını eleştirdiği yazısında “ proleteryanın sermaye ile günlük savaşımını yürüttüğü, kendi kendini eğittiği ve günümüzde görülen en kötü gerici-lik (şimdi Paris’te olduğu gibi) karşısında bile tümüyle bir daha tok edilemeyecek gerçek sınıf örgütünün “ sendikalar olduğunu belirterek programda “ işçi sınıfının sınıf olarak örgütlenmesinden *söz edilmemesini* çok önemli bir eksiklik olarak belirtir. (Marx, Engels, Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, Sol Yay., s.98)

Ekonomik mücadelenin baş tacı edilerek siyasal mücadelenin karşısına konulduğu, buna dayanılarak Marksizmin en temel ilkelerinin, sınıf mücadelesi, proleterya diktatörlüğü ve devrimci partinin reddedildiği bir dönemde Lenin, ekonomik mücadelenin önemini vurgulamaktan geri durmadı. “ tek sözcükle, ekonomik (fabrika ile ilgili) teşhirler, ekonomik mücadelede önemli bir kaldıraçtı ve bugün de öyledir. Ve işçileri kendilerini savunmak zorunda bırakan kapitalizm var oldukça bu teşhirler önemini koruyacaktır. En ileri Avrupa ülkelerinde bugün bile, geri bir sanayi kolunda ya da tamamen unutulmuş bir ev sanayi kolunda olumsuzlukların teşhir edilmesinin, sınıf bilincinin uyanması, sendikal mücadelenin başlaması ve sosyalizmin yaygınlaşması için çıkış noktasını oluşturduğu görülebilir.” (Lenin, Seçme Eserler, İnter Yay. Cilt 2, s.84)

Marx ve Engels bir yandan ekonomik mücadelenin ücretler ve iş koşullarının iyileştirilmesi yanında, işçi sınıfının biçimlenmesi ve siyasallaşmasındaki önemine vurgu yaparken öte yandan bu mücadelenin abartılmasına ve sınıfın toplumsal kurtuluş mücadelesinden bağımsızlaştırılmasına karşı işçileri uyarmaktan da geri durmadılar.

Ekonomik mücadelenin siyasal mücadele-

den koparılması konusunda Marx’ın uyarıları hiçbir ikileme yol açmayacak biçime nettir.

“Aynı zamanda ne ücretlilik sisteminin içerdiği genel kötüleşmenin tamamıyla dışında olarak, işçiler bu gündelik mücadelelerinin kesin sonucunu fazla abartmamalıdır. Unutmamalıdır ki, onlar, sonuçlara karşı mücadele etmektedirler, bu sonuçların nedenlerine karşı değil. Unutmamalıdır ki aşağı doğru inen hareketi ancak tutabilirler ama onun gidiş doğrultusunu değiştiremezler, ancak geçici çareler uygulayabilirler, ama hastalığı iyi edemezsiniz...” “ Adil bir işgünü karşılığında adil bir ücret” gibi tutucu slogan yerine, bayrakları üzerine şu devrimci sloganı yazmalıdırlar : “ücretliliğin kaldırılması”. Marx uyarısını şöyle sürdürür: “ Sendikalar, sermayenin gaspetmesine karşı direniş merkezleri olarak yararlı iş görürler. Güçlerini pek yerinde olmayan bir biçimde, düşünmeden kullandılar mı, kısmen hedeflerini gözden geçirirler. Aynı zamanda mevcut düzenin değiştirilmesine ve örgütlü güçlerine, emekçi sınıfın kesin kurtuluşu yani ücretliliğin kesin olarak kaldırılması için bir kaldıraç gibi kullanmaya çalışacakları yerde, düzenin sonuçlarına karşı yer yer küçük çatışmalarla verilen bir mücadeleyle yetindikleri anda da hedeflerini bütünüyle yitirirler (Marx, Ücret, Fiyat ve Kâr, Sol Yay. S. 157 – 158)

Marx ve Engels sınıfın ekonomik mücadelesinin önemsizleştirilmesi ve abartılmasına karşı sadece işçileri uyarmakla yetinmediler. Gerek ekonomik mücadeleyi mevcut burjuva düzeninin tanınması olarak gören Proudhon’cu, Bakunin’ci anarşist görüşlere, gerekse bu mücadeleyi siyasal mücadeleden kopararak, onun karşısına koyan, sınıf mücadelesini sendikalizm derekesine düşüren reformizme (Lasalcılık vb.) karşı amansız bir mücadele yürüttüler. Bu mücadelede ilk pratik – siyasal başarıyı uluslararası Emekçiler Birliği’nin (I. Enternasyonal) kurulmasıyla elde ettiler.

Enternasyonalin 1866’da Cenevre’de yapı-

lan 1. Kongresi sendikal mücadelenin önemi ve siyasal mücadeleyle ilişkisine dair Marksist tezleri onayladı. Asıl başarı ise Enternasyonalin 1871 Londra Konferansında elde edildi. Konferans, “ işçi sınıfının mücadele durumunda, ekonomik eylemiyle siyasal eyleminin ayrılmazca-sına birbirine bağlı olduğunu” karar altına aldı. Bu aynı zamanda işçi hareketi içinde sendikalar ve siyasal mücadeleye ilişkin o güne kadar sağlanamayan görüş birliğinin de sağlanması anlamına geliyordu.

Komünist hareket içinde ekonomik mücadeleye dair oluşan bu görüş birliği ASDP’nin mücadele pratiğiyle de pratik olarak teyid edildi. ASDP’si 1870’li yıllardan başlayarak hem sendikaların güçlenmesinde hem de ekonomik mücadeleyle siyasal mücadelenin uyumlu yürütülmesinde önemli başarılar elde etti. Engels ASDP’nin bu başarısını büyük bir coşkuyla karşıladı : “ Bir işçi hareketi varolalı beri, savaşım, ilk kez olarak, teorik, siyasal ve pratik iktisadi (kapitalistlere karşı direnç) üç yönü içinde uyum, bağlantı ve yöntem ile yürütülmüştür. Alman hareketinin yenilmez gücü, işte deyim yerindeyse, bu tek merkezli saldırıdadır... Eğer Alman işçileri böyle davranmakta devam ederlerse, hareketin başında yürüyeceklerdir demi-yorum, ama savaş çizgisi üzerinde şerefli bir yer tutacaklar ve hesapta olmayan ağır sınavlar ya da büyük olaylar, onlardan daha çok cesaret, daha çok karar ve daha çok erke istediği zaman, pusatlanmış ve hazır olacaklardır.” (Engels, Almanya’da Burjuva Demokratik Devrim, Sol. Yay. S. 31 – 32)

Ancak ASDP’nin yakaladığı bu üstünlük fazla uzun sürmedi. Önce 1870’li yılların ortasında Bernstein’ın cılız çıkışı ile bozulmaya başlayan uyum, 1880’lerin sonunda ASDP içinde reformizmin güçlenmesiyle yerini “uyumsuzluğa” bıraktı. Bu “uyumsuzluğa” ilk tepki yine Engels’den geldi. Engels 1877’de “Konut Sorunu” na yazdığı önsözde küçük burjuva sosyalizminin ASDP içinde ve parlamenter grubunda etkinlik kazandığını belirterek , he-

nüz cılız olan bu eğilime karşı parti yönetimini uyardı. (Marx, Engels, Lenin, Anarşizm ve Anarko-Sendikalizm, Sol Yay. S.218)

Marx ve Engels’in uyarıları ASDP’sini harekete geçirmeye yetmedi, 1890’ların sonunda Bernstein aynı küçük burjuva görüşleri, bu kez Marksizmin revizyonu talebiyle dile getirdiğinde ise, ünlü hikayedeki gibi , partide (Rosa ve Liebknecht dışında) karşı çıkabilecek bir güç kalmamıştı.

1890’lı yıllarda kapitalizmin Avrupa’da hızlı ve “ barışçı” gelişmesi, bir yandan işçi hareketinin etkin olarak kullanmaya başladığı iki mücadele aracı – sendikal ve parlamenter mücadele - ile büyümesine ve güçlenmesine yol açarken, öte yandan paradoksal bir biçimde bu iki mücadele aracı işçi hareketinde yeni bir bölünmenin de dayanakları oldular.

ASDP içinde Bernstein’cılık olarak ortaya çıkan bu yeni eğilim kısa sürede ASDP’nin bir iç sorunu olmaktan çıkarak uluslararası bir karakter kazandı ve ideolojik, politik, örgütsel bir sapmaya dönüştü. Almanya’da Bernstein’cılar, İngiltere’de Fabianlar, Fransa’da Bakanlıkçılar, Rusya’da Ekonomistler vb. izledi.

İşçi hareketinde sınıf mücadelesinden sınıf uzlaşmacılığına geçişi temsil eden bir revizyonist akımın köklerinin, kapitalist gelişmenin emperyalist aşamasında olduğunu ve uluslararası bir nitelik taşıdığını ilk gören Lenin oldu.

Lenin “Ne Yapmalı”da ortaya koyduğu parti inşa planını bu yeni revizyonist akıma karşı ideolojik, politik ve örgütsel mücadeleyle birleştirerek sürdürdü.

Lenin’in üstlendiği bu mücadele aynı zamanda üç mücadele biçimi arasında (“teorik, siyasal ve pratik ekonomik”) bozulan uyumun yeni bir tarzda yeniden kurulmasıydı.

(Devam edecek)

Burjuvazi Tehlikeli Virajda

— Ali Gök

Kıdem tazminatıyla ilgili tartışma, burjuvazinin zorlu günler geçirdiği bir dönemde başbakanın talimatı ve bakanlar kurulu kararıyla apar topar geriye çekildi. Bu kararla ilgili başbakan “biz kıdem tazminatıyla ilgili tartışmada, taraflar anlaşabilirse yardımcı olabileceğimizi söyledik” diyerek, “sınıflar üstü hakem” tavrı sergiledi; hükümetine yara aldırma-maya çalıştı. Kıdem tazminatı tartışmaları ve bu konuda görüşlerin ortaya çıkmasıyla birlikte, işçi sınıfı ve sendikalar ciddi hak kaybına uğrayacaklarını ve genel grev de dahil olmak üzere mücadele edeceklerini açıkladılar. Burjuvazi açısından Kürt özgürlük mücadelesine karşı imha planı ve Suriye’ye yönelik savaş politikasının çıkmaza girdiği bir dönemde, işçiler ve sendikalar cephesinden kıdem tazminatı temelinde yükselecek bir mücadele burjuvaziyi ve devleti zor durumda bırakabilirdi. Türk burjuvazisinin en büyük korkusu Kürt halkıyla Kürt özgürlük hareketiyle işçi sınıfının, emekçi halkın birlikte mücadele etmesidir. Kıdem tazminatı Kürt halkının mücadelesini ve savaşa politikasına karşı halkın bilinçaltındaki öfkesini su üstüne çıkartabilir, halkların birlikte hareket etme ivmesini yaratan bir kıvılcım olabilirdi. Yılların devlet yönetme bilinciyle hareket eden burjuvazi bu tehlikeyi gördüğü için istemeyerek de olsa, şimdilik, kıdem tazminatı düzenlemesini geriye çekti.

Dünyada ve Türkiye’de kriz devam ediyor. Merkez Bankasının son açıklamaları temkinli olmaktan bahsediyor. Hemen hemen tüm ülkelerde büyümeler geriledi, işsizlik artıyor. İhracatı azalan ülkeler bu daralmayla birlikte işçilerin ve halkın kazanımlarına göz dikiyorlar. Avrupa’da ve dünyanın birçok ülkesinde eylemler durmuyor.

Sıcak para akışının zora girdiği bugünlerde Türk burjuvazisi yabancı sermayeyi çekebilmek, Türkiye’yi sömürü cenneti haline getirmek için bilindik, bilinmedik bütün yolları deniyor. Kıdem tazminatını yükünün burjuvazinin üzerinden alınması da bu yollardan biridir. Kıdem tazminatına yönelttiği saldırı sadece bir hak gaspı değil aynı zamanda burjuvazinin, işçi karşısında, bütün yasal engellerden kurtarılarak, elinin güçlendirilmesidir.

Şu anda Kürt halkına dayatılan imha planının, bölgede yürütülen savaş politikasının çökmesi ve seçimlerin öne alınması nedeniyle, zorunluluktan dolayı rafa kaldırılan kıdem tazminatı yasası yeniden işçi sınıfının önüne getirilecektir. Bu bir sus payıdır ve amacı Kürt Özgürlük Mücadelesinin yükseldiği bir dönemde işçi sınıfının zaten kısalmış olan sesini daha da kısmaaktır. Tam da şimdi, burjuvazinin bir taktik olarak attığı bu geri adımı gerçek bir geri adıma döndürmenin sırasıdır

Bütün hak gasplarına, sendikasızlaştırmaya, güvencesiz çalışmaya ve kıdem tazminatının güvence altına alındığı yalanına karşı işçiler, kıdem haklarını her yıl sonunda alma taleplerini öne süren bir mücadeleyi başlatmalı, bu mücadeleyi, halkların özgürlüğü mücadelesiyle birleştirerek yükseltmelidir. Burjuvazi işçi sınıfına, Kürt halkına karşı her bir yandan saldırıya geçmişken ve emperyalist yağma için bölge halklarının kanını içmeye hazırlanırken milliyetçiliğin dozunu artıran provokasyonlara geçit verme, rehavete kapılma, zamanı değildir. Şimdi, komünistlerin, sosyalistlerin, Halkların Demokratik Kongresi bileşenlerinin, sendikaların, doğanın tahribine ve ayırmıcılığa karşı mücadele eden demokratik örgütlerin devrim ve demokratik çözüm cephesinde birleşme zamanıdır.

“Emperyalizm” Teorileri ve Tartışmalar

N.Fırat

90’ lı yıllarda, liberalleşme dalgası, “küreselleşme” kavramı ile ifade edilerek yeni bir döneme girildiği saptaması yapılmıştı. Sermayenin artık ulusal sınırların ötesine geçerek uluslar ötesi bir boyut kazandığı, yeni ortak çıkarlar dünyasının her şeyi yeni baştan düzenleyeceği, yeni bir barış ve demokrasi döneminin açıldığı iddiaları her fırsatta anlatılıyor, çalışan sınıflara ise, “ artık hepimiz orta sınıftır” düsturu kabul ettirilmeye uğraşıyordu.

Kautsky’ci ultra emperyalizm teorileri ile benzer veya aynı kökten türetilmiş yaklaşımlar, Lenin’in emperyalizm teorisinin tarihin çöp sepetine atıldığını ilan ediyordu.

Ancak küresel mali sistemin, anlatıldığı kadarıyla küresel olmadığı, aksine çözemediği ciddi bir ekonomik krizle karşı karşıya olduğunun 2000’ li yılların ilk on yılı içerisinde belirginleşmesi, bu seferde Roza Lüksemburg’un ekonomik katastrofizim (felaketçilik) tezlerini gündeme taşıdı. Kapitalizmin kendiliğinden çöküşe gittiği iddiaları ortalığı kapladı. Sorunu doğru şekilde anlayabilmek için bu alanda üçlü bir tartışma yürütmek zorundayız. Lenin ve Buharin’ in tezleri ile Kautsky’ nin tezleri ve Roza’nın tezleri arasındaki ayrımları belirginleştirmek ve bu üçlüye, zaman zaman da Samir Amin’i katmak durumundayız.

Samir Amin’ in temelde Lenin’ci tezlere sahip olmasına rağmen gözden kaçırdığı ya da

yanlış kavradığı noktalar üzerinden bugünün güncel meseleleri tartışılabilir. Çünkü Amin’ in eksiklik ve hataları bugün emperyalizmin nasıl kavranması gerektiği konusunda bizlere önemli ipuçları da verecektir.

Emperyalizmin Tanımı

Emperyalizm kavramı, Marksist anlamda kapitalist üretim ilişkilerinin çağımızda ulaştığı boyutu betimleyen kapitalist sistemin bir aşaması olarak görülmelidir. Kolonyalist, sömürgeci yöntemlerin emperyalizm’ in içerisinde var olması başka bir şey, bu yöntemlerle, emperyalizmi eşitlemek başka bir şeydir. Herhangi bir ülkede sıradan bir insanın sömürgeci, kolonyalist politikalara karşı çıkması onu anti-emperyalist yapmaz. O kişiyi anti-emperyalist yapan şey kapitalist- emperyalist sisteme topyekun karşı çıkmasıdır.

Emperyalizm teriminin ana kavramlarından biri olan ‘mali sermaye’ kavramı, ekonomik bir terim olarak Lenin’den önce Avusturyalı iktisatçı Rudolf Hilferding tarafından kullanılmıştır. Sanayi sermayesi ile banka sermayesinin iç içe geçmesi suretiyle yeni tipte kapitalistle ya da kapitalizmle karşı karşıya olduğumuz saptamasıdır. Hilferding’ in bu saptaması, önemli ölçüde Lenin tarafından korunmuş olmakla beraber bu kavramın politik bir süreci içerdiği ya da yeni politikaların oluşturulmasında bir yöntem olduğu konusunda çok farklı tanımlamalar vardır. Lenin’ de ise mali sermaye ve emperya-

lizm kavramları geri dönüşsüz yeni bir aşamayı temsil eder. Kitabın isminin, “Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperyalizm” olması özellikle bilinçli bir tercihtir. Lenin’e göre emperyalizm kavramı, kapitalizmin temel özelliklerinin gelişimi ve doğrudan devamı olarak ortaya çıkmıştır.

Ayrıca Lenin, serbest rekabetin başat olarak tekele dönüştüğü tespitini yapar. Ancak Lenin, bu tespiti yaparken, bir yer değiştirmeden söz etmez. Tam tersine tekel, bir yandan serbest rekabetin bağrında büyüyüp gelişirken bir yandan da serbest rekabetin varlığını sürdürdüğünü, dolayısıyla bir dizi ilave keskin çelişkilerin ortaya çıktığından söz eder. Lenin’e göre emperyalizmin bir üst aşama olarak sayılabilmesi için beş temel özelliği bilinmelidir. Lenin bunları:

1- Üretim ve sermayenin yoğunlaşmasının ekonomik yaşamda belirleyici rolü oynayan tekelleri yaratacak kadar yüksek bir gelişme aşamasına ulaşmış olması.

2- Banka sermayesi ile sanayi sermayesinin (tekel ya da en irileri) iç içe geçip kaynaşması ve bu mali sermaye terimi temelinde mali oligarşinin oluşması,

3-Meta ihracından farklı olarak sermaye ihracının özellikle büyük bir anlam kazanması,

4-Dünyayı kendi aralarında paylaşan uluslararası tekelci kapitalist birliklerin oluşması,

5-Yeryüzü topraklarının kapitalist büyük güçler tarafından paylaşımının tamamlanması, olarak belirler.

Bu tanımlamanın en temel özellikleri ise şöyledir: Birinci olarak tekel, serbest rekabeti ortadan kaldırmaz, ikinci olarak da sermaye ihracı, meta ihracını ortadan kaldırmaz. Bu

çerçevede bakıldığında kapitalizmin temel özelliklerinin görünür olmaya devam ettiğini, ancak daha yüksek, daha karmaşık bir sistemin de kurulduğunu görürüz. Ayrıca tekel ve sermaye ihracı kavramları başat kavramlar olarak kullanılır. Meta ihracı ve serbest rekabet kavramları ortadan kalkmaz. Bu nedenledir ki emperyalizm, kapitalizmin daha karmaşıklaşmış ve gelişkin bir aşamasını temsil eder. Emperyalizm, belirli bir döneme özgü politikalar toplamı değildir. 1980’li yıllarda başlayan neo-liberal rüzgârlar, her ne kadar serbest rekabete övgüler yağdırmış olsa da, tekellerin varlığının

sönümlenmesine yönelik, mali sermayenin yapısal birliğini bozmaya yönelik son otuz yılda herhangi bir uygulama görülmedi. Lenin’in dediği gibi,” Serbest rekabete döneceği varsayımı, bir masal, bir kandırmacıdır.”

Ayrıca sınıf mücadelesinin boyutlarının evrimci bir yönde Tekeli sınırlandıracağı ve serbest rekabete geri dönüşe zorlayacağı gibi sağcı iddialar artık savunulamaz hale gelmiştir. Aslen bu kavramsal önermenin, ilk olarak Bernstein ve daha sonra da Kautsky tarafından savunul-

Ayrıca Lenin, serbest rekabetin başat olarak tekele dönüştüğü tespitini yapar. Ancak Lenin, bu tespiti yaparken, bir yer değiştirmeden söz etmez. Tam tersine tekel, bir yandan serbest rekabetin bağrında büyüyüp gelişirken bir yandan da serbest rekabetin varlığını sürdürdüğünü, dolayısıyla bir dizi ilave keskin çelişkilerin ortaya çıktığından söz eder.

masına rağmen, 2008 krizinin az öncesinde solda oldukça taraftar topladığı, ülkemizde de reformist sol tarafından hararetle savunulduğu hatırlanmalıdır. Ayrıca yine Emperyalizm kavramının artık ortadan kalktığına dair bir başka iddia da merkez ülkeler ile çevre ülkeler arasındaki ilişkileri, neo liberal düzende karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin belirlediği ve sürekli bir az gelişmişlik durumunun olamayacağı iddiasıdır. Buna örnek olarak da Uzak Asya ve Brezilya örnekleri verilmişti.

Serbest rekabet emperyalizme karşı mı?

Kautsky'nin , tekeli'nin sınırlanabileceği, hatta serbest rekabete geri dönülebileceği iddiasına yukarıda değinmiştik. Kautsky, burada iki önemli hata yapmaktadır: Birincisi, emperyalizmi kolonyalizmle eş değer görmektedir. Aynı hata Roza Lüksemburg'ta da vardır. İkincisi ise serbest rekabetin tekeli'nin gölgesindeki varlığını abartarak serbest rekabete geri dönüleceği iddiasıdır. Yani sürecin emperyalizmle ilişkili olduğu değil, dışsal olduğu kabul edilmektedir.

Feodalizmden kapitalizme geçiş sürecinde, burjuvazinin, ürettiği ürünü, sadece kendi iç piyasasına satmasıyla büyük bir sermaye oluşturmaya çok mümkün değildi. Çünkü proleterleşme henüz tamamlanmamış, tüketim toplumu oluşmamıştı. Üretilen metaller, mecburen daha geniş alanlara yayılmak zorundaydı. Kapitalizme özgü yasalar üzerinden ekonomik yapının işlemediği koşullarda, Feodalite ile süren sınıf mücadelesinin evrelerine göre burjuvanın durumu, nispeten daha iyi ya da kötü olabiliyordu. Bu dönemde "serbest ticaret" feodaliteye karşı özgürlüğün ifadesi sayılıyordu. Yüksek kârlar için burjuvalar, gelişkin olmayan iç piyasalar yerine olabildiğince sömürecekleri, madenlerini yağmalayacakları geniş alanlar yaratmak zorundaydı. Bu sürece damgasını vuran serbest rekabet, sermayenin yoğunlaşmasının sınırlı olduğu süreçte kapitalizmin tek ve ana enstrümanıydı.

Kapitalist sistem, kendi ekonomik yasalarını toplumsal düzeyde oturtmayı sağladığı ölçüde sermaye birikimi ve onun yasaları toplumu belirlemeye başladı. Kapitalist sistem için sömürgeler oluşturma çabası, kapitalist pazarın genişlemesi çerçevesinde değerlendiriliyordu.

Proletaryanın sınıf olarak tarih sahnesinde yerini alışıyla beraber yürüttüğü sınıf mücadeleleri, Marks'ın ve Engels'in dediği gibi, sömürüyü az çok sınırlama mücadelesi vermesi, kapitalisti daha düşük kârlara razı olmakla karşı karşıya bırakıyordu. Kapitalistler, bu durumu değiştirmek, azalan kârlara karşı yüksek kârları garanti edebilmek için yeni sömürgeler edinmek durumundaydı. Lenin'in dediği gibi, dünyanın paylaşılması, boş alanların ele geçirilmesi değil, sahiplerinin el değiştirmesi üzerinden yürüyen bir olguydu. Kapitalistler, sömürgelerde yarattıkları işbirlikçi sınıflar üzerinden mamul mal ihracında kazancına kazanç ekliyordu. Bu nedenle kapitalistin daha çok ürün satmak için yürüttüğü sömürge faaliyeti, kolonyalizm ile emperyalizmi karıştırdığımız zaman politik bir süreç olarak emperyalizmi görme durumunda kalırız.

Bu durumu bir örnekle somutlayacak olursak, 1840-1860 yılları arasında Afrika'nın sömürgeleştirilmesinde aktif rol alan Cecil Rhodes'in sözleri oldukça ilginçtir(Rodezya ismi onun isminden türetilmiştir.) :

"Birleşik Krallığın 40 milyon nüfusunu kanlı bir iç savaştan kurtarmak için, bizler, sömürge politikacıları, fazla nüfusu yerleştirebileceğimiz, fabrikalarımızın ve madenlerimizin ürünleri için yeni pazarlar kazanabileceğimiz yeni topraklar elde etmek zorundayız. Her zaman söylerim, İmparatorluk bir mide sorunudur. İç savaştan kaçınmak istiyorsanız, emperyalist olmak zorundasınız.(1)

Kapitalist sistem, serbest rekabetin ulusal ve uluslar arası ölçekte yaygınlaşması, yüksek kâr oranlarını korumak için, ekonomik sistemin gereği, ortaya çıkan yapısal işsizliği absorbe

etmek için, buna ilaveten de fabrikaların ürünleri için yeni pazarlar kazanabilmek ve üretim sürecinin ihtiyacını karşılayacak hammadde-lerin, maden vs. amacıyla “yeni topraklar elde etmek” zorunluluğuyla karşı karşıyaydı. Her ne kadar Rhodes, “iç savaştan kaçınmak istiyorsanız, emperyalist olmak zorundasınız” dıyorsa da onun emperyalizmden anladığı kolonyalizmdi.

Nitekim Roza Luksemburg, sermaye birikimi adlı kitabında, “... Kapitalizm, var olabil- mek ve gelişmek için kapitalist olmayan üretim biçimlerinin bulunduğu bir ortama gerek duyar ama bu biçimlerin hepsi amacına hizmet etmez. Kapitalizm, kapitalist olmayan toplumsal tabakalara; artıkdeğeri için bir pazar, üretim araçları açısından arz kaynağı ve ücret sistemi için işçi deposu olarak gerek duyar.” (Rosa Luxemburg, sermaye birikimi sy.280) diye yazıyor.

Kapitalizmin baştan itibaren çevresinde kendisine bağımlı ülkeler yaratmadan yaşayamayacağını ileri süren Roza, Marks’ ın yendi- den üretim şemalarını dünya ölçeğinde geniş- leterek meta ihracı üzerinden kolonyalist bir emperyalizm tanımı yapar. Marks’ tan aktar- dığını iddia ettiği metin şöyledir: “İnceleme amacını, kendi bütünlüğü içinde, tüm diğer yan koşullardan arındırılmış olarak araştırabilmek için, tüm dünyayı tek bir ulus olarak ele almalı ve kapitalist üretimin her yerde kurulmuş ol- duğunu, her sanayi dalına sahip olduğunu var- saymalıyız (Marx, aktaran Rosa Luxemburg, Sermaye Birikimi, sy. 254). Bizce Marks’ ın buradaki yaklaşımının kendi teorisi içerisinde değerlendirilmesi gerekir. Roza’nın yürüttüğü çalışmaya kaynaklık edeceğini söylemek, çu- buğu olağan üstü bir bükme anlamına gelecek- tir. Dış piyasalar meselesini, bir denge formu olarak değil, Marks, kâr oranlarının düşme eği- limine karşı önleyici faktör olarak görmüştür. Lenin’in eğilimi de bu çerçevededir.

Roza Lüksemburg, yukarıdaki alıntıdan da

anlaşılacağı üzere, kapitalist sistemi, dünya ölçeğinde aslen meta ihracı olarak tanımlıyord- du. Ekonomik sistemin ulusal ölçekte dengeye ulaşamayacağına, sömürgeler olmadan kapi- talist sistemin kendisini sürdüremeyeceğine inanıyordu. Kapitalizmin sınırlarını da tüm sömürgelerin kapitalistleşmesi olarak görüyor. Sömürgelerin kapitalistleşmesi tamamlanınca sistemin çökeceğini iddia ederek bir felaket se- naryosu öngörüyordu.

Roza’nın tanımlamalarında eksik olan nokta “serbest rekabet kavramı” nın geçirdiği deği- şimi, yani başat rolden daha geride, varlığı or- tadan kalkmayan ancak, tekellerin gölgesinde konumlanan, zaman zaman da çıkıp sahneye fırlayan bu aktörün rolünü gündemine almamış olmasıdır.

Geçmişe özlem şeklinde ortaya çıkan di- ğer bir serbest rekabete dönülüyor iddiası ise, sistemin zaman zaman tıkanan damarlarını açmaya yarayan küçük kapitalizmler oluşturma hikâyesidir. Samir Amin’ in “Emperya- lizm- Eşitsiz Gelişme” kitabında anlattığı (2) gibi,” tüketme güçlükleri fiyat bozulmalarına yol açar. Bir kutupta yoğunlaşmış sermaye, piyasa koşulları gereğince diğer kutba dağılır. Böylelikle yeni faaliyetleri kârlı kılan koşullar sürekli biçimde bir küçük kapitalizme yol açar. Bu, geçmişin bir kalıntısı değil, bizzat yoğun- laşmanın bir sonucudur. Bu yapı içerisinde hiz- metler, iyi cins tarım (organik) vb. işlerde ken- di kârlarının büyük parçasını üretmiş olurlar. Kısacası, yaşanan durumlar geçmişe yeniden dönüşü değil, sürecin emperyalizme ilişkin ol- gular olarak ortaya çıktığını gösterir. Buradan bu küçük kapitalizmlerden geçmişe yönelik öz- lemler yaratmak Kautsky’e özgü bir durumdur. O da zaten emperyalizmi hiçbir zaman doğru kavrayamadı.

Bütün bu farklı kavrayışlara karşılık olarak Lenin, emperyalizmi tanımlarken odak nokta- sını, kapitalist alanların, daha az kapitalist ya da kapitalist olmayanların, yani daha zayıf bi-

rimlerin kontrolünü ele geçirmek için rekabet ettiklerini, bu alanda savaş dahil her türlü aracı kullanmaya meyilli olduklarını, zengin ampirik kanıtlarla ortaya koymuştu. Lenin, emperyalizme geçişin sermayenin sınırsız rekabetinden tekele doğru evrildiğini anlatırken üretimin toplumsallaşmasını da göz önünde bulundurur.

Sosyalizme geçiş koşullarının bu temel üzerinden gerçekleşeceğini anlatırken bir tehlikeye daha dikkat çeker. Gerçekleşen bu toplumsallaşma sürecinde özel mülkiyetin ortadan kalkmamış olması, kitlelerin mülk edinme özlemlerinin hâlâ sistem tarafından istismar edebilmektedir. Bu nedenle üretim sürecinin toplumsallaşması, emperyalizme içkin olarak somutlanırken siyasal gericilikle maluldür. Lenin, ‘serbest rekabet yerini tekele, demokrasi de yerini siyasal gericiliğe bırakır’ (3) derken bu tehlikenin altını çizmiştir. Ayrıca Lenin, serbest rekabet kavramının tekrardan geri gelmesinin mümkün olmadığını şu sözlerle açıklar. ‘...Kapitalizmin gelişmesi öyle bir noktaya varmıştır ki meta üretimi henüz egemenliğini korumak ve ekonomik yaşamın temeli sayılmakla birlikte, aslında, sarsılmakta ve kârların büyük kısmı para oyunları yapan ‘dehalara’ akmaktadır. Bu para oyunlarının, bu düzenbazlıkların temelinde ise üretimin toplumsallaşması vardır; ancak bu toplumsallaşmaya değin yükselmiş insanlığın böylece gerçekleştirdiği büyük ilerlemeden yararlananlar spekülâtörlerdir. Bu temel üzerinde emperyalizmin, gerici ve küçük burjuva eleştirinin nasıl özgür, barışçıl ve dürüst rekabete dönmeyi düşlediğini daha sonra göreceğiz.’ (4) derken bu özlemin saçma olduğunu net bir şekilde ortaya koymuştur.

Kautsky ve emperyalizm:

Kautsky’e göre emperyalizm, merkantilist dönemden kalmış bir uygulamadır. Kautsky, emperyalizmi üst yapısal bir olgu olarak değerlendirdiği ölçüde kapitalizmin bir aşaması olarak görmez. Sanayi sermayesinin devlet müdahaleciliğinden rahatsız olduğu iddiasını aynen

benimser. Bu anlamda serbest rekabeti, tekele yeğler. Savaşın bitmesinden sonra tek bir dünya karteline ulaşacak olan kapitalizmin barışı sağlayacağına, saldırgan politikaların ortadan kalkacağına inanır.

Kautsky’nin Fransa -Almanya sınırında Naziler tarafından hazin bir şekilde öldürülmesi hatırlanacak olursa tezlerinin naifliği ve öngörüsüzlüğü daha açık bir şekilde ortaya çıkar. Kautsky’e göre, ‘...Tekel rekabeti, rekabet de tekeli üretiyor. Dev fabrikaların, dev bankaların ve milyarderlerin amansız rekabeti, küçükleri yutan büyük mali güçler karteli, düşüncesine yol açmıştır. Emperyalist büyük güçlerin dünya savaşından da, onlar arasındaki en güçlüsünün federasyonu sonucu doğabilir ve bu, silahlanma yarışına son verecektir. Bu yüzden, salt ekonomik açıdan, kapitalizmin bir başka yeni evreyi, kartellerin politikasının dış politikaya aktarılmasını, bir ultra-emperyalizm evresini yaşayabilmesi dışlanmış değildir... Salt ekonomik açıdan, sonuçta emperyalistlerin kutsal bir bağlaşmasıyla emperyalizmi eritecek bu güçlü patlamayı önleyecek hiçbir şey yoktur.’ (Kautsky, Seçme Politik Yazılar, s. 97-98 .: Hatrick Goode, Kavram Yay.İstanbul 1990, sy.97-98)

‘Emperyalizm, tıpkı yerini aldığı Manchestercilik gibi, tikel bir tür kapitalist politikadır. Bu terim de, zorunlu bir şekilde bağlantılandırılabilir, özgül bir ‘ekonomik evre’yi dile getirmiyor. Dolayısıyla emperyalizmin son söz olarak kabul edilmesi yanlıştır.(sy. 93)

Karl Kautsky’nin bu naif teorisinin, iyimser bakış açısının Marksist bir önerme olmadığı açıktır. Kautsky, emperyalizmin bir son ve en yüksek aşama olduğu tezini ısrarla reddederek hakim sınıfın bir politikası olduğunu söyler. Ancak buna karşın genelde birçok teorik eleştirinin aynı çerçevede kaldığını görmek gerekir. Buharin’e göre, emperyalizmin hakim sınıfın politikası olması durumu zorunluluktadır. Kautsky’de ise bu durum zorunluluk değil, bir tercih olarak açıklanabilirdi. Yukarıdaki alıntı-

dan da anlaşılacağı üzere KAUTSKY, hep bir olanak olarak ultra-emperyalizmi değerlendirir.

Bu çerçevenin eleştirisi için yeniden Lenin' e dönecek olursak, Lenin, ekonomik ve politik birlikten söz eder. Ekonominin başka telden çaldığı, üst yapının başka türlü olduğu bir süreci temel olarak reddeder. Alt yapıda gerçekleşen değişikliklerin üst yapıya sirayeti olarak görülmesi gerektiğinde ısrarlıdır. Lenin, alt yapıdaki değişiklikleri sadece mali sermayenin yapısında görmez, daha ileride göreceğimiz şekilde işçi aristokrasisinin oluşumunu da anlatır. Kautsky' nin salt üst yapılarla olan açıklaması, Lenin' e göre totolojidir. Kautsky ile yürüyen tartışma, mali sermayenin yeniden tartışılmasını gerektirdiğinde Lenin, emperyalizmin ayırt edici özelliğinin sanayi sermayesi değil, banka sermayesi olduğunu söyler.(5) Sanayi sermayesinin gerilemesi sürecinde mali sermayenin hızlı gelişiminin ilhakçı politikaların hızlanmasında önemli bir boyut olduğunu anlatır.

Ayrıca emperyalizmin sadece tarımsal alanlar üzerinde bir ilhak eğilimi olduğu savını eleştirirken mali sermayenin, gelişkin kapitalist ilişkiler içerisindeki sanayi bölgelerine doğru hücumunu örnekler. İlhak sadece tarımsal bölgelere yönelik değildir. İlhak, aynı zamanda sanayileşmiş bölgelerin de mali sermaye tarafından ele geçirilmesi sürecidir.

Bugün sermaye ihracının büyük bölümü, kapitalistleşmesi az çok tamamlanmış ülkeler arasında gerçekleşmektedir. Sermaye ihracının az gelişmiş ekonomilerden ziyade daha gelişkin ekonomik bütünlüklerin birbirleriyle kurduğu ilişkide somutlanmış olması bu nedenle tesadüf sayılamaz. Kautsky' nin ultra- emperyalizm tezini eleştirirken Lenin, dünyanın tek bir tekele doğru ilerlediğini kabul eder, ancak hemen arkasından belirtir; “...bu, gıda maddelerinin laboratuvarlarda üretileceği zamandan bahsetmek gibi bir şeydir...” (6) der. Ancak zemin olarak Lenin' in Kautsky' nin zemininde bir tartışma yürüttüğü düşünülecek olursa bu önerme daha

çok Kautsky' i çürütmeye yöneliktir. Bugün dünya tekeline doğru gidişin olmadığını, ABD hegemonyasının gerilemesi net bir şekilde göstermiştir.

90'lı yıllarda iddia edilen ‘dünya tekeline doğru gidiliyor’ iddialarına karşı Wallerstein'ın bakış açısı daha doğru gözükmetedir. Wallerstein, dünya tröstüne ya da tekeline doğru gidiş iddiasının hiçbir zaman belirgin bir eğilim haline gelemediğini iddia eder. “Böylesi itilimler, tarihsel kapitalizmde hiçbir zaman başarı kazanamadıysa bunun nedeni iktisadi sistemin yapısal temelinin, ayrıca başlıca sermaye biriktiricilerin açıkça algılanan çıkarlarının, dünya ekonomisini bir dünya imparatorluğuna dönüştürmeye temelden ters düşmesidir. “Tarihsel kapitalizmin işleyişi, bir dünya ekonomisi içinde olmuştur ama bir dünya devleti içinde olmamıştır. Tam tersine. yapısal baskılar, bir dünya devleti kurulmasına karşı yönde çalışmıştır.” (Geçiş Çağı/dünya sisteminin yörüngesi avesta yayınları sy 306)

(1) Aktaran HalukYurtsever kapitalizmin sınırları ve toplumsal proleterya sy.216 Lenin toplu yapıtlar cilt 22 sy256-257

(2) Samir Amin, Emperyalizm ve Eşitsiz Gelişme, Çev.: Kaynak Yay., İstanbul 1997, s. 251.

(3) Marxizmin bir karikatürü ve ekonomik emperyalizm sol yayınları sy 42

(4) V. İ. Lenin, Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması, sol yay. Sy. 26.

(5) V. İ. Lenin, Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması, evrensel yay.sy.111.

(6) V. İ. Lenin, Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması, sol yay. Sy. 114-115

Hangi Kültürü Geleceğe Taşımalıyız

Doğan Yağmur

Halk Şiirinden Neyi Alabiliriz Bedri Rahmi Eyüboğlu, bir şiirinde;

“ ...

Şairim

Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası

Ayak seslerinden tanırım

Ne zaman bir köy türküsü duysam

Şairliğimden utanırım ...” diyor.

Gerçekten de halkımızın gerek ortak dehasının ürünü ve güzel söz yaratma gücünün göstergesi olan anonim edebiyatımızda, gerek kaynağı belli halk edebiyatımızda -yani Âşık ve Tekke edebiyatlarımızda- en usta şairleri kıskandıracak, “şairliklerinden utandıracak” üstün değer ve olağanüstü güzellikte şiirler vardır.

Örneğin;

“ A benim bahtı yârim,

Gönlümün tahtı yârim

Yüzünde göz izi var,

Sana kim baktı yârim.” mani’sinde, “yüzünde göz izi var.” İmgesi “sevgiliyi kıskanma” gibi gayet insanî bir duygunun ve soyutun somutla anlatımı’nın güzel bir örneğidir.

Yine Yunus’un

“İşitin ey yarenler

Aşk bir güneşe benzer

Aşk olmayan kişi

Misali taş a benzer.” dizelerinde üst üste iki benzetmeyle aşkın insan üzerindeki dönüştürücü – devrimci etkisini, aşkın diyalektiğini derinden hissettiriyor.

Bir kısa örnek de Karacaoğlan’dan:

“ Kara kuru bir kızdın

Ben sevdim güzel oldun” diyor;

Ve insanın aklına hemen Veysel’in

“ Güzelliğin on par’ etmez;

Şu bendeki aşk olmasa” dizeleri ile “Gönül kimi severse güzel odur.” atasözümüz geliyor.

Ne var ki halkımız ve halk ozanlarımız (- ki onlar halkın dili, halkın sözcüsüdürler) her zaman hep bu hoş güzel şeyleri dile getirmemiş; kimi zaman da dayanılmaz acıları, isyan duygularını, ”tas tas içilen ağular”ı dile getirmiştir.

Örneğin Yunus;

“ Gitti beyler mürüvveti/

Binmişler birer atı /

Yidüğü yoksul eti /

İçdüğü kan olısar.” derken beylerin halka zulmünü taşır dizelerine.

Halkımız bir “mani”sinde;

“Şalvarı şaltak Osmanlı

Eyeri kaltak Osmanlı

Ekende yok, biçende yok

Yiyende ortak Osmanlı” diyerek altı yüzyıllık Osmanlı tarihinin ruhunu özetliyor.

Tam da bu noktada dilimizin ucuna, “Biri yer biri bakar, kıyamet ondan kopar.” atasözümüz; reayayı dağa çıkaran feodal Osmanlı zulmünün, proletaryayı isyana sürükleyen burjuva sömürsünü ve zulmünün diyalektiğini keskin bir ışıkla aydınlatıveriyor.

Dadaloğlu;

“Ağlayı ağlayı Dadal’ım söyler

Vefasız dünyada bu insan neyler

Bin yiğidi bir kötüye kul eyler

Ondan sonra yaşaması güç olur.” dörtlüğünün son iki dizesinde, “bin yiğidin bir kötüye kul” edildiği, yani tıpkı bugünkü gibi aslanların kediye boğdurulduğu bir düzende yaşamının kahredici iklimini betimliyor.

Yemen türkülerinin en yürek burkanı, devlet radyolarında hiç çalınmadı, TRT radyo korolarında hiç söylenmedi.

“Yemen yolu çamurdandır

Karavana bakırdandır

Zenginimiz bedel öder

Askerimiz fakirdendir...”

Bildiğiniz gibi Osmanlıda BEDELLİ askerlik şöyle gerçekleşiyor: Parası olanlar, bedel olarak para veriyorlar; oğulları askere gitmiyor.

Örnekleri çoğaltabiliriz ama buna gerek yok. Her güzel insanımızın belleğinde bunlara benzer birçok örnek vardır.

Bütün bu verdiğimiz veya veremediğimiz benzer örnekler, bence şu üç şeyi ortaya koyuyor:

1. Âşık, Tekke ve anonim edebiyatımız –divan edebiyatının tersine-- yüzyıllar ötesinden bu güne halkımızın yaşamının, düşünce, duygu ve özelemlerinin aynasıdır; DOĞAN AKSAN’ın dediği gibi; başka hiçbir yazılı kaynağa başvurmadan “Atasözleri, deyimler, halk türkeleri,

masallar, halk hikâyeleri, Âşık ve Tekke edebiyatı temel alınarak Türk toplumunun eksiksiz bir Toplumsal tarihi yazılabilir.

2. Halk ozanları (Âşık edebiyatı veya Tekke ozanları) halkımızın dili, yüreğidir; özelemlerinin yoğunlaşmış ifadesidir ve onlar vicdansız bir tarihin ve adaletsiz bir dünyanın vicdanıdır.

3. Çağdaş şiirimiz ile geleceğin eşitlik, özgürlük, barış ve kardeşlik dünyasının şiiri ve kültürü, bu halk kaynağının yaşayan öz suyundan beslenmezse, bu halk şiirimizin filizleriyle aşılalmazsa eksik ve insanımıza ve insanlığa yabancı kalacaktır.

Hangi Kültürü Benimsemeliyiz ?

Lenin’e göre, ezen ve ezilenlerden, sömüren ve sömürülenlerden oluşan bir sınıflı toplumda birbirinden farklı ve birbirine karşıt iki kültür oluşur: Ezenlerin kültürü, ezilenlerin kültürü. Sınıflı toplumda ezenlerin, yani egemen sınıfın kültürü, aynı zamanda egemen kültürdür. Bu kültür sömürüyü haklı gösteren, “müesses nizam (kurulu düzen)”ı meşrulaştırıp kutsallaştıran, halkı boyun eğmeye, kabullenmeye yönlendiren bir kültürdür. Bu kültür, aynı zamanda halkın yarattığı karşıt kültürün bütün gözeneklerine sızarak onu etkisiz kılmaya ve saflığını bozarak kirlletmeye çalışır ve çoğu zaman bunda başarılı da olur.

Sınıflı toplumlarda, ezilip sömürülen sınıflar da bu ezilip sömürülmeye karşı tepki ve nefretin beslediği bir kültür, yani egemen sınıfın kültürüne karşıt bir kültür üretirler. Egemen kültür tarafından, egemen sınıfın zor ve şiddet aygıtı tarafından bütün taze filizleri hoyratça ezilse de, serpilip gelişmesi engellenmeye çalışılsa da ve içine sızan egemen kültürün yıkıcı unsurlarını taşısa da ezilenlerin ürettiği kültür; dayanışmacı, demokrat, direnişçi ve sosyalist öğeler taşır. Bütün halkların ve halkımızın kültüründe yaşama gücüyle var olmakta direnen bu unsurlar vardır. Hele o halk, zulme ve sömürüye karşı

başkaldırıya –yenilmiş olsa bile- o kültürde bir direniş, bir başkaldırı ve isyan bütürünün unsurları efsane ve destanlaşan unsurları bütün canlılığıyla yaşar. Örneğin Pir Sultan'ın “Dö-nen dönsün, ben dönmezem yolumdan.” deyişi, ölüm orucundaki bir devrimcinin dilinde bütün tazeliğiyle can bulur. Ya da Dersim’de “Evlâd-ı Kerbela’yık. bihatayık. Ayıptır, zulümdür, çina-yettir.” diyen ve suçsuz yere asılmak üzereyken “Ben sizin yalan ve hilelerinizle baş edemedim, bu bana dert oldu; ama ben de sizin önünüzde diz çökmedi; bu da size dert olsun!” sözlerini söyleyen Seyit Rıza’nın ipe giderken gösterdiği cesaret -mezar yeri bilinemese de- tüm görke-miyle yaşamaya devam eder.

Devrimciler bu iki kültür karşısında nasıl bir tutum almalıdırlar? Kuşkusuz ezenlerin kültürüne karşı şiddetli bir ideolojik mücadele yürütecekler, bu kültürün ustalıkla gizlediği egemen sınıfın çıkarlarını deşifre edecekler ve onun karşısına proletaryanın çağdaş kültürünü çıkaracaklardır. Ki bilindiği gibi proletaryanın çağdaş enternasyonalist kültürü; sınıfların yok olduğu, bütün sınırların anlamını yitirdiği, baskı ve sömürünün ortadan kalktığı, tüm dünyada barışın, kardeşliğin ve bolluğun geçerli olduğu, bilim ve teknolojinin olanaklarının kârın değil, insanın hizmetine sunulduğu ve bireyin tüm bedensel, duygusal ve zihinsel olanaklarının çok yönlü olarak son sınırına dek özgürce serpilip çiçeklendiği... bir dünyayı kurma mücadelesinin kültürüdür.

Elbette işçi sınıfının bu kültürü, egemen sınıfların geçmişi diriltme ve/veya bugünün zalim dünyasını koruma kültürüne karşıt bir kültürdür çünkü o, geleceğin özgür dünyasını yaratmanın kültürüdür. Peki bu kültür, geçmişten hiç mi bir şey almaz? Bu önemli soruya sosyalistlerin verdiği cevap çok nettir: Geçmişte emekçi sınıfların ve halkların yarattığı devrimci, demokrat, dayanışmacı, direnişçi kültürün bütün unsurlarını, gerçekleştirdikleri tüm başkaldırıların isyancı ruhunu tamamen almak; egemen sınıf kültürünün bu kültüre sızdırdığı teslimiyet unsurlarından onu arındırmak; geçmişten devralınan bu

diri unsurlar ile proletaryanın modern sosyalist kültürünü harmanlayıp yoğurmak ve böylece bugünün devrimci mücadelesinin ve geleceğimizin kültürünün temellerini yaratmak gerekir.

Bu devrimci kültürü kurarken geçmişteki mücadelelerde kazanılmış yaşama gücü taşıyan en küçük bir unsuru bile ziyan edemeyiz. Kırımlardan sonra sarp yerlere, orman içlerine çekilen alevi toplumunun yarattığı dayanışmacı komün kültüründen, Dersim halkının binlerce yıl var ettiği direngen komün kültürüne, Şeyh Bedrettin’den, Pir Sultan’a, 15-16 Haziran’dan, darağaçlarında ve ölüm oruçlarında can veren ölümsüzlerin yarattığı kültüre, yoksul köylülüğün 1968’lerde yarattığı toprak işgalleri kültüründen, HES’lere ve maden şirketlerine karşı suyu için, doğası için direnen insanlarımızın yarattığı kültürden ve Kürt halkının özgürlüğü uğruna ağır bedeller ödeyerek yarattığı direniş ve isyan kültürüne kadar... tüm yaşayan unsurların devrimci bir potada işçi sınıfımızın komünist kültürüyle yoğrulacak ve elimizde egemen sınıfların çürümüş kültürüne karşı savaşırken güçlü bir silah olacaktır. Ve bu kültür, bizim geleceğimizin -kuracağımız özgür dünyanın- zengin kültürünün köklerini oluşturacaktır.

Özetleyelim: Baskı ve sömürüyü gizleyen, haklı çıkaran, kutsallaştıran; halkımızı umutsuzluğa düşürüp boyun eğmek zorunda bırakan, düzeni ve burjuva devletini kutsallaştıran egemen sınıfın egemen kültürünü deşifre edeceğiz ve tümünden reddedeceğiz. Halklarımızın, işçi sınıfımızın ve direnişçilerimizin yarattığı kültürde güzel olan ne varsa, doğru olan ne varsa, devrimci, demokrat, dayanışmacı, sosyalist olan ne varsa, direnen ve başkaldıran ne varsa alacağız, benimseyeceğiz ve bütün bu unsurları proletaryanın enternasyonalist devrimci kültürüyle devrimci bir potada eritip bu alışımdan kendimize güçlü bir ideolojik silah üreteceğiz.

Kısacası geçmişin halk kaynağından ve devrimci öz suyundan beslenerek “yarını, bugünden kuracağız” ve “bu, bizim tarihimiz olacak.”

Kahramanca Mücadele Acı Yenilgi*

SSCB’de SOSYALİZMİN ÇÖZÜLÜŞÜNÜN NEDENLERİ

Bahman Azad, Mayıs 2000

Önsöz

SSCB’de sosyalizmin çözülüş süreci-
nin tarihsel nedenleri üzerine bu ince-
leme, SSCB’de sosyalizmin geçmiş-
teki başarıları ve başarısızlıklarının etraflı veya
kesin bir muhasebesi olmaktan çok, SSCB ve
Doğu Avrupa’da sosyalizmin çözülüşüne etki
eden faktörlerin kapsamlı ve somut biçimde
araştırılması için bir basamak ve yalnızca basit
bir çabadır.

Sovyetler Birliği’nde sosyalizmin muazzam
ekonomik ve sosyal başarıları ve aynı zaman-
da sosyalizmin gelişmesinin yolu üzerinde var
olan- teorik ve pratik zorluklar bunun ne, kolay
bir görev, ne de kısa vadeli bir mücadele olma-
dığını göstermektedir. Bu çalışma, SSCB’de
var olan şeyin, o zamanlar birçoğumuzun dü-
şündüğü gibi mükemmel bir toplum olmadığ-
ını, fakat, mükemmelliğe doğru giden yolda iç
ve dış engellerin üstesinden gelmeye çalışan bir
geçiş toplumu olduğunu öne sürmektedir. Ger-
çekten de, bu sosyalizm denemesi, hâlâ insan
uygarlığının asırlar boyunca süren ekonomik,
sosyal, kültürel ve bilimsel gelişimiyle – şim-
diye kadar – ortaya koyduklarının en iyisi ol-
masına rağmen, birçok kusuru ve yetersizliği
ile, tamamlanmamış bir sosyal sistemdi. Mev-
cut sosyalist sistemdeki kusurların, insanın son

model bir yolcu uçağı veya uzay misyonunda
veya bugünkü uluslararası uzay istasyonu ve
uzay mekiğindeki kusur ve eksikliklere benzer
bir şekilde görülmesi gerekiyor. Bunların hepsi
insanlığın başarılarının bugünkü sınırlarını işa-
ret ediyorlar; eğer insan uygarlığı bugün olduğu
yerden daha ileriye gidecekse, bu kusur ve ek-
sikliklerin halledilmesi gerekmektedir. Var olan
sosyalist sistemler, kusursuz ideal sistemler ol-
dukları için değil, fakat insanlığın tarihsel ba-
şarılarının en yüksek noktasını oluşturdukları;
geçmişte ve bugün, insanlığın barışa ve refah
içinde bir geleceğe yürüyüşünün tek yolu ol-
dukları için savunulmaları gerekmektedir.

Aslında, SSCB ve diğer Avrupa ülkelerin-
deki sosyalist devletlerin çöküşünü izleyen şok
dalgaları karşısında duygusal dengemizi koru-
mamız, sosyalizmin tarihsel bir zorunluluk ol-
duğunu akılcı bir şekilde kavramakla mümkün
olabilirdi. Bu sosyalist sistemlerin kaybı, bizi
hayal kırıklığı ve umutsuzluğa değil, böyle bir
tarihsel geri dönüşün nasıl ve niçin mümkün ol-
duğu şeklindeki mantıki soruya yöneltmelidir.

Bu nedenle, SSCB’de sosyalist devletin
çözülüşünün olası nedenleri üzerine bir araş-
tırma, sosyalist ülkelerin genellikle görmez-
den gelinen ve sistematik olarak küçümse-
nen tarihsel başarılarının ve daha önce sosyalizmin

kapitalizm karşısında üstünlüğünü kanıtlamış olan olağanüstü zengin tarihsel malzeme yığını içerisinde, potansiyel sorunlara ilişkin en zayıf işaretlerin bile aranmasını gerektirmektedir.

Bunu başarmak için, sürekli olarak yön-temsel bazı önemli noktaların akılda tutulması gerekir. Birincisi, sosyalist devletlerin yıkılma-sının ilerici insanlar ve komünistler üzerindeki muazzam duygusal etkisi karşısında bazılarının düştükleri negativizm (şüphecilik) ve inkârcılık tuzağına düşmekten kaçınılması zorunludur. Bu yüzden, yaygın olumsuz duyguların, akılcı tarihsel analizin önüne geçmelerine izin veril-memelidir.

İkinci nokta, sosyalist inşa sürecinin muaz-zam tarihsel boyutlarıyla günümüzdeki geriye dönüşün boyutlarını göz önünde tutarak, bu şekilde, yalnızca belirli bir partinin, bir gru-bun ve hatta belirli bir kuşağın deneyimlerine dayalı – olumlu veya olumsuz – üstünkörü ge-nellemeler yapmaktan kaçınılmalıdır. Büyük Ekim Sosyalist Devrimiyle başlayan sosyalist kuruluş süreci bütün dünyayı kuşatıyor ve yüz-den fazla komünist ve işçi partisini kapsıyordu. Bundan dolayı, onun tarihsel başarı ve başarı-sızlıklarının değerlendirilmesi, tüm bu parti ve ulusların – özellikle SBKP ve Sovyetler Birliği halklarının – deneyimleri toparlanıp araştırıla-rak çözümlemeye dahil edilmeksizin, etraflı bir şekilde yapılamaz. Böyle müthiş bir görev, çok büyük miktarda kaynak gerektirir ve kısa bir zaman süresinde – en azından tek bir kuşağın yaşam süresi içerisinde – başarılamaz. Sonuç olarak, sadece yakın zamanlardaki deneyimlere dayalı aceleci hükümler ve tarihe uygun olma-yan genellemelerden kaçınmak gerekir.

Yönteme ilişkin üçüncü ve diğer bir kaygı, bu zor uğraş sırasında işçi sınıfının çıkarlarını gözden kaçırmaktır. Böyle bir görevi yürütme-de en yakın tehlike, kişinin kendi bilinçaltı sınıf çıkarları ve dünya görüşünü bütün olarak işçi sınıfının çıkarları ve dünya görüşünün yerine koyarak, böylece sosyalizmin geçmişinin ob-jektif bir işçi sınıfı çözümlemesi yerine, sosya-

lizm ve komünizme yönelik geniş bir burjuva saldırısı için açık kapı bırakmaktır.

Bu incelemenin içeriği hakkında birkaç noktayı daha belirtmek gerekiyor. Birincisi, burada sunulan tarihsel verilerin çoğu, 1970 ve 80’lerde yapılmış olan araştırmalara dayan-maktadır. Bu veriler esas olarak, sosyalizmin SSCB’deki hatalarını vurgulayıp, tarihsel başa-rılarını görmezden gelerek sessizce geçiştiren Batılı kaynaklardan alınmışlardır.

Bunların, Sovyetler Birliği hükümeti dahil, sosyalist kaynaklarca sağlanan daha kesin ve-rilerle değiştirilebilecek olmasına rağmen bu-nun yapılmamasının temel nedeni, okuyucunun sosyalizmin başarılarını komünistlerin kendi-lerinden okumak yerine, Batılı kaynaklardan okumalarını sağlamaktır. Her ne kadar küçük gösterilmeye çalışılsa da, sosyalizmin muaz-zam başarılarının Batılılarca yapılan bu itirafla-rı, kendi içlerinde oldukça açıklayıcıdır.

GİRİŞ

Büyük Ekim Sosyalist Devrimin Zafe-rinden Sonraki 80 Yıl

1. Büyük Ekim Devriminin ve Sosyalizmin Başarıları

21. yüzyılın başlangıcında dünyamız olağa-nüstü ve şaşırtıcı dönüşümlerden geçmektedir. 80 yıldan fazla bir zaman önce Büyük Ekim Sosyalist Devrimiyle başlayan ve dünyada ilk işçi devletinin kurulmasıyla insanlık tarihinin gelişim seyrini değiştiren süreç, Sovyetler Bir-liği ve Doğu Avrupa’daki diğer sosyalist dev-letlerin çözülmesiyle şimdi yeni bir safhaya girmiştir.

Geçen yüzyılda sosyalizm fikri dünya üze-rine geniş bir şekilde yayılmıştı. Gelişen sos-yalizm kısa bir sürede dünyanın büyük bir ke-siminde yoksulluğu, açlığı, işsizliği, barınma sorununu, sağlık ve eğitim hizmetlerinden mah-rumiyeti ortadan kaldırmayı başarmıştı. Ekim

Devrimini takiben Sovyet toplumu sanayileşme ve ekonomik gelişme yolunda dev adımlar attı ve otuz yıldan kısa bir sürede kendisini az gelişmiş bir kapitalist ülkeden, gelişmiş bir sanayi toplumuna ve dünyada ABD’den sonra ikinci büyük ekonomik güce dönüştürdü. Üretim araçları üzerinde sosyalist mülkiyetin kurulmasıyla birlikte Sovyetler Birliği halkları ve daha sonra diğer sosyalist ülkeler benzeri görülmemiş bazı hak ve özgürlüklere kavuştular. Bu ülkelerin çalışanları (emekçileri) çalışma hakkı, konut ve barınma hakkı, ücretsiz sağlık hizmeti ve eğitim hakkı, sosyal güvenlikleri, sosyalist toplum tarafından sağlanan çeşitli kültür ve sanat hizmetlerinden serbestçe yararlanma hakkı gibi, birçok kapitalist ülkede hemen hemen hayal bile edilememiş olan ve hâlâ hayal edilemeyen haklara sahip olmuşlardır.Sosyalizm, 20.yüzyılın sonunda bile gelişmiş kapitalist ülk

elerin birçoğunda hâlâ tamamıyla uygulanmayan, kadınların eşit hakka sahip olmalarını anayasalarda derhal tümüyle tanımıştır.

Sovyet devleti sistematik bir biçimde kadınların ekonomiye aktif olarak katılmalarını kolaylaştırmış ve eşit işe eşit ücret ödenmesini garanti altına almıştır. 1980’lerin ortalarında sosyalist devlette, Sovyetler Birliği’ndeki kadınlar, toplumun aktif işgücünün 51 %’den fazlasını oluşturuyorlardı. Sovyetler Birliği’nde ekonominin birçok alanında kadınlar, erkeklerin çok daha ilerisindeydi: Doktorlar ve sağlık görevlilerinin 75 %’i, öğretmenlerin 73%’ü, kültür işçilerinin 70%’i, ticaret sektöründeki çalışanların 76%’sı ve iletişim işçilerinin 68%’i kadınlardan oluşuyordu.

Kadınların işgücüne katılımını daha da kolaylaştırmak ve onların toplumsal yaşamın tüm alanlarına aktif bir şekilde dahil olmalarını sağlamak için sosyalist toplum, sistemli bir biçimde onlara işyerinde çocuk bakımı, cömert doğum izinleri, çalışan anneler için daha kısa iş günü ve çalışma haftası ve hatta çocuklarını büyütürlerken evlerinde çalışmaları gibi ayar-

lamalar şeklinde birçok hizmet sağlamaktaydı. Yüzyılların mirası olan kadınlar üzerindeki baskı ve özellikle 20.yüzyılın başlangıcında Rus toplumunun geri kalmışlığının, kadınların koşullarını “ideal” sosyalist toplumda olması gerektiğinden çok daha geride tutmasına rağmen, yine de kadınların özgürlüğü konusunda sosyalizmin tarihsel başarılarının hem benzersiz ve hem de inkâr edilemez olduklarını güvencele iddia edebiliriz.

Sosyalizmin kuruluşu ve sosyalist devlet tarafından (farklı) milliyetlere eşit haklar tanınması,

Sovyetler Birliği’ndeki ve daha sonra diğer çok uluslu sosyalist ülkelerdeki tüm ulusların kardeşlik ve barış içinde bir arada yaşamaları için en olumlu şartları yaratmıştır. Bu ülkelerde sosyalist yönetim altındaki sürecin tamamı boyunca bütün kültürel ve sosyal farklılıklarına ve bazıları arasında daha önce yaşanmış çelişkiler bulunmasına rağmen, farklı milliyetler yan yana enternasyonalist tarzda yaşıyorlardı. Ulusal çatışmalara yol açan maddi koşulların ortadan kaldırılması ve herkesin refahının güvence altına alınmasıyla sosyalizm, ulusları arasındaki çelişki ve düşmanlıkların, aralarındaki kültürel farklılıktan değil, yoksulluk, az gelişmişlik ve kaynaklar için rekabet etmeye bağlı olarak ortaya çıkan, ekonomik ve politik rekabetten kaynaklandığını kanıtlamıştır. Sosyalist devletlerin çöküşünden sonra bu ülkelerde savaşların ve ulusal çelişkilerin yeniden ortaya çıkması bu gerçeğin canlı kanıtıdır.

Ekim Devrimi dünyada eski sömürgeci sistemin çökmesine yol açan süreci de tetiklemiştir.

Sosyalist kampın yardımıyla eski sömürgeci sistem dünya üzerinden silinmiş ve birçok “üçüncü dünya” ülkesi siyasi ve bir dereceye kadar ekonomik bağımsızlıklarını kazanmışlardır.

II.Dünya Savaşı sırasında en başta SSCB olmak üzere sosyalist güçler, faşizm tehdidinin bertaraf edilmesinde önemli bir rol oynayarak insanlığı, gelecekteki varlığını tehdit eden teh-

likeden kurtarmışlardır. Kendi iç başarılarının olduğu kadar, faşizme karşı kazanılan başarıların rolünün de doğrudan sonucu olarak, sosyalizmin artan prestiji nedeniyle birçok ülkede ulusal kurtuluş mücadeleleri sosyalizme doğru yöneldiler. Çin, Küba, Vietnam, Kore vb. bazı ülkelerde sosyalist devrimler başarıya ulaştı.

SSCB tarafından sağlanan karşılıksız sağlanan ekonomik, siyasi ve askeri yardımlar bu ülkelerin ekonomik gelişimleri ve sosyal ilerlemelerinde önemli rol oynadı. Emperyalizmin hâlâ vahşi bir biçimde imha etmeye çalıştığı Küba Sosyalist Devrimi, böylesi bir sosyalist başarının yaşayan ve inkâr edilemez bir örneğidir.

II Dünya Savaşı'nı takip eden dönemde sosyalizm dünya barışını sağlama ve emperyalistler arası rekabetin yıkıcı savaflara dönüşmesini önlemede önemli bir rol oynadı. Yalnızca II. Dünya Savaşı Sonrası dönemde SSCB ve diğer sosyalist ülkeler, dünya toplumuna silahsızlanma, nükleer denemelerin yasaklanması ve hatta tek yanlı nükleer silâh indirimine ilişkin 160'dan fazla öneri sundular – bunların hepsi emperyalist güçler tarafından görmezlikten gendi. SSCB'nin 1985'de kendi ulusal güvenliğine yönelik ciddi bir tehdit oluşturabilecek olmasına rağmen, nükleer silahların tek yanlı indirimine gitme hareketi ve 2000 yılına doğru nükleer silahlardan arınmış bir dünya önerisi hâlâ sosyalist ülkelerin dünya barışını koruma ve uluslararası ilişkilerdeki gerilimi azaltma çabalarının parlak örnekleridir. Bu çabalar, dünya üzerindeki barışseverler arasında sosyalizme karşı büyük bir saygı ve prestij yarattı. Sosyalizmin başarıları ve dünyada artan maddi ve manevi otoritesinin kapitalist ülkelerin ekonomik, politik ve sosyal hayatları üzerinde önemli etkileri olmuştur. Kapitalist ülkelerdeki işçilerin mücadelelerinin yanı sıra, sosyalizmin başarıları, bu ülkelerdeki egemen sınıfları, sosyalist düşünce ve komünist hareketin işçiler arasında yayılmasını önlemek için emekçilere fazladan bazı haklar vermeye zorladı. Kapi-

talist dünyada emeğin örgütlenme ve sendika haklarıyla birlikte işçilerin toplu sözleşme hakları da tanındı. Kapitalist ülkelerdeki işçi hareketi, birçok durumda sosyalizmin uluslararası gücünden yararlanarak yeni doruklara ulaştı ve kapitalist düzeni önemli ekonomik ve sosyal reformlar yapmaya zorladı. ABD'de Komünist Parti'nin yardımıyla işçi hareketi, yönetici sınıflara genel bir sosyal güvenlik ve işsizlik ücreti sistemini dayatmada başarılı oldu. Batı Avrupa'da işçi hareketi, doğrudan politik alana girdi ve sosyal demokrasi şekline bürünüp, bu toplumların değişim tarzlarında esaslı reformlar yaparak kapitalist sistemin politik üstyapısında önemli değişikliklere yol açtı. Birçok kapitalist ülkede sosyal demokrasi politik yaşamın örgütlenmesinin hakim biçimi haline geldi. Bugün birçok kapitalist ülkede işçi sınıfının ekonomik ve sosyal kazanımları artık objektif gerçekliğin bütünsel bir parçası haline gelmiş olup, bu ülkelerdeki yönetici sınıfların bunları geri alma çabaları ciddi zorluklar ve işçi sınıfının şiddetli direnişiyle karşılaşmaktadır.

Sosyalizmin en önemli ve kesin küresel başarılarından biri, temel insan hakları kavramının anlamının genişletilmesi ve derinleştirilmesine yapmış olduğu etkidir. Sosyalist ülkeler örneği, temel insan haklarını, aynı zamanda çalışma hakkı, barınma hakkı, sağlık ve eğitim hizmetleri gibi ekonomik hakların ve barış ve sosyal adalet gibi ilkelerin tüm insanların evrensel hakları olduğunu içerir biçimde genişletmiştir. Dünya üzerindeki insanların büyük çoğunluğu tarafından benimsenmiş olan insan hakları kavramının bu genişletilmiş anlamı, sosyalist toplumların pratikteki başarılarına dayanmakta ve onlar tarafından esinlenmekteydi. Bugün bu hakların korunması, dünya üzerinde insanların en temel ve vazgeçilmez taleplerini oluşturmaktadır ki bu talep, içinde yaşadıkları kapitalist sistemin özünü taban tabana zıttır.

Ekim Devrimi ve dünyada sosyalist sistemlerin ortaya çıkması insan toplumunun tarihinde tüm etkileri henüz hâlâ kavranmamış olan yeni

bir sayfa açmıştır. Mevcut sosyalist ülkelerin çeşitli nesnel ve öznel faktörlerden dolayı karşılaştıkları tüm zorluklara rağmen sosyalizm, hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde kaçınılmazlığını ve kapitalist sisteme karşı üstünlüğünü kanıtlamıştır. Sosyalizmin kaçınılmazlığı kapitalist sistemin kendi özünden ve çelişkili doğasından kaynaklanmaktadır ve ne kadar feci olursa olsun hiçbir geçici olumsuzluk, bu kaçınılmazlığı yalanlayamaz.

2. Sosyalist Kampın Çözülüşünün Küresel Sonuçları

Sovyetler Birliği ve diğer doğu Avrupa ülkelerindeki sosyalist devletlerin çözülüşünün neden olduğu tarihsel geri dönüş, yalnızca bu ülkelerin halkları, Komünistler ve işçi sınıfı için değil, fakat bütün olarak insanlık için bir yıkımdır. Bunun sonucunda yeni insan uygarlığının geçen 80 yıldaki başarıları, sosyalist ülkelerdeki işçi sınıfının birkaç nesil boyunca yeni toplumlarını inşa etmek ve savunmak için yaptıkları fedakarlıklar ve özverili çalışmaların semereleri işçi sınıfının düşmanları tarafından ayaklar altına alınmıştır. On yıllarca süren fedakarlıklardan sonra bu ülkelerin emekçileri yaşam standartlarının ve ekonomik, politik ve sosyal hayatlarının kalitesinin gelişeceğini ümit etmekteydiler ve kendi ülkelerindeki sosyalist düzenin yetersizliklerini düzeltmek için içten bir çaba harcıyorlardı. Fakat aniden yükselen bir yoksulluk, açlık, enflasyon, işsizlik, evsiz kalma, fahişelik, yozlaşma, organize suçlar, ulusal çatışmalar, iç savaşlar, anavatanlarının bölünmesi, politik ve askeri darbeler dalgasıyla karşılaştılar. Hepsinden kötüsü, emperyalist devletler ve onların uluslararası kuruluşları bu toplumların ekonomik, politik, sosyal ve askeri yaşamları üzerinde hakimiyet kurmuşlardı.

Bu felaketin gerçek boyutları, eski sosyalist ülkelerin emekçileri de dahil olmak üzere artık

herkes tarafından bilinmektedir. Bu ülkelerde Komünistlerin güçlerinin giderek artması da, buralarda yaşayan milyonlarca emekçinin, böyle bir sonucu hak etmediklerini şimdi daha da açık biçimde göstermektedir. Bu daha ziyade, sosyalizmin kuruluşu esnasında meydana gelen hatalar ve sapmalar; emperyalist devletler tarafından sosyalist ülkelere karşı yürütülen sürekli entrikalar, müdahale ve sabotajların ve nihayetinde sosyalist devletlerdeki bazı parti ve hükümet liderlerinin ve yetkililerinin sosyalizme ihanetlerini de kapsayan bir dizi birbirini etkileyen öznel ve nesnel faktörlerin bir sonucuydu. Mevcut başarısızlıkların üstesinden gelmek için bu faktörlerin oynadıkları rolün ayrıntılı ve bilimsel bir değerlendirilmesinin yapılması gerekliliği ortadadır.

“Yeni Dünya Düzeni”

Mevcut başarısızlığın sonuçları eski sosyalist ülkelerin sınırlarını da aşmaktadır. Sovyetler Birliği ve diğer doğu Avrupa ülkelerindeki sosyalist devletlerin çözülüşü, hem küresel olarak hem de tek tek ülkeler bazında sınıfsal güçler dengesini, sömürülen ve baskı altında ezilen sınıflara ve demokratik ve yurtsever hareketlere karşı emperyalizm yanlısı gerici sınıflar ve güçler lehine geçici olarak değiştirmiştir. Bugün emperyalizm, özellikle de ABD emperyalizmi tarafından dünya halklarına “yeni dünya düzeni” adı altında dayatılan şey, dünya ölçeğinde sınıf ve sosyal güçler dengesindeki bu olumsuz değişimin açık bir tezahüründen başka bir şey değildir.

Bu “yeni dünya düzeni”nin temel özellikleri şunlardır: emperyalist devletlerin diğer ülkelerin iç işlerine karışmasında askeri, politik ve ekonomik saldırganlık ve müdahalelerinin düzeyindeki evrensel artış; uluslarüstü tekel-lerin “üçüncü dünyanın” savunmasız halklarını kontrolsüz bir şekilde yağmalamalarındaki artış; BM Güvenlik Konseyi gibi uluslararası kurumların gittikçe daha fazla dünya üzerindeki emperyalist baskı ve sömürüye boyun

eğen araçlar haline dönüşmeleri; uluslararası ilişkilerde emperyalist devletlerin hem askeri anlamda diğer ülkelerin istila ve işgali biçiminde ve ekonomik anlamda ticari ambargolar ve ekonomik yaptırımlar uygulayarak – açık bir küstahlıkla kuvvete başvurmalarındaki artış - Yugoslavya’nın parçalanmasında açıkça görüldüğü gibi, stratejik ve ekonomik öneme sahip ülkeleri bölmek ve parçalamak ve onlar üzerinde sınırsız emperyalist hâkimiyetlerini kurmak amacıyla dünya üzerinde ulusal, etnik ve dini çatışmaların yoğunlaştırılması ve bir çok durumda bilinçli olarak kışkırtılması. Kısaca, uluslarüstü şirketler ve emperyalist devletlerin “üçüncü dünya” ulusları üzerindeki mutlak hegemonyalarını sağlamlaştırmak için tüm ülkelerin politik bağımsızlık, ulusal egemenlik ve toprak bütünlüklerinin ihlâl edilmesidir. Ortaya çıkan “yenidünya düzeni”nin temel karakteristik özellikleri bunlardır.

Sosyalist bloğun ve özellikle Sovyetler Birliği’nin çözülmesiyle birlikte “üçüncü dünya”nın baskı altındaki emekçi halkları emperyalizme karşı mücadelelerinde en güvenilir uluslararası desteklerini kaybetmiş oldular.

Daha önce Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin yardımıyla Batı’dan bir ölçüde “bağılantısızlık” ve bağımsızlıklarını kazanmış olan bu ülkelerden bir çoğunun hükümetleri şimdi emperyalizmin yoğun tek taraflı baskıları altında ezilerek emperyalist ülkelere ve uluslarüstü şirketlere gittikçe artan tavizler vermek durumundadırlar.

Önemli bir müttefiklerini kaybetmiş olan çeşitli ülkelerdeki ulusal kurtuluş hareketleri, şimdi gittikçe artan bir şekilde ya kendi ulusal ve anti – emperyalist amaçlarından vazgeçmek zorundadırlar, ya da, emperyalist devletlerin doğrudan askeri saldırılarına göğüs germek durumundadırlar. Yakın zamanlara kadar “üçüncü dünya” ülkelerinin taleplerini ifade etmek ve emperyalizm üzerinde kolektif bir baskı uygulamak ve Sovyetler Birliği’nin Güvenlik Konse-

yi’ndeki veto hakkının yardımıyla emperyalist devletleri bir dereceye kadar tecrit etmelerine yarayan bir platform oluşturan Birleşmiş Milletler, artık “üçüncü dünya” ülkeleri ve baskı altındaki uluslara, ulusal kurtuluş hareketlerine ve dünya üstündeki devrimci güçlere karşı bir güç olarak hareket etmesi için, emperyalist güçler tarafından gittikçe artan bir şekilde baskı altına alınmaktadır.

Sermayenin uluslararası döngüsünden kurtulmaya çalışan ülkelere ekonomik destek sağlayan sosyalist kampın kaybı, gelişmeleri için uluslararası sermayenin boyunduruğu altında olmayan sosyo – ekonomik modelleri benimsemelerinde “üçüncü dünya” ülkelerinin seçeneklerini ciddi biçimde azaltmıştır. Emperyalist devletler ve uluslarüstü şirketlerin tüm finans kaynakları ve yatırım sermayeleri üzerindeki küresel ve mutlak hâkimiyetleri ve dünya pazarındaki tekelci kontrolleri, rakipsiz ekonomik güçlerini bağımsız, kapitalist olmayan gelişme yolu izlemek isteyen “üçüncü dünya” ülkelerini tecrit etmelerini, yenmelerini ve gerektiğinde bu yöndeki çabaları doğrudan ezmelerini sağlamıştır.

Bugün emperyalist devletler, uluslararası sermaye ve uluslarüstü şirketlerin tamamıyla nüfuz edebilmelerini sağlayabilmek için “üçüncü dünya” ülkelerinin ekonomilerinde çatlaklar açma amacıyla ellerindeki her türlü olanağı, özellikle de -- özelleştirme, kamu sektörünün kaldırılması, açık kapı ticaret politikalarının empoze edilmesi, ekonomide merkezi planlamanın tümüyle ortadan kaldırılması, her türlü devlet sübvansiyonu, tazminat ve sosyal güvenceden vazgeçilmesi vb.—neoliberal ekonomik politikaları kullanmaktadırlar. Dünya Bankası ve IMF gibi uluslararası emperyalist kuruluşlar tarafından zorla yürütülen bu politikaların amacı, artı değer gelişmiş kapitalist merkezlere akışını yoğunlaştırmak ve hızlandırmaktır. Kuşkusuz böyle bir politikanın mantıksal sonucu bu ülkelerdeki doğal kaynaklar ve insan kaynaklarının yağmalanmasının artması, kendi

ulusal ekonomilerinde sermaye birikim sürecinin bloke edilmesi, ekonomik gelişmelerinin tamamıyla durması ve hatta tersine dönmesi, yaşam standartlarında keskin bir düşüş ve genel olarak dünya nüfusunun büyük çoğunluğu arasında yoksulluk seviyesinin, hastalıkların, mahrumiyetlerin ve evsizliğin sürekli olarak artmasıdır.

Ancak dünyadaki güçler dengesinin geçici olarak emperyalizm lehine değişmiş olması, birleşik uyumlu bir güç olarak “süper – emperyalizm”in hakimiyeti altında “tek kutuplu” bir dünyanın ortaya çıkması anlamına gelmemektedir. Emperyalist aşamada kapitalist sistemin nesnel iç çelişkileri sosyalist devletlerin dünya sahnesine çıkışının bir sonucu olmadıkları gibi, bu devletlerden bazılarının çözülmesiyle de ortadan kalkmamışlardır. Aksine, tüm kanıtlar bu çelişkilerin yoğunlaşarak yeni ve daha geniş boyutlar kazandıklarını ortaya koymaktadır. Emperyalist devletler, özellikle ABD emperyalizmi dünyada sosyalizmi yok edebilmek için on yıllar boyunca süren macerasında kendi insanlarına da büyük bedeller ödetmiş ve sıkıntılar çektirmiştir. Birçok gelişmiş kapitalist ülkedeki görülmemiş düzeyde yoksulluk, hastalık, açlık, yetersiz beslenme, işsizlik, enflasyon ve insanların yaşam standartlarının bozulması (bu ülkelerin) dünya çapında sosyalist ülkelere, ulusal kurtuluş mücadelelerine ve Komünist ve işçi hareketlerine karşı askeri müdahaleler, nükleer silah yarışı, soğuk savaş propagandası, casusluk ve sabotaj faaliyetleri yürütmek amacıyla maddi kaynakların ve insan kaynaklarının büyük bir kısmını boşa harcamalarının sonucudur. Geçen birkaç on yılda, sınıflar arası çelişkilerin yoğunlaşmasıyla birlikte bu politikaların neden olduğu ekonomik iflaslar ve astronomik bütçe açıkları bu emperyalist ülkelerde ekonomik ve sosyal krizleri yoğunlaştırmıştır. Bu krizleri hafifletmek için emperyalist ekonomilerin astronomik düzeyde sermaye birikimi ve yoğunlaşmasına ihtiyaçları olacaktır. Ve bu da, emperyalist güçlerin eski

sosyalist toplumlardaki kapitalizm ve Batı yanlısı hükümetleri koruma ve destekleme çabalarında büyük bir mali yük artışıyla karşılaştıkları bir zamanda meydana gelmektedir.

Diğer yandan, sosyalist bloğun çözülüşü yalnızca rakip emperyalist devletler arasında birleştirici bir faktörü ortadan kaldırmakla kalmamış, fakat aynı zamanda soğuk savaş döneminden kalan “leşlerden” aslan payını kimin alacağı üzerinde emperyalistler arası rekabeti arttırmıştır. Kendi “etki alanlarını” genişletmek, kendi ekonomik krizlerini diğer ülkelere ihraç etmek, zayıf ülkelerin doğal ve insan kaynaklarını ve iç pazarlarını ele geçirmede diğerlerinden daha önce davranmak ve rakipleri karşısında tek bir emperyalist güce hizmet edecek kukla rejimler kurmak gibi amaçlar, artık her bir emperyalist devletin gündeminde öncelikli bir yer tutmaktadır. ABD (NAFTA), Almanya (Maastricht) ve Japonya (Güneydoğu Asya) tarafından yönlendirilen üç temel emperyalist bloğun ortaya çıkışı ve bu üç blok arasında ulusal ve bölgesel çelişkileri ve iç savaşları kışkırtarak dünyadaki etki alanlarını genişletmek için giriştikleri artan rekabet, emperyalistler arası yükselen düşmanlıkların canlı kanıtıdır.

Bugün emperyalist ülkelerin karşılaştıkları sorunlar – sınıfsal karşıtıtlıkların ve sosyal çelişkilerin yoğunlaşması, derinleşen ekonomik ve mali krizler ve emperyalistler arasında artan düşmanlıklar – göz önüne alındığında tarihsel bir perspektifle dünyadaki güçler dengesinde emperyalizm lehine gelişen şimdiki olumsuz değişikliğin yalnızca geçici ve bir geçiş dönemine ait olduğu görülebilir. Emek ile sermaye arasındaki küresel çelişki; bir avuç emperyalist devletle insanlığın geri kalan kısmı arasındaki çelişki; bir yandan uluslarüstü tekellerin aşırı üretimi ve diğer tarafta dünya nüfusunun büyük bir kısmının aynı ürünler için satın alma gücünden yoksun olmaları arasındaki artarak belirginleşen dünyadaki zenginlik ve yoksulluk arasındaki derinleşen uçurum; “üçüncü dünya” ülkelerinin büyük çoğunluğunun ekonomik

iflasları ve ağır uluslararası borçlarını ödeyememeleri – bütün bunlar emperyalist ülkelerin finans ve banka sistemleri için giderek artan büyük sorunlara yol açmaktadırlar.

Gelişmiş kapitalist ülkelerin tümünde kapitalist sistemin sorunlarını ve çelişkilerini sistemin kendi içinde “çözmeyi” hedefleyen “sosyal demokrat” politikaların güvenilirliklerini kaybetmeleri ve sürekli artan ekonomik ve politik iflasları sosyal demokratların devamlı olarak sağa kaymalarına, çeşitli sağ kanat burjuva partilerinin iktidara gelmelerine, sosyal güvenlikle ilgili birçok plânın iptal edilmesine ve zengin ve yoksul arasında genişleyen bir uçuruma yol açmıştır.

Eski sosyalist ülkelerdeki insanların büyük çoğunluğunun içinde bulundukları feci ekonomik koşullar ve düşük yaşam standartları ve kapitalist sistemin insanlık dışı sömürgeci doğasının bilincine varmaları, eski Komünistlerin ve sosyalizmin şimdiki destekçilerinin gittikçe artan bir şekilde iktidara gelmeleriyle görülmektedir. Nihai olarak, çevreyi kirleten savurgan kapitalist sistemi gerçek bir çıkmaza sokan yoğunlaşan çevre krizi – tüm bunlar bugünkü mevcut durumun geçici niteliğine ve dünya ölçeğinde her ne kadar yeni bir biçimde olsa da, güçlü bir antikapitalist, antiemperyalist kutbun yeniden ortaya çıkışının kaçınılmazlığına işaret etmektedir.

Dünyadaki mevcut güçler dengesinin bir geçiş dönemine ait ve geçici özelliğinin tümüyle farkında olan emperyalizm, kendi “yenidünya Düzeni”nin hızla uygulanmasına her hangi bir şekilde karşı koyabilecek yönetim ve güçleri ortadan kaldırmak ve bu kısa tarihsel fırsatı kendi durumunu güçlendirmek için en avantajlı şekilde kullanmak üzere elinden geleni yapmaktadır. Bu politika küresel olarak üç farklı düzeyde yönetilmektedir: dünyadaki kalan sosyalist devletlerin (Çin, Küba, Vietnam, Kuzey Kore, Laos...) zayıflatılması ve/veya yıkılması, emperyalizmin karşılaştığı uluslararası çelişki

ve sorunların sosyalist kampın çözülmesi sonucunda zayıflatılmış olan toplumsal ve ulusal hareketlere eşitsiz ve tek yanlı anlaşmalar dayatılarak hızla “çözümlemesi” (Filistin, Güney Afrika, İrlanda vb. ülkelerde olduğu gibi); ve her hangi bir neden veya amaçla emperyalizmin “yenidünya Düzeni”ne boyun eğmeyi kabul etmeyen yönetimlerin ve ülkelerin baskı altına alınması, işgal edilmesi, parçalanması veya zayıflatılması yoluyla.

Bütün dünya üzerinde Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşların kisvesi altında “insani yardım sağlama”, “dünya barışını savunma”, “ insan haklarının korunması” ve “demokrasinin desteklenmesi” adı altında yürütölmekte olan askeri operasyonların tümü emperyalist güçlerin bu kısa süreli geçiş dönemi bitmeden dünya üzerindeki mutlak hâkimiyetlerinin pekiştirilmesi şeklindeki genel stratejisinin bütünleyici parçalarıdır.

3. Geçmişteki Hataların Doğru Değerlendirilmesinin Gerekliliği

Sosyalist ülkelerin yıkılmaları o kadar hızlı ve bundan doğan felaketin sonuçları o kadar büyüktü ki, bu yalnızca sosyalist ülkelerin işçi sınıfı ve halkları arasında değil, dünya Komünist hareketinde de büyük bir kargaşalık yarattı. Derhal bu tarihsel geri dönüşün “asıl nedenini” bulmak için aceleci birtakım araştırmalar başlatıldı. Emperyalizm, propaganda makinesini harekete geçirerek “komünizmin ölümünü”, “sosyalizmin sonunu” ve “kapitalizmin nihai zaferini” ilan etti. Komünist hareketin içerisinden Gorbacov ve işbirlikçileri tarafından sosyalizme, Marksizm- Leninizm’e, SSCB tarihine ve dünya Komünist hareketine karşı sürdürölen karalama kampanyalarıyla birleşen yoğun emperyalist propaganda, sosyalizm ve komünizm idealinin her türden yanlış “teorik” eleştirilerinin ortaya çıkmasına yol açtı. Sorumluluk taşıyan bilimsel analizlerin yerini, suçlamalar,

tahrifatlar ve karalamalar aldı. Sosyalizm ve sosyalizmin başarılarına yönelik genel bir ideolojik saldırı başlatıldı.

İşçi sınıfının düşmanları, bu başarısızlıkları sosyalizmin yararsızlığının ve uygulanabilir olmayışının “kanıtı” ve kâr dürtüsü ve kapitalist piyasanın yokluğunda herhangi bir toplumsal gelişmenin mümkün olamayacağı şeklindeki kendi iddialarının doğrulanması olarak sunmaya çalıştılar. Gorbaçovcu ve Gorbaçovcu olmayan sosyal demokratlar, bu başarısızlıkları genel olarak

Marksizm- Leninizm’e ve özel olarak da Lenin’in emperyalizm teorilerine karşı yeniden saldırmak için bir platform olarak kullanmaya çalıştılar. Marks’ı Lenin’den ayırmaya ve genelde kabul edildiği gibi, Leninizm’in, Marksist teori ve felsefenin emperyalizm çağına uyarlanması ve ayrıntılarıyla açıklanması olmadığını, Marksizm’den felsefi ve teorik bir sapma oluşturduğunu kanıtlamaya çalıştılar. Onlara göre, sosyalizmdeki kriz, bazılarının iddia ettikleri gibi Stalin’le değil, Lenin’in kendisi ve Leninizm’le birlikte başlamıştı. Burjuva- liberal ideolojinin etkisi altında kaldıklarını söyleyebileceğimiz diğer bir kesim ise, sosyalist ülkelerdeki krizin ana nedeninin, halkın Batı tarzı bir burjuva demokrasisinin özlemini çekmesi yani doğrudan oy verip liderlerini direkt olarak seçmemesi olduğunu iddia ediyordu. Onların görüşünde, eğer insanlara bir parlamenter burjuva demokrasisine katılma şansı verilseydi, bu kriz ortaya çıkmayacaktı. Emperyalizmin, komünizm karşıtı propaganda saldırısı ve böylesi yüzeysel “analizlerin” ortalığa saçılması, bu tarihsel geri dönüşün önemiyle birleşince, komünistler üzerinde de etkilerini gösterdi ve komünist hareketin bizzat kendi içerisinde ciddi teorik ve teorik olmayan anlaşmazlıkların gelişmesine yol açtı. Başarısızlıktan dolayı hayal kırıklığına uğrayan bazıları mücadeleyi terk etmeyi seçtiler. Bazı komünist ve işçi partileri de dahil olmak üzere diğerleri, yön değiştirip Marksizm- Leninizm’i ve sınıf mücadelesini

reddederek, sosyal demokrat ve reformist partilerin saflarına katıldılar. Partilerinin yönelimindeki bu değişikliklere inanmayan bazı liderler ve parti üyeleri, bu rota değişikliğine karşı bir tepki olarak bir araya gelip kendi Marksist- Leninist partilerini kurdular.

Marksist- Leninist çizgilerini korumakta ısrar eden partiler de bu tür çelişkilere karşı bağımsızlığa sahip değillerdi. Bu partilerin birçoğunda bazı liderler, kendilerini sosyalizmin geçmiş tarihinden ve komünist hareketin politikalarından ayırmaya çalıştılar. Eleştirilerini eski sosyalist ülkelerin komünist partileri ve özellikle de SBKP ve onun liderliği üzerinde yoğunlaştırdılar. Bu eğilim içerisinde bazıları oportünistçe davranarak kendi partilerinin liderliklerine de karşı çıktılar ve onları “Stalinist suçların”, “suç ortağı” olmakla suçladılar. Esasında geçmiş suçlardan dolayı kendini temize çıkarak, diğerlerini suçlama amacıyla benimsenen bu yaklaşım, Leninist “özeleştirisi” ilkesi yerine oportünist yöntem olan “diğerlerini eleştirme”yi getiriyordu. Birçok durumda bu yaklaşım Parti liderlerine yönelik kişisel karalamalar, hizip faaliyetleri ve nihayetinde bu partilerden ayrılmalarla sonuçlandı.

Öteki uçta, bu ideolojik saldırı ve bilimsel olmayan yöntemler bazı komünistlerin, Marksizm-Leninizm’in ilkeli bir şekilde savunulmasını, geçmiş hataların haklı gösterilmesine eşitleyip, başarısızlığı sadece dış faktörlere ve emperyalistlerin entrikalarına bağlayarak, geçmişte mevcut olan her şeyi kayıtsız şartsız savunmalarına yol açtı. Böylelikle ideolojik-bilimsel konularla, mevcut sosyalist ülkelerin geçmişteki performansları arasındaki sınır çizgisi bulanıklaştı ve bilimsel analizlerin yerini polemikçi tartışmalar aldı.

Bir süreden beri bu konuların birçoğu açıklığa kavuşturulmuş olmasına rağmen bu teorik anarşi, hayal kırıklığı, karışıklık ve uyumsuzluğun artçı etkileri açıkça ortadadır.

Bugün komünist partilerin çoğu bu konula-

rı çözmüş ve Marksizm-Leninizm’le olan sıkı bağlarını yeniden oluşturmuşlardır. Ancak yine de komünist ve işçi sınıfı hareketi, bugünkü durumun üstesinden gelmek için geçmişteki gücünü tekrar kazanıp, mücadelelerdeki lider konumunu yeniden geri alabilmek için bu tarihsel yenilgiden sorumlu olan neden ve faktörlerin kapsamlı bir analizini ortaya koyabilmek zorundadır. Birçok parti bu tarihsel zorunluluk karşısında böyle bir analizi ortaya koyma yönünde çok önemli ve değerli adımlar atmışlardır.

Komünistler bugünkü yenilginin nedenlerinin kapsamlı bir analizini ortaya koymanın ancak dünya çapında bütün komünist ve işçi partilerinin kolektif çabaları vasıtasıyla, özellikle de sosyalizmin inşası sürecine doğrudan katılmış olan komünist ve işçi partileriyle birlikte çalışılarak gerçekleştirilebilecek bir görev olduğunun tümüyle farkındadırlar. Bu, ne birkaç kişi veya partiye bırakılabilecek, ne de önceden belirlenmiş zamana bağlı programlarla sınırlanamayacak uzun vadeli bir projedir.

Bu nedenle bu çalışma, bu çok karmaşık tarihsel sürecin belirli yönlerine biraz ışık tutma çabasıdır. Bu çabanın en önemli unsuru, işçi sınıfının tarafında yer aldığımız gözden kaçırma- dan, bilimsel yöntemlere kesinlikle bağlı kalmaktır. Bu ilke, sosyalizmin tarihsel geçmişinin nesnel ve bilimsel olarak değerlendirilmesi için zorunlu bir temeldir.

BÖLÜM I

Bazı Metodolojik (Yöntembilimsel) ve Teorik Düşünceler

1. Yöntem Sorunu Üzerine

Sosyalizmin geçmişinin herhangi bir değerlendirilmesinin sorumluluk taşıyabilmesi için, bilimsel dürüstlikle yapılması gerekir. Bu demektir ki, böyle bir değerlendirme her şeyden önce, öncüllerini ve varsayımlarını net bir şekilde tanımlamalı ve ilan etmeli ve eğilimlerini

de açıkça belirtmelidir. Böyle bir değerlendirme ancak belirtilmiş öncülleri ve varsayımları temelinde bilimsel olarak yargılanabilir. Aksi halde sosyalizmin geçmişi üzerine yapılacak bir tartışma kolaylıkla boş polemik ve öznel retorik düzeyine düşebilir.

Özellikle bu nedenle en önemli ilkele- ri Marx’ın Ekonomi Politığın Eleştirisine Katkı’nın “Önsöz”ünde belirtilen insanlık tarihi ve toplumun incelenmesindeki diyalektik yön- teme kesinlikle bağlı kalınması gerekmektedir. Bu ilkelerden ikisi, insanlık tarihi ve toplumun herhangi bir bilimsel incelemesinin temelini oluştururlar

Marx’ın vurguladığı şekliyle birinci ilke herhangi bir bilimsel çalışmada:

“bu nedenle teorik yöntemin kullanılmasında da, öznenin, toplumun önvarsayım olarak zihinde devamlı olarak hazır bulunması gerekir.” (1)

Marx, sosyal bir olgunun incelenmesinde, kişinin her şeyden önce içinde yaşadığı çağın ve toplumun doğasının ve böylece de incelediği bu özel devir ve toplumun kendi (incelemeyi yapanın,ç.n) zihnine ve akıl yürütmesine kazı- dığı eğilimlerin doğasının tamamıyla farkında olması gerektiğini anlatmaktadır. Ayrıca kişi, kendisinin toplum içerisindeki ideolojik ve sınıfsal konumunu bilmeli ve bu sınıfsal konumunu, incelemekte olduğu olgu açısından netliğe kavuşturmalıdır.

Marx’ın görüşünde, bizim sosyal olguları anlayışımız, eğer çağımızın en ilerici sınıfı olan işçi sınıfının ve onun en ileri siyasi örgütünün dünya görüşüne dayanıyorsa, bilimseldir. Bu dünya görüşü bizim çağımızın ruhunu ve içinde yaşadığımız tarihsel aşamanın doğasını en iyi şekilde anlamamızı ve her bir olgunun bu bütünsellik içerisindeki rolünü ve yerini en iyi şekilde belirlememizi sağlar. Bu süreçten çıkan sonuç, mevcut gerçekliği bilimsel olarak kavramamızda bize yol gösteren bilimsel görüşlerin bir toplamıdır. Diyalektik ve tarihi ma-

teryalist dünya görüşü ve proleteryanın geçmiş 150 yıldaki mücadelesi temelinde geliştirilmiş olan fikirler, böylesi etkin teorik ve bilimsel araçların örnekleridir. Elbette bu görüşlerin de son gelişmeler ışığında yeniden gözden geçirilmeleri, daha da bilenmeleri ve genişletilmeleri gerekmektedir. Fakat aynı zamanda bu görevin, bir bütün olarak işçi sınıfının tarihsel çıkarlarını ileriye götürme amacını yüklenmiş çağımızın en ilerici sınıfı olan işçi sınıfının bilimsel dünya görüşünün çerçevesi dahilinde başarılabileceği açıktır.

Bu ilkenin önemi şuradadır ki, sosyalizmin geçmişteki sicilinin herhangi bir değerlendirilmesi, bilimsel olabilmesi için, burjuva demokratik entelektüalizmine dayandırılmaz. Aynı şekilde küçük burjuva duygusallığına ve romantizmine ya da mükemmeliyetçi idealizmine de dayandırılmaz. Böyle bir değerlendirme daha ziyade uluslararası işçi sınıfı ve onun öncü siyasi partilerinin materyalist sınıf bakışından başlamak zorundadır. Ancak böyle bir bakış açısının benimsenmesi sadece proleteryanın görüş ve pozisyonlarının basitçe “incelenmesi” vasıtasıyla değil, fakat işçi sınıfına ait olmayan bakış açılarının nesnel ve pratik olarak reddedilmesi ve dünya çapında işçi sınıfı mücadelelerine aktif olarak katılma esnasında özeleştirilmesinin sürekli olarak uygulanması yoluyla gerçekleşir. Sınıf mücadelesinin pratiğiyle doğrudan bir ilişki kurulmadan yapılacak sosyalizmin içsel süreçlerinin herhangi bir incelemesi, sınırları egemen burjuva dünya görüşü tarafından çizilmiş olan basit bir entelektüel egzersize indirgenmiştir.

Bu nedenle geçmişin bilimsel olarak değerlendirilmesinin ve günümüzdeki krizin başarılı bir şekilde çözümünün tek doğru yöntemi, proleteryanın sınıf mücadelesine doğrudan katılma ve mücadelenin gidişatı içerisinde izlenen yolun devamlı olarak eleştirel bir biçimde düzeltilmesidir. Sosyalizmin geçmişteki sorunlarının herhangi bir başka çıkış noktasından ele alınması, burjuva toplumun öznel önyargılarıyla

sakat olacak ve dolayısıyla bizi gerçeğin nesnel bir değerlendirmesinden yoksun bırakacaktır.

Marx’ın öne sürdüğü ikinci metodolojik (yöntembilimsel) ilke, şu gerçeğin kabul edilmesidir:..... en soyut kategorilerin bile – özellikle soyut niteliklerinden ötürü - bütün dönemler için geçerli olmakla birlikte, bu soyutlamanın belirli biçimi içinde, tarihsel koşulların ürünü olduklarını ve ancak bu koşullar için ve onların çerçevesi içinde tam anlamıyla geçerli bulunduklarını açıkça gösterir. (2)

Bu toplumsal ya da doğal olgular, sabit niteliklerin, statik, bağımsız bir şekilde bir araya gelişleri olarak değil, tarihsel gelişimleri sürecinde toplumsal ve doğal ilişkilerinin bütünselliği içinde dinamik momentler olarak ele alınabilir; ve bu nedenle her tarihsel aşamanın çelişkileriyle olan doğrudan ilişkileri içinde bunların özü ve niteliği değişir ve yeni bir anlam kazanır. Dolayısıyla hiçbir olgu, kendi ontolojik (varlıkbilimsel) zemininden ve onu doğuran tarihsel koşullar ve çelişkilerden tecrit edilmiş durumda bilimsel olarak incelenemez. Aksine, Marx’ın bilimsel yöntemi bugünkü sosyalizm modelleri, demokrasi, Parti, “Stalinizm” vb. dahil olmak üzere tüm toplumsal olguların, kendi mantıksal zeminlerini oluşturan özgül tarihsel dönemin çelişkileriyle doğrudan bağlantılı olarak ve bu çerçeve içerisinde incelenmesini gerektirir.

Bu nedenle herhangi bir olgunun bilimsel olarak değerlendirilebilmesi için, “aşık – apaçık” sınırlı ve kısmi gerçeklerin derlemesinden değil, fakat olguyu çevreleyen nesnel gerçekliğin en evrensel çelişkilerinin genel bir kavrayışından hareket edilmelidir. Başka bir deyişle, böyle bir inceleme gerçeğin en genel (en nesnel ve karmaşık) yönlerinden başlayarak gittikçe gerçeğin daha özel öğelerine doğru daralarak odaklanmalıdır. Bu süreçte kritik olan nokta her seviyede daha genel olguların, daha özel olgular üzerindeki etkileri, her özel olgu izole, kendi başına bir durum olarak değil, diyalektik te-

melinin bütünsel bir parçası olarak ele alınacak şekilde dikkatle analiz edilerek çözümlemeyle bütünleştirilmelidir. Örneğin, bilimsel açıdan geçmişteki sosyalizm modellerinin eleştirilmesine “Stalinizm” gibi bir olgunun eleştirisiyle başlamak mümkün değildir, çünkü

“Stalinizm” gibi bir olgunun doğru anlaşılması, parti içi süreçlerin kavranmış olmasını; bu da sistemin mevcut toplumsal ve tarihsel çelişkilerinin kavranmış olmasını gerektirir ki, bunun için de, genel çelişkilerin dünya ölçeğinde kavranmış olması zorunludur. Dolayısıyla Marksist metodoloji bu sürecin tersine yürütülmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu ilkeler diyalektik ve dinamik yaklaşımla, statik, soyut bir yaklaşım arasındaki temel farkı oluştururlar. Bugün komünist hareketin gündemine yerleşmiş bulunan böyle bir bilimsel araştırma, kaçınılmaz olarak bu metodolojik ilkelere dayanmalıdır.

2.Mevcut Sosyalizmin Bilimsel Bir Eleştirisinin Teorik temelleri

Bugünlerde çeşitli çevrelerde sosyalizmin geçmişine ilişkin yapılan her eleştirinin “geçmişteki teorilerin geçersizliği” öncülüyle başlaması moda haline geldi. Ne yazık ki bu olgu, sadece Komünizm karşıtı ve komünist olmayan literatürde değil, aynı zamanda bazı Marksist düşünürler arasında da ortaya çıkmaktadır.

Marksizm-Leninizmi kasteden “geçmişteki teorilerin geçersizliği” hakkındaki genellemeler bilimsel bir temelden yoksundurlar. “Geçmişteki teorilerin” ne şekilde geçerliliklerini yitirdikleri veya bu geçerlik kaybının işaretlerinin nerelerde görüldüğü açık değildir. Eğer bu iddia sosyalist ülkelerde ortaya çıkan krize dayanıyorsa, o zaman görevimiz, krizin tarihsel köklerini araştırmak, ortaya çıkışında etkin olan öznel ve nesnel faktörleri birbirinden ayırt

etmek ve sonra bu unsurları teorik temelli olan nesnel faktörler arasından izole ederek, yeneden gözden geçirmek olacaktı. Şimdiye kadar bu görevlerin hiçbirisi sistematik bir şekilde yürütülmemiştir ve sonuç olarak mevcut krizin teorik kökleri hakkındaki iddialar prematüre (olgunlaşmamış) ve bilimsel destekten yoksundurlar.

İkincisi, eğer böyle bir görevin gerçekleştirildiği varsayılabilirse bile, bunun sonuçları geçmişteki teorilerin hangi kısımlarının ve yönlerinin – hangi varsayımlar, tartışmalar, sonuçlar ve en önemlisi nesnel gerçekliğin hangi yönlerine ilişkin teorilerin – doğru olmadıklarını ve dolayısıyla geçersiz olduklarını göstermesi gerekirdi. Marx’ın artı-değer teorisi mi geçersizdir ? Kapitalist sistemin çelişkilerinin analizleri mi doğru değildir? Lenin’in emperyalizm teorisi gerçeklerle uyumuyor mu ? Proleteryanın öncü partisi teorisi kusurlu mudur? Sosyalist inşa yolu hakkındaki teoriler mi hatalıdır ?

“Geçmişteki teorilerin geçersizliği” hakkındaki üstünkörü genellemelerin Marksist- Leninist dünya görüşünün bütünleyici parçalarını oluşturan bu teoriler ve bunlar gibi yüzlerce sinin inkâr edilmesiyle aynı anlama geldikleri açıktır. Marksizm-Leninizmin “geçmişteki teorilerinin” çeşitliliğini ve birbiriyle bir bütün oluşturduklarını tamamiyle görmezden gelen bu tip genellemelerin bilimsel ifadeler olduklarını düşünmek hiçbir şekilde mümkün değildir.

İnsan toplumunun sosyalizm ve komünizme doğru gelişmesindeki aşamaların; insan “emeğinin” toplumların gelişmesinin gidişatını şekillendirmede merkezi ve belirleyici öge olduğunun keşfedilmesi; “sömürü”, “artı-değer” kavramlarının kapitalist üretim tarzını anlamak için bilimsel araçlar olarak formüle edilmeleri; proleteryanın, kapitalist sistemin “mezar kazıcısı” ve sosyalist devrimin itici gücü olarak tanımlanması ve düzinelerle diğer bütünleyici fikir ve teorilerin hepsi basit bir şekilde gerçeklerden uzak zihinlerin, öznel olarak yarattıkları

şeyler değildir. Ayrıca bunlar nesnel gerçeklikle olan organik ilişkileri dikkate alınmadan istenildiği gibi göz ardı edilemezler. Bilimsel sosyalizmin temellerini oluşturan günümüz toplumsal sistemleri hakkındaki kavram ve teoriler, bilimsel metodolojinin insan toplumunun araştırılmasına diyalektik biçimde uygulanmasıyla geliştirilmişlerdir ve ancak aynı bilimsel metodoloji kullanılarak inkâr edilebilirler.

Üçüncü olarak, diyalektik düşüncenin ilkeleri, hiçbir olgunun kendi başına varolmadığını veya yokolmadığını öğretmektedir. Bu, özellikle bilimsel üretim süreci için doğrudur. Bilimin tarihi defalarca, “geçmişteki teorilerin” daima ve hiç istisnasız ancak yeni teorilerin ortaya çıkmasından sonra ve bunların geliştirilmesiyle inkâr edildiklerini (geçersizleştiklerini, ç.n) kanıtlamıştır. Hiçbir bilimsel teori, daha yeni ve daha bilimsel bir diğeri tarafından reddedilmeden asla geçerliğini yitirmez. Bir teorinin geçerliliğini yitirdiği, mevcut ya da yeni ortaya çıkan olguları açıklamakta yetersiz kalmasıyla kanıtlanabilir. Aynı nedenle, bir bilimsel teoriler bütünü olarak Marksizm-Leninizmin geçerliliğini yitirmesi, yeni olguları açıklamakta yetersiz kaldığının ortaya konmasıyla kanıtlanabilir. Şimdiye kadar hiç kimse, böyle bir kanıt ortaya koyamamıştır, tüm bilim tarihi boyunca ilk defa Marksizm-Leninizmin yeni bir teori olmadan çürütülmüş olduğunu iddia etmek, tüm bilimsel uygulama tarihine karşı çıkmak demektir.

Kuşkusuz “ Marksizm-Leninizmin geçersizliğine” ilişkin bu iddialar yalnızca geçen on yılda sosyalist ülkelerdeki olumsuz gelişmeler dayanmaktadır. Sovyetler Birliği ve diğer Doğu Avrupa ülkelerindeki sosyalist devletlerin dağılmaları, eksiklikler ve ekonomik sorunlara karşı insanların yaptıkları kitlesel gösteriler ve protestolar ve bu ülkelerde kapitalist piyasa ekonomisinin yeniden canlanması, bunların tümü “Marksizm-Leninizmin geçersizliğinin” “kanıtı” olarak sunulmaktadır.

Başka bir deyişle, bazı ülkelerde belirli bir zaman sürecindeki bir dizi özgül tarihsel ola-

yın, yalnızca gözlemlenmiş olması, böyle geniş teorik genellemelerin ispatı olarak kullanılmaktadır. Daha da kötüsü, bu genellemeler hipotez ve teori düzeyinde de kalmıyor, fakat bu olguların içinde ortaya çıktığı mantıksal ve tarihsel bağlam hiç dikkate alınmadan, felsefe ve ideoloji alanına doğru genişletilmektedirler. Böyle bir dedüksiyon (çıkarsama), bugün yalnızca bilimin her hangi bir alanında kabul edilemez olmakla kalmayıp, bilimsel olmadığı da Marx ve Engels tarafından yüzyılı aşkın bir zaman önce kanıtlanmıştı. Daha yeni , daha bilimsel bir teori ortaya koymadan “ Marksizm-Leninizmin geçersizliğini” ilân edenler,bilinçli veya bilinçsiz olarak yalnızca bir amaca, eski, Marksizm öncesi teorileri yeniden canlandırma ve bu teorilere dayanan eski düzeni haklı çıkarmak amacına hizmet etmektedirler. Mevcut koşullarda geçmişteki sorunların üstesinden gelmek ve sosyalizm için yeni bir yol çizme çabalarında komünistlerin tek rehberi ve pusulası, çağımızın en devrimci bilimi olan Marksizm-Leninizm’dir. Bu bilimsel teori olmadan geçmişteki olayların değerlendirilmesi, sınıf temelini ve dolayısıyla nesnelliğini yitirmekte ve oportünizmin bataklığına gömülmeye mahkum olmaktadır. Bazı sosyalist ülkelerdeki son gelişmelerin geçmişteki fikir ve uygulamaların bir kısmının yeniden değerlendirilmesini gerektirdiği doğrudur. Fakat bu asla bir dünya görüşü, bir ideoloji ve bilimsel bir bakış olarak “Marksizm-Leninizmin geçersizliği” anlamına gelmemektedir. Nesnel bir gerçeklik ve tarihin diyalektik sürecinin bütünlüleyici bir parçası olarak sınıf mücadelesi, bizim öznel mantığımızdan bağımsız bir şekilde sürmektedir ve Komünist toplumun kuruluşuna kadar sürecektir. Bu mücadelede en ilerici ve en bilimsel dünya görüşü olarak Marksizm-Leninizm, geçmişteki hataların düzeltilmesi ve insanlığın sömürü ve baskıdan kurtulması için en etkili aracı oluşturmaktadır.

Sosyalist inşanın teorik temelleri bazı değişiklikler gerektiriyor olabilir. Fakat bu değişiklikler, yalnızca teorik temellerin yeni deneyim-

ler ve koşulların ışıǒı altında genişletilmeleri ve geliştirilmeleri için gereklidir. Unutmamalıyız ki geçen yüzyılın sonunda, Lenin de benzer bir görevle karşı karşıya kalmıştı. O, hareketin geleceğinin yolunu, Marx ve Engels'in teorik görüşlerinin "geçersizliğini" ilân ederek değıl, onların fikirlerini emperyalizm çağında sınıf mücadelesinin gerçeklerine tamamen uyacak şekilde geliştirip genişleterek çizdi ve başarıya ulaştı. Tarih, bir kez daha komünistlerin önüne aynı görevi koymuştur.

3. Model Sorunu Üzerine

Sosyalist gelişme modelleri konusuna ilişkin olarak da, benzer soyut genellemelerle karşılaşmaktayız. Marksizm-Leninizmi ve bilimsel sosyalizm teorilerini savunurken, birçok Marksist düşünür, bugünkü geri dönüşün nedenlerini "80 yıllık sosyalizm modelinin başarısızlığında" aramaktadırlar. Bize göre böyle bir yaklaşım da,çözümlemeleri gereken ciddi sorunlar taşımaktadır.

Böyle bir iddia, her şeyden önce, sadece dünyanın değışik ülkelerinde değıl, fakat Sovyetler Birliğı gibi tek bir ülkede de, tek, genel bir sosyalizm modelinin mevcut olduğunu varsaymaktadır. Ancak bu varsayımın yanlış olduğu teorik ve tarihsel olarak kanıtlanabilir. Sovyetler Birliğı gibi tek bir ülkeye uygulanması durumunda bile, bu akıl yürütme çizgisinin tutarsızlığı "sosyalizm teorisinin", gerçekteki fiili "model" ile eşitlenerek bir ve aynı şey sayılmasında yatmaktadır.

Teorik bakış açısından bir sosyoekonomik modelin başarısını veya başarısızlığını tartışabilmek için önce bu modelin temelini hangi teorik öncüllerin oluşturduğunu, bu modelin nasıl bir tarihsel bağlamda ortaya çıktığını, onu doğuran çelişkiler ve tarihsel zorunlulukların neler olduğunu ve hangi tarihsel ve sosyal hedeflerin gerçekleştirilmesinin amaçlandığını belirlemek durumundayız. Açıktır ki, herhangi bir modelin başarı ya da başarısızlığı ancak onun kendi amaçları ve bu amaçları hangi nesnel koşullar

içerisinde gerçekleştirmeye çalıştığı ile bağlantılı olarak değılendirilebilir.

Konuyu daha karmaşık bir hale getiren dış faktörlerin varlığı ve bunların sosyoekonomik modelin başarı veya başarısızlığı üzerinde yapmış oldukları etkilerdir. Aslında hiçbir sosyoekonomik model, boşlukta ortaya çıkıp gelişmez. Hem dünya çapında mevcut çelişkiler, hem de toplumun kendi içerisindeki geçmiş ve halihazırdaki sosyo- tarihsel çelişkiler, bir modelin gelişiminin her aşamasından onun başarısı veya başarısızlığı üzerinde rol oynarlar.

Bütün bunlara başka bir belirleyici faktör olarak, bu modeli toplum içerisinde uygulama ve geliştirmenin tarihsel sorumluluğunu üstlenmiş olan öncü Partinin performansı da eklenmelidir. Bu da,bir yandan öncü Partinin anlayış (kavrayış), deneyim düzeyine ve modelin teorik ve bilimsel öncüllerine olan bağlılığının derecesine dayanırken, diğeryandan da modelin genel gerekliliklerini, gelişmesinin her aşamasında toplumda egemen olan özgül nesnel ve öznel koşullara adapte etme (uyarlama) yeteneğine bağlıdır.

Bu faktörlerin tümü göz önüne alındığında, bir modelin başarı ya da başarısızlığının belirlenmesi, eğer bu iş sorumluluk içerisinde yapılacaksa, soyut genellemelere dayandırılmaz. Bu, daha ziyade, modelin uygulandığı toplumun, tarihsel, sosyal, ekonomik, siyasi ve hatta kültürel özelliklerinin mümkün olan en derin şekilde araştırılmasını ve kavranılmasını gerektirir.

Dolayısıyla, bir modelin başarısızlığının kanıtlanması için, o modelin kendi hedeflerini gerçekleştirmedeki yetersizliğinin, dış faktörlerin etkilerinin ya da onun teorik öncüllerinin yetersizliği veya toplumsal öncünün hatalarının sonucu değıl, modelin bizzat kendi içerisindeki üstesinden gilemeyen yapısal çelişkiler olduğunun ortaya konulması gerekir. Başka bir deyişle, sözkonusu modelin, tüm diğerydış faktörlerin etkisinden bağımsız olarak, kendi iç çelişkileri nedeniyle başarısızlığa uğradığı ve

zaten başarısızlığa uğramaya mahkum olduğu açıkça gösterilmelidir. Ancak o zaman modelin başarısızlığından bahsedilebilir ve daha “iyi” bir model arayışına girilir.

Bildiğimiz kadarıyla “ 80 yıllık sosyalizm modeline” ilişkin olarak böyle bir tesbit yapılmamıştır. Dünya Komünist hareketi tarafından bile bu yönelik adımlar henüz atılmış değildir. Görünüşe göre, zamanın bu noktasında böyle bir iddianın tek temeli, bazı sosyalist ülkelerde yaşanan bugünkü tarihsel geri dönüşün bir sonucu olarak büyüyen genel hayal kırıklığıdır. Fakat daha bilimsel bir dünya görüşü, teori ve modelin yokluğunda ve kendisini yönlendirecek devrimci bir teori ve sosyoekonomik bir model olmaksızın hiçbir sınıf mücadelesi yürütülemeyeceğine göre, “ 80 yıllık sosyalizm modelinin” başarısızlığı şeklindeki prematüre iddia, işçi sınıfını “daha iyi”, “daha bilimsel” bir dünya görüşü ve sosyoekonomik model “keşfedilinceye” kadar sosyalizm için mücadeleden vazgeçmeye çağırarak aynı anlama gelir.

Ayrıca böyle bir mantık çizgisinden doğan başka bir önemli ve tehlikeli sonuç daha vardır. “Sosyalizm teorisinden” bahsettiğimizde gerçekte nesnel gerçekliğin belirli yönlerine uygun olan bir şeyden söz ediyor oluruz. Hiçbir teori, bir idealin sırf kavramsallaştırılması olarak tarif edilemez. Sosyalizm, Marx ve Engels tarafından tarihsel materyalizmin hareket yasaları ve sınıf mücadelesinin keşfedilmesiyle, onun gerçekte varolabileceği ve kaçınılmazlığı kesin olarak ortaya konulduğunda ütopyik bir idealden, bilimsel bir teoriye dönüştü. Sosyalizmin “ütopyik sosyalizmden” “bilimsel sosyalizme” dönüşümü böyle gerçekleşti.

Dahası, 1917’de atılan ikinci bir adımla sosyalizm “ideali”, bir kere daha, bu sefer bilimsel teori aşamasından – bir olasılıktan – somut gerçekliğe dönüştü. Ekim Devrimi ve ilk sosyalist devletin yaratılması, sosyalizmi yalnızca dünyadaki milyonlarca insanın yaşamlarını etkileyen bir gerçeğe dönüştürmekle kalmadı, fakat aynı zamanda modern insanlık tarihi – insanoğ-

lunun nesnel tarihinin bütünlüğü üzerinde başarısının kesin izlerini bıraktı. Sosyalizmin bütün kusurlarına rağmen geçmiş 80 yılda var olmuş olması, en azından onun teorisi ile pratiği arasında belirli bir uygunluk oluşturmaktadır. Şimdi, geçmiş 80 yılda var olmuş olan bu gerçekliği sadece bir teoriye indirgemek ve bununla da kalmayıp, bu “teorinin” geçen yüzyılda kendi geçerliliğinin maddi kanıtlarını üretmekte bile başarısız olduğunu tartışmak, tarihte, bir değil, iki adım geri gitmektir. Bu aslında bizzat sosyalizm teorisinin geçersizliğinin üstü kapalı bir şekilde iddia edilmesidir.

Bugün sosyalizmin 80 yıllık fiili tarihinden sonra, onun teorisini pratiğinden ayırmaya yönelik herhangi bir girişim, gerçek mevcut sosyalizmin dayandığı teorileri inkâr etmek zordur. Bu da sosyalizmin sadece bir “ideal” biçimi hariç, asla var olmadığını söylemekle eş anlamlıdır; “ütopyik” sosyalizme geri dönmekle aynı manaya gelir. Bu bilinmeyen bir gelecek için, belirsiz bir umuda sarılmaya çalışırken, aynı zamanda yenilgiyi kabul etmenin bir yoludur.

Hepimiz, liberaller ve bizzat burjuva unsurlar dahil birçok iyi kalpli insanın şunu söylediğini duymuşuzdur: “ sosyalizm teorik açıdan çok iyi olmasına rağmen, gerçekte uygulanabilirliği yoktur”. Bu ikinci sav, “80 yıllık sosyalizm modelinin başarısızlığı” tezinin mantık olarak bir adım arkasındadır. Bu adım, bu tezi savunanların asla atmak istemeyecekleri fakat diğer birçoklarının kendi yenilmişlik duygularından dolayı atmaya istekli oldukları bir adımdır. Böyle bir savın arkasında gizlenen asıl tehlike budur.

Ancak “80 yıllık sosyalizm modelinin başarısızlığı” tezini can-ı gönülden kabul eden sınıf düşmanları, hayalperest (ütopyacı) değildirler. Aksine mevcut gerçekliğin sonuna kadar farkındadırlar ve onunla ne yapacaklarını çok iyi bilmektedirler. Yani, hayalkırıklığına uğramış ütopyacılar farklı olarak, sosyalizmin geçmişteki varlığını inkâr etmeyip, gelecekte sos-

yalizmin sürekli olarak var olmasını önlemeye çalışmaktadırlar. İşçi sınıfını, sosyalizmin geçmişte gerçekten var olduğuna ve gerçekteki var oluşunun, kaçınılmaz olarak – doğuştan taşıdığı kusurların – onu kapitalizmin kendisinden daha beter yapan ve dolayısıyla herhangi bir geleceği olmamasına neden olan kusurları kanıtlamış olduğuna ikna etmeye çabalıyorlar. Zbignew Brzezinski “ sosyalizmin doğuştan var olan kusurları” tezinin esasını en iyi bir şekilde şöyle tanımlamıştı: Sovyetler Birliğinde komünizmin ölümcül ikilemi, (siz kusur olarak okuyun) ekonomik başarısı ancak siyasi istikrarsızlık pahasına sağlanabilirken, siyasi istikrarının da ancak ekonomik başarısızlık pahasına sürdürülebilir olmasıdır. (3)

Eğer bu bir teorik eleştiri olsaydı bunu savunmalar, kapitalizm gibi sosyalizmin de altyapısında sistematik çelişkileri olduğunu; sosyalist üretim ilişkilerinin doğaları gereği toplumun üretici güçlerinin büyüme ve gelişmesini engellediklerini; sosyalist üretim biçiminin temel ilkelerinin – üretim araçları üzerinde kamu mülkiyeti, planlı ekonomi, enternasyonalizm ve hepsinin üzerinde “herkesten yeteneğine göre, herkese katkısına göre” ilkelerinin – kendi kendileriyle çeliştiğini ve uygulanmalarının olanaksız olduğunu kanıtlamaya girişmiş olurlardı. Sadece böyle bir kanıtla ilgilenmediklerinden değil, böyle saçma iddiaları ispatlayamayacaklarını çok iyi bildikleri için böylesi bir çabaya girişmeyi reddediyorlar.

Burada teorik bir inkârı değil, fakat sosyalizme yapılan politik – ideolojik bir saldırıyı ele aldığımız aşıkardır; bu saldırı sadece mevcut gerçek sosyalizmin değil, aynı zamanda bir “teori” ve hatta bir “ideal” olarak sosyalizmin yok edilmesini amaçlamaktadır. Özellikle bu nedenle “başarısızlık” tezi, sadece sosyalizmin geçmişteki zayıflıkları hakkında saf bir teorik tartışma olarak görülemez; sosyalizmin geleceğine yönelik olarak sürdürülen saldırının bütünleyici bir parçası olarak görülmelidir.

Sosyalizmin savunulması gibi bir tarihsel gö-

revi ancak nesnel gerçekliğe dayanarak ve pürühenlik ve ütopyacılıktan uzak durarak başarıyla yürütebiliriz. Ancak, “ hiçbir yeni toplum... kansız bir şekilde yanlışlardan ve cürümlerden arınmış olarak ortaya çıkmış ve gelişmiş değildir”(4) ve bu bağlamda sosyalizmin 80 yıllık tarihi de bir istisna olamazdı. Dolayısıyla görevimiz geçmişin “hatalı sosyalizmini” bir kenara atmak ve gelecek için yeni “kusursuz” bir sosyalizm yaratmak değil, alabildiğine gerçek olan - bütün başarı ve eksiklikleriyle birlikte 1917’den bu yana insanlık tarihinde var olan ve bugün de var olmaya devam eden tek ve yegane sosyalizmin geleceğinin iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve güvence altına alınmasıdır.

Bilimsel sosyalizmin kurucularının bizzat kendilerinin vurguladıkları gibi: “ Bize göre komünizm, ne yaratılması gereken bir durum, ne de gerçeğin ona uydurulmak zorunda olacağı bir ülküdür. Biz, bugünkü duruma son verecek gerçek harekete komünizm diyoruz. Bu hareketin koşulları şu anda var olan öncüllerden doğarlar.” (5)

4. Sosyalist Modellere Tarihsel Yaklaşım

“80 yıllık sosyalizm başarısızlığı” tezinin temel hatası sosyalist ülkelerdeki sosyoekonomik “modeller” sorununa tarih dışı – tarihsel olmayan yaklaşımdır. Böyle bir yaklaşım Marx’ın bilimsel metodolojisinin temel prensiplerinin açık bir ihlalidir. Gerçekte, Sovyetler Birliği’nin 75 yıllık tarihinde sosyalizmin bir tek “model” değil, ulusal ve uluslararası gelişmelere tepki olarak ve değişik sosyoekonomik hedefleri gerçekleştirme gereksinimiyle çeşitli tarihsel dönemlerde planlanmış, birbirini izleyen “modellerden” söz edilebilir. Ayrıca biz, teoride kavramsallaştırılmış şekliyle sosyalizm modellerini ele aldığımızı iddia edemeyiz. Bizim incelediğimiz daha ziyade, Sovyet liderliği ve ülkenin çeşitli Anayasalarının da tanıklık edeceği üzere, söz konusu olan “ sosyalizme

tam olarak geçişteki” çeşitli modellerdir. Bunlar kendine özgü tarihsel özellikleriyle belirli bir toplumun “ ileri sosyalizm” aşamasına doğru geçişi için oluşturulan modellerdi.

Bu nedenle, böyle bir tezin vermesi gereken ilk cevap, hangi sosyalizm “modelinden” söz ettiğidir. Başlangıçtaki “Savaş Komünizmi” modeli mi ? Stalin’in “hızlı sanayileşme” modeli mi ?

Khruşçev’in “tarım ve tüketim maddeleri” modeli mi ? Brejnev’in “olgunlaşmış sosyalizm” modeli mi ? Ya da Gorbaçov’un “demokratik ve insancıl” sosyalizmi mi ? Bu modellerin tümü aynı amaçları mı izlemişlerdir ? Bunların hepsi hedeflerine ulaşmadaki başarı veya başarısızlıkları eşit ölçüde midir ? Bunların hepsi sosyalizm teorisinin temel öncüllerini aynı derecede mi çığnemişlerdir? Ve son olarak hepsi Sovyetler Birliği’ndeki sosyalist sistemin nihai çöküşünden eşit derecede mi sorumludurlar ? Böylesi tarih dışı genellemelerin önümüzdeki temel sorunları açıklığa kavuşturmak yerine bulanıklaştırarak, sorunların gerçekten bilimsel tarzda araştırılması sürecini nasıl engelledikleri açıkça görülebilmektedir.

Bu yüzden sosyalizmin geçmiş tarihine yönelik bu tür tarih dışı yaklaşımlar kesinlikle reddedilmeli ve – Marx’ın önermiş olduğu şekilde – sosyalist toplumun gelişiminin her aşamasını kendi doğru tarihsel bağlamı içerisinde ve o dönemin tasarlanmış hedefleri ile bağlantılı olarak inceleyen doğru bir tarihsel yaklaşım üzerinde ısrar edilmelidir. Belirli bir modelin başarı ya da başarısızlığının derecesi sosyalizmin temel ilkelerine bağlı kalıp kalmadığı ve uzun vadede sosyalist toplumun nicel ve nitel gelişimine olan tarihsel katkısı ancak bu şekilde saptanabilir. Böyle bir yaklaşım, bu sosyalist sistemlerin nihai çözülüşüne katkıda bulunan sorunların mantıksal ve tarihsel köklerini, yapısal ve kronolojik olarak izlememizi sağlayacaktır. Bu yaklaşım herhangi belirli bir zamanda belirli sorunların ortaya çıkmasında sorumluluğu olan özgül politika veya önlemleri ayırt etmemize

ve ortaya çıkan sorunların ne derece kaçınılmaz olduklarını olduğu gibi, onların nesnel ya da öznel altyapısal veya üstyapısal, iç ve dış doğalarını belirlememize yardımcı olacaktır. Ancak o zaman sosyalizmin çöküşünde payı olan gerçek nedenleri ve bunlar arasındaki mantıksal ve tarihsel ilişkileri doğru bir şekilde ortaya çıkarabiliriz. Açıkçası bu, her şeyden önce sabır, sıkı çalışma, gerçek bir sorumluluk duygusu ve bilimsel ilkelere kesin bir bağlılığı gerektiren, kaçınılmaz devasa bir görev olarak önümüzde durmaktadır.

(1) Karl Marx, A Contribution to the Critique of Political Economy, International Publishers, New York, 1970, s. 207 (Ekonomi Politğin Eleştirisine Katkı, Sol Yay. 6. Baskı, Ekim 2005,s.259),

(2) ibid, s. 210 (a.g.e, s. 263-264)

3) Gus Hall, The Power of Ideology, New York, New Outlook Publishers, 1989, s. 27

(4) Gus Hall, Political Affairs, August 1992, s.3

(5) Karl Marx and Frederick Engels, The German Ideology, International Publishers, New York, s.356 – 357; Marx- Engels Collected Works , Vol. 5, s.49

(Karl Marx ve Frederick Engels, Alman İdeolojisi, Sol Yay. Haziran 2008, 6. Basım, s. 62)

* Yayın Kurulunun Notu:

Yazar kitabında, Sovyetler Birliğinin çözülüşü sorununu, bugüne kadar benimsenen, tarihi kişilerle başlayıp kişilerle biten bir nokta operasyonu olarak açıklayan keyfi yöntemin dışına çıkarak, nesnelle öznelin diyalektik etkileşimi çerçevesinde bir süreç olarak ele alıyor. Yazarın kitabında ileri sürdüğü kimi görüşlere (örneğin Çin’in sosyalist olduğu gibi) katılmasak da, kitabın, bugün sosyalist ve komünistler arasında, bu konuda sürmekte olan tartışmaya, hem yöntem hem de içerik olarak katkıda bulunacağını düşünüyoruz.

Fındık Üretimi ve Çok Boyutlu Sömürü

Mustafa Özkan

Kapitalist işletmelerin hızla gelişmesi, tarımda yoksul ve küçük köylülüğün durumunu her yıl biraz daha kötüleştiriyor. Emperyalist tekellerin dayattığı ekim alanı ve üretim sınırlamasını içeren tarım kotaları, bu durumu daha da ağırlaştırıyor. Her yıl on binlerce yoksul ve küçük köylü, topraktan koparak işgücü piyasasına katılıyor. Dünya fındık üretiminin % 70'ini üreten Türkiye'de fındık üreticisinin durumu, tarımda yaşanan tahribatın, yoksullaşma ve proleterleşme sürecinin önemli bir göstergesidir.

Fındık antik çağlardan beri bilinen bir üründür. Çin'de M.Ö 4000'lerde yetiştirildiği bilinmektedir. Fındığın yetiştigi alanlar kuzey yarımkürenin orta kısımlarıdır. Nemli ve özellikle humuslu toprakları sevdiği için Karadeniz Bölgesinde; bu bölgenin de daha çok doğusunda yoğunlaşmıştır. Eski çağlarda fındığa Pontus cevizi de denilmiştir. Fındık adı ise Pont Ekinistan üretilen Pontik ten gelmektedir. Osmanlılarda Arap etkisiyle buldup adı kullanılmış, sonradan ise fındık olarak kalıcılaştırmıştır. Yine Osmanlıda ilk kez 14.yüzyıldan itibaren ticari ürün olarak kullanılmaya başlamıştır. Cumhuriyetten sonra 1925'te fındıkta aşar vergisi kaldırılarak %8'lik vergi konuldu.1935'te fındık kongresi toplandı,1936'da ise Giresun'da Fındık istasyonu oluşturuldu, 28.07.1938'de asıl adı Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği olan FİSKOBİRLİK, Giresun merkezli olarak kuruldu.1940 yılında ise Giresun'da Fındık İhracatçıları birliği kuruldu. Ama fındığın asıl ka-

derini belirleyen fındık borsası 1970 yılından beri Almanya'nın Hamburg kentindedir.

Fındık orta boy ağaççıklardan olduğu için orman vasfı da taşımaktadır. Bu özelliğiyle fındık ağacı Karadeniz'in sarp vadilerinde erozyonu da önler. Aynı zamanda ormanlık alanların yok edildiği günümüzde yeşil alanlar oluşturmayı teşvik eden bir üründür. Fındık çerez olarak kullanıldığı gibi, yemeklik yağ, gres yağ, kozmetikte nemlendirici üretimi, ilaç sektöründe yardımcı hammadde, endüstride kurutucu; çikolata, pasta, şekerleme ve tatlılarda yoğun olarak kullanılan bir üründür.

Fındık, yaşlanma karşıtı, kanser savaşçısı, kalp güçlendirici, selenyum eksikliğini gideren, insülin etkisi olan enerji kaynağı muhteşem bir üründür. Gereğinden fazla kullanılmadığında insan sağlığı açısından bu kadar önemli olan bir ürünün bu sistemde önemli bir meta haline sokulmaması olası değildir. Onun içindir ki yerli ve yabancı tüm büyük sermaye gruplarının işta-hını bir başka kabartmaktadır.

Fındık, ülkemizde ve özellikle de Karadeniz'in doğusunda yoğun bir şekilde yetiştirilmektedir. Dünya fındığının %75'ini Türkiye, 17'sini İtalya, 4'ünü ABD, 3'ünü İspanya ve diğer kısmını da çeşitli ülkeler yetiştirmektedir. Türkiye'de ise Fındığın yarısı Ordu ve Giresun'da üretilmektedir. Türkiye'de ortalama fındık üretimi 600 ila 850 bin ton arasında değişmektedir. Bunun 110 ila 150 bin tonu Giresun'da, 150 ila 200 bin tonu Ordu'da üre-

tilmektedir. Ülke üretiminde birinci ve ikinci sırayı alan Ordu ve Giresun illerinden sonra sırasıyla Trabzon, Samsun, Sakarya, Düzce, Zonguldak, Bartın, Rize, Artvin, Sinop, Kocaeli ve Gümüşhane illerinde de belirli oranlarda fındık üretilmektedir.

geçerek ve el değiştirerek, zincirleme bir bağlantı içinde ulaşır. Üretici, tarım işçisi, tüccar, taşeron sanayi, emperyalist tekeller ve devlet bu zincirin halkalarını oluşturur. Üretici ve tarım işçileri bu zincirin her bir halkasında yeniden ve yeniden sömürülür. Bu zincir incelenmeden

Fındık üretimi özellikle Ordu ve Giresun'da yaşamın tüm alanlarını etkiler. Örneğin borçlar ona göre tanımlanır, düğünler ondan sonra yapılır, meskenler ondan gelecek parayla onarılır veya yenilenir; giyinmek, sevinmek ondan sonradır. Ne yazık ki fındığın değerini belirleme hakkı ne fındığı toplayanda ne de fındığı üreterdedir. Fındığı üreten ve toplayan, bu yılki fındık bitince gelecek fındığa kadar borçlanır; bu borçlar üretimle hiç ilgisi olmayanların zenginliklerine zenginlik katar.

Aynı zamanda bir tarım- sanayi ürünü olan fındık, üreticiden tüketiciye bir dizi işlem

findık üreticisinin durumu ve fındıktaki sömürü mekanizmasının nasıl oluştuğu yeterince anlaşılamaz.

Üretici: Fındık, birkaç tane büyük üreticiyi bir yana bırakırsak, genellikle 1 ila 5 ton arası üretim yapan aile işletmelerinde üretilir. Toprağın verimine göre bir dönüm fındık tarlasından 160 ila 200 kg fındık elde edilir. Karadeniz'in fındık üreticilerinin % 90'ını 20 dönüm toprağı olan yoksul ve küçük köylülük oluşturur. Türkiye'de fındık üreticisi çiftçi başına düşen toprak miktarının 13,5 dekar(dönüm) olduğu dikkate alındığında fındık üreticilerinin mutlak

çoğunluğunun yoksul köylü olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Fındık, bilindiği gibi, yalnızca orman ağacı olmayıp özel bakım yapılması gereken bir üründür. Fındık fiyatları belirlenirken hiçbir zaman girdi fiyatları dikkate alınmaz. Yani girdi fiyatları sürekli artarken fındık fiyatları sermaye sınıfının kâr oranına endekslidir. Onun içindir ki fındık fiyatları çoğunlukla, artmayı bir yana bırakın, azalır. Fındık üreticisi, her yıl daha fazla çalışmak zorunda kaldığı halde, fındıktan aldığı parayla geçinemez. Çoğu durumda fındık üreticisinin geçimini sağlaması, aile fertlerinin bir veya birkaçının ücretli çalışmasıyla olanaklı olur.

Yine bir tonluk fındık bahçesi olan (yaklaşık 7 dönüm) bir üreticinin tüm işlerini kendisi yapması olası değildir. Özellikle fındık toplama işi zamanında yapılmalıdır. Yoksa fındık arazinin sarp ve dağlık olması nedeniyle kaybolur gider. Onun için özellikle Ordu ve Giresun’da fındık daldan düşmeden toplanmalıdır. Bundan dolayı ise her üretici mutlaka fındık toplamak için işçi çalıştırmak zorundadır. Fındık üreticilerinin % 90’ına yakını 1 ila 5 ton arası üretim yapan üreticilerdir. Bunların kazançları çalıştırdığı işçilerin kazançları kadar olmakla birlikte bazı yıllarda zarar bile ederler. Örneğin, 20 dönümlük fındık bahçesinden beş ton fındık alan bir üreticinin gelirlerinin %40’ı masraftır. Bu büyüklükte bir bahçenin üstesinden ancak dört kişilik bir aile, eğer gecesini gündüzüne katarak bir yıl çalışırsa gelebilir. Beş ton fındığın en iyi koşullarda satıldığı varsayıldığında, masraflar çıkarıldıktan sonra bu ailenin yıllık geliri 18 bin liradır. Bu da ayda ortalama bin beş yüz TL’ye tekabül eder. Yani fındıkta çalışan da çalıştıran da emekçi konumundadır. Sonuçta fındığı toplayan tarım işçileri topladığının tamamını alsa mutlu olamaz, üretici ise fındığı bedava toplatsa da emeğinin karşılığını alamaz. İki taraf da boğaz tokluğuna, borçları gelecek yıllara ertelerek yaşam savaşımını sürdürür gider.

Toplayıcı tarım işçileri: Bu kesimi iki boyut-

ta, hatta birkaç boyutta inceleyebiliriz. Birincisi “yerli” işçiler (amele), ikincisi Göçmen yani özellikle Güneydoğu’dan gelen Kürt yoksulları. “Yerli” işçiler kendi bahçelerinden artan zamanı değerlendirenler ve topraksız köylülerden oluşmaktadır. “Yerli” işçilerin evleri yurtları buradadır. Onun için biraz daha yüksek ücretle çalışırlar. Bazı üreticiler, yerli işçileri “fındığı iyi tanıdığı için daha temiz toplar” mantığıyla tercih ederken, bazıları ise sürekli karalama kampanyalarının etkisiyle Kürt işçileri Kürt oldukları için çalıştırmaz ve fındığını daha fazla para vererek “yerli” işçilere toplattığı için övünür. Örneğin, her sohbe “benim Kürtlere verecek param yok, paramı kendi insanıma veriririm” türünden söylemlerle itibar kazanmaya çalışır.

Göçmen Kürt işçiler, genellikle çoluk çocuk geldiği için verilen her şeye razıdır. İşi kabul etmeme lüksü yoktur. Çünkü önemli miktarda para harcayıp uzun bir yolu katettikten sonra bir daha geri dönmek olası değildir. Belirlenen fiyata ve çalışma saatlerine uymak zorundadır. Ayrıca sürekli aşağılanma riski de cabası. Çünkü Göçmen işçilerin bulunduğu yerlerde her olumsuzluğun birinci faili onlardır. Her göçmen işçi potansiyel şüphelidir. Bunlara bir de “yerli” ve göçmen işçilerin birbirleriyle rekabeti eklendi mi tuzak tamamlanmış olur. “Yerli” işçiler çalışma alanlarına girildiği ve dolayısıyla ücretlerin düşmesine neden olduğu için Göçmenlere iyi bakmaz, hatta her koşulda onları karalamaya çalışır. Çünkü “yerli” işçiler iş olanaklarının azalmasını göçmen işçilere bağlar.

Göçmen işçiler ise rakip gördükleri için kendilerine yapılan tüm olumsuzlukları “yerli” işçilerden bilir. Çünkü onlar da “yerli” işçileri rakip görmektedir. Hatta bu durum bazı odaklar tarafından körüklenerek sürekli gündemde tutulur. Böylece iki taraf da daha şirin gözüküp işini kaybetmemek ve gelecek yıllarda da aynı işe tekrar çağrılmayı garantilemek için elinden geleni yapar. Dolayısıyla hiçbir güvence istemeden hatta daha da zor koşullarda bile çalış-

mayı göze alırlar.

Bu koşullarda bu yılki fındık toplama fiyatları belirlendi: Bir bahçede çalışan işçinin, yemekli ve yemeksiz oluşuna göre; toplayıcıların yevmiyesi 30 ila 35 TL, Aşçı yemek vereceği işçi sayısına göre: 45 ila 50 TL, Çuvalcı (toplanan fındığı çuvallayıp düzgün bir yere çıkaran kişi) toplayıcı işçi sayısına göre 50 ila 60 TL, İşçi başı (dayıbaşı) işçi sayısına göre 60 ila 70 TL, Katırcı (sarp olan bahçelerden fındığı harmana taşımak için katır kullanılır) Katırıyla beraber 100 TL ve fındık ayıklayan patoz (harman) makinesinin saat ücreti 100 TL. Ayrıca KG. başı fındık toplama ücreti ise 35 kuruş. Görüldüğü gibi, çok karmaşık bir iştir fındık işi. Hele ki işçi başı yani dayıbaşılık tipik insan çobanlığı. Dayıbaşı kendine bağlı bir grup insan toplar. Onların her şeyinden sorumludur. İnsanların kimlikleri dayıbaşındadır. Kolluk kuvvetleriyle o muhatap olur. İstekler ona iletilir. Birey olarak isteklerin hiçbir anlamı yoktur. Çoğunlukla getirdiği kişilerden de ayrıca para alır. Çünkü onlara iş bulmuştur. Yani yüzyıllar öncesinin köle ve kâhyalık sisteminden farklı değildir yaşananlar.

Bu işçilerin hiç- bir sosyal güvencesi yoktur. SGK primi ödeyemedikleri için ölene kadar veya sakatlanana kadar çalışmak zorundadırlar. Ama yaşlanıp da sen “artık işe yaramazsın” denilince bir de onuru kırılır da çalışabileceğini göstermek için ne kadar uğraş verir o güzelim insanlar. Ama utanmaz onu o hallere koyanlar. “Yüce Devletin” Ulu yöneticileri(!) onlarla ilgilenir. Örneğin Göçmen işçi toplama kampı yapar, Ordu’da Uzun İsa köyünde. Toplama kampında tuvaletlerin olduğunu, suların aktığını böbürlenerek anlatır koca koca valiler. Çünkü bu insanlara tuvalet ve su lüktür ama onların inayetiyle oluşmuştur bu güzellikler! Oysa herkes Ordu’da bilir ki bu sıradan ihtiyaçların bile yaşama geçmesi için demokrasi güçleri, özellikle de Vedat (göçmen işçi merkezlerinin oluşturulmasında öncülük eden kişi) ne kadar uğraşmıştır, ne kadar çaba sarf etmiştir, nelere

katlanmıştır! “Bölücülüğü, “teröristliği” kalmamıştır. Ama bu insan yaşamı için olmazsa olmazlar yaşama geçince nasıl da şişiniyor herkes. Bu yıl yeni fındık talimatları yayınlandı. Bu talimatlarda ilginç maddeler var. Örneğin köy muhtarları istendiğinde dayıbaşılardan tüm işçi kimliklerini güvenlik görevlilerine verilmek üzere alabilir. Kimlikleri istendiğinde toplanabilen, hatta kimlikleri sürekli Dayıbaşlarında olan insanların özgürlüklerinden bahsedilebilir mi? Tam bir kölelik hukuku. Ayrıca, huzur bozucular kolluk kuvvetlerine teslim edilmeli, diye bir talimat maddesi var. Huzur bozuculuktan neyin kastedildiği açık; 12 ila 14 saat gibi bir süre düşük ücretlerle ve güvencesiz çalışmaya karşı çıkmak, örgütlenmek, hak aramak. Bir başka talimat ise; salgın hastalıklara müdahale için hemen devlet kurumları bilgilendirilmeli. Aslında kendilerini ele veriyorlar. Demek ki bu sağlıksız koşullarda salgın hastalık olabiliyor. Oysa devlet vatandaşın sağlıklı ortamda yaşamasını sağlamak zorunda değil mi? Sosyal güvencesiz kimse çalıştırılmaz diye kâğıt üzerinde yasalar çıkaran bu devlet sosyal güvencesiz çalışan bu insanları görmüyor mu?

Fındık tüccarları: Tüccarın işlevi, devletten düşük faizle aldığı krediyi, özellikle yılın yarısında fındıktan elde ettiği geliri tükenen yoksul ve küçük köylüye yüksek faizle vererek köylünün gelecek yılki ürününü yok pahasına kapatmaktır. Tüccardan alınan borç, fındık hasadında ödenecektir. Ödeme genellikle fındıkla yapılır. Böylece bir yandan üretici her yıl reel olarak düşen fındık fiyatları yüzünden yoksullaşırken, öte yandan yaşamı tüccar tarafından ipotek altına alınır. Bu ipoteklemede asıl rolü, hem ucuz kredi vererek hem de fındık alımlarını ve ödemeleri bilinçli olarak geciktirerek, devlet üstlenir. Tüccar bu şekilde hem ödünç verdiği paradan para kazanır hem de fındığı istediği fiyata alıp aşırı kâr eder. Kimse, sen bu kadar fındığı nerden buldun da ihracatçılara veya fabrikalara satıyorsun, demez. Hatta fındık tüccarları üreticiden aldığı fındığı çeşitli hilelerle devlet

kuruluşu olan TMO'ya bile satar. Böylece devlet eliyle kukla bir küçük sermaye grubu oluşturulur. Çoğu durumda borcu olmayanlar bile, devletten aldığı kredilerle ürün parasını peşin ödeme olanağına sahip olduklarından ürünlerini tüccara satarlar. Kısacası oyun havaları, eğlence ve şarkılarla başlayan fındık sezonu, ağıtlar ve hüsrarla sona erer. Hatta ipoteklenme yüzünden yaşanan intihar etme ve öldürme olayları sıradan bir şeymiş gibi geçiştirilir.

Fındığın ön işlenmesi: Fındığı mamul hale getirmek iki türlü oluyor. Birincisi kabuğundan çıkarıp iç fındık haline getirilme; Bu işi yapan irili ufaklı bir yığın işletme vardır. Buralarda da özellikle genç kızlar olmak üzere çoğu sigortasız düşük ücretle işçiler çalıştırılır. Bazen buraları kontrol etmek için SGK' den gelenler olur. Bu kontrolcüler ya işverenin ofisinde çay içerek ya da işten atılma korkusuyla işçilerin verdiği yalan beyanları raporlarına ekleyerek görevlerini yaparlar. Üstelik bu çalışanlar da bir iki aylık bir süre için işe alınırlar. Çoğunlukla fındığın toplanmasında çalışanlarla bu işletmelerde çalışanlar aynı işçilerdir. Kıрма işi bitince işleri de biter. Fındığı tam mamul hale getiren işletmeler daha azınlıktadır. Bunlar fındık unu, çerezlik paketlenmiş fındık ve çikolata benzeri üretim yerleridir. Buralarda da genellikle genç kızlar çalışır. Hammaliye bölümlerinde zorunlu olarak erkekler çalışır. Buralardaki çalışma koşullarında, yıllık çalışma sürelerinin biraz daha uzun olmasının dışında, başka bir farklılık yoktur. Çalışanın büyük bölümü sosyal güvencesizdir. Ama kimse sormaz o kuruluşlara; bu kadar büyük işleri bu kadar az elemanla nasıl başarıyorsun diye. Ayrıca bu iş yerlerinde özellikle genç kızlara yönelik çeşitli tacizler yapılır ama yine de suçlu olan tacize uğrayanlardır.

FİSKOBİRLİK: Kuruluş amacı her ne kadar üreticileri desteklemek olarak bilinse de her zaman siyasetin arpalığı olarak kullanılmıştır. Zaten sermaye sınıfının oluşturduğu bir birliğin emekçi yığınların yararına olması düşünülemez. Yıllarca alınan, toplanan fındık değeri-

dirilmemiş; ya depolarda bekletilerek çürütülmüş ya da el altından satılarak haksız kazançlar sağlanmış, sonra da depolar şaibeli bir şekilde yakılıp açıklar kapatılmıştır. Yıllarca fındığı almaktan başka bir iş yapamayan bu kuruluş, ara sıra mamul maddeler üretse de asıl amacına (fındığı dünya pazarların sunma ve değerlendirme) ulaşamamıştır. Kimse alınan fındığın hesabını sormamıştır. Çünkü hesap soracak makamlarda bulunanlar o rantın birer bileşeni konumuna gelmiştir. Seçim öncesinde işsizlikten yakınma mı var hemen Fiskobirlik'te iş bulunur. Kişinin yapacağı iş önemli değil, onun işe girmesi önemlidir. Dört yılda bir seçim öncesinde fındık fiyatları tavan yapar ve Fiskobirlik de parayı geciktirmeden öder. Seçim dönemlerinden sonra fiyatlar düşer ve ödemeler gecikir, her şey kendi olağan mecrasında akar. Kısacası Bu kuruluş şu anda varlığı ile yokluğu belli olmayan bir haldedir. Bugün daha çok marketçiliği ile bilinir hale gelmiştir. Bu durum Fiskobirlik'in yakında özelleştirileceğine dellettir. Hep böyle yapılmadı mı? Önce etkisizleştir, sonra ucuza sat. Fiskobirlik' in arpalık haline gelişine tepki gösterilmediği için şu anda yok oluşuna tepki de yoktur. Çünkü rüşvet verirken fındığın randımanının yüksek, vermezsen düşük çıktığı bir kuruluşa üreticilerin sahip çıkması düşünülemez.

Devlet: Devlet özellikle tarım-sanayi ürünlerinin iç fiyatlarının belirlenmesinde belirleyici bir rol oynar. Bu yol tarımdan sanayiye değer aktarımının en emin yoludur. Böyle olunca da köylü sürekli yoksullaşırken, tarımdan sanayiye aktarılan değer de aynı oranda artar. Ancak tarım- sanayi ürünlerinin uluslararası fiyatı uluslararası sermaye tarafından belirlenir. Fındığın uluslararası fiyatının, Türkiye dünyanın en büyük fındık üreticisi olduğu halde, Hamburg borsasında belirleniyor oluşu bu gerçeğin yalın yüzüdür. Devlet bu fiyattan hareketle tüccar ve sanayicinin kârını garanti ederek iç fiyatı açıklar. Fiyat belirlemede geçerli olan bu zincir, aynı zamanda kârın ulusal ve uluslararası teke-

ler arasındaki paylaşımını da belirler. Bu paylaşımında önemli bir payı da Türkiye’de fındık dış satımının baş tüccarlığı görevini üstlenen ve bu konumuyla devletin iç fiyatı belirlemede belirleyici rol oynayan Fındık İhracatçıları Birliği alır. Böylece devlet taban fiyatlar aracılığıyla zenginliği ve yoksulluğu her yıl yeniden dağıtır.

Üretici için fındıkla ilgili kararların Hamburg veya Ordu’da alınmasının fazla bir anlamı yoktur. Eğer bir kilo fındık Toplayan işçi 70 kuruş (kabaca yeşil kabuklu fındıktan yarısı kadar kabuklu fındık çıkar) kazanacaksa, Üretici çoğunlukla zarar edecekse ne anlamı vardır piyasanın nerede belirleniyor olmasının? Bu sistemden, böyle bir endüstri ürününün sermaye sınıfına peşkeş çekilmesinden başka bir şey beklememiz de doğru olmaz. Öyleyse Sarelle’yi Sağra’nın üretmesiyle, Sanovel in üretmesi arasında bir fark kalmamıştır. Üretici için önemli olan, fındığın şuradan buradan yönetilmesi değil, üreticinin bizzat kendisinin yönetmesidir.

Üreticinin, devletin belirlediği fiyat dışında, ürününün fiyatını, kendi emeğini dikkate alarak belirleme olanağı yoktur. Tıpkı işçinin kendi ücretini belirleme olanağı olmadığı gibi. Fındık üreticisini temsil ettiği iddiasıyla kurulan ama gerçekte bir devlet kuruluşu olan Fiskobirlik, üreticinin emeğini savunmak bir yana, uyguladığı fiyat ve ödeme politikasıyla üreticiyi tefeci – tüccarın eline düşürerek ürününü daha ucuza satmasına ve çok çalışıp çok yoksullaşmasına aracılık etmektedir.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da fındıkta aynı oyunlar oynanıyor. Fındık fiyatları hasadın ilk ayında en düşük seviyelerde seyrediyor. Bu durum bir aya yakın bir süre böyle devam edecektir. Böylece paraya gereksinimi olan küçük üreticilerin fındıkları en ucuz fiyatla tüccarın eline geçecek, ondan sonra fındık fiyatları biraz yükselecek. Bu yükselme uluslararası sermayenin istediği oranda olacak. Bu şekilde de en düşük fiyata kapatılan fındık ürünü mamul hale

gelene kadar veya çerez olarak kullanıma sunuluncaya kadar, bu işte hiç emeği olmayanların kârlarına kâr katacaktır.

Son yıllarda, bütün tarım ürünlerinde olduğu gibi, fındıkta da uluslar arası sermayenin isteği doğrultusunda yeni uygulamalar devreye sokuluyor. Fındık alım fiyatlarının düşüklüğünü üretim fazlalığı yalanına bağlayan devletin bazı illerdeki üreticilere üste para vererek ürün değişikliği yapmaları yönünde baskılar artıyor. Çoğu durumda sermayeye ipotekli hale getirilen yoksul ve küçük köylü sahte vaatlere ve verilen sadakalara kanarak ürün değişikliğine gidiyor. Türkiye’de yarım asırdır bu senaryo her yıl bir veya birkaç tarım ürünü için tekrarlanıyor. Sonuç ise biliniyor! Köylü sadece daha çok yoksullaşmakla kalmıyor, toprağını kaybederek işsizler ordusuna katılıyor. Bir sömürü alanından diğerine kovulurken, kendi yoksulluğuna yeni yoksullar ekliyor.

Ancak bu durum kader değildir. Kader olmadığını fındık üreticileri beklisi de en iyi bilenlerdendir. Çünkü her zaman boyun eğen olmadılar, mücadele ederek kazanabileceklerini kendi deneyimleriyle geçmişte yaşadılar ve bunu bugün de yapabilirler.

İşçi ve emekçilerin burjuvazi karşısındaki üstünlüğü sayılarından, güçsüzlüğü ise bölünmüşlüklerinde. Onların paraları, ordusu, polisi, mahkemeleri, TV’leri, okulları, topu tüfeği var ama bir avuçturlar, biz ise milyonlarca ve milyarlarcayız. Ama bu sayı bilinçle örgütlendiğinde gerçek bir güç; topun, tüfeğin para etmeyeceği bir güç haline gelebilir. Bizim eksikimiz tam da budur. Fındık üreticileri bunu 60’lı, 70’li yılların mücadele deneyimleriyle biliyor. Şimdi bu mücadele deneyimlerini hatırlama ve hayata geçirme zamanıdır; şimdi mücadele içinde birleşme zamanıdır.

“Ölü Ekmeği”

(ÖYKÜ İNCELEMESİ)

Yosun Kurtulmaz- Dr. Laurent Mignon

GİRİŞ

Dursun Akçam’ın Yoksulluk Üzerinden Bize Söyledikleri

Bu çalışmamda Dursun Akçam’ın “Ölü Ekmeği” (Akçam 45)adlı öyküsünü inceleyeceğim. Ancak daha önce öyküde iletmek istediği mesajın daha iyi anlaşılabilmesi için yazarın dünya görüşü ve yazma nedenleri üzerinde durmanın yararlı olduğunu düşünüyorum.

Dursun Akçam Köy Enstitülü yazarlardan.1950 Cilavuz Köy Enstitüsü mezunu. Bu nedenle Köy Enstitülü edebiyatçılar arasında anılır. Doğan Hızlan Hürriyet Gazetesi’ndeki köşe yazısında şöyle anlatır Dursun Akçam’ı:

“Gerçekçi Türk edebiyatının ustalarından biriydi, köy gerçeğini anlamadan, Anadolu’nun en ıssız köylerine gitmeden, yaşamadan, Doğu’yu sindirmeden, bu ülkeyi, insanını anlamamanın, algılamamanın mümkün olmadığını, eserleriyle öğretti. Bir çırpıda silinmek istenen, Köy Romanı’nın, Köy Edebiyatı’nın, bizim edebiyatımızın gerçekçilik serüvenindeki yerini onu okuyunca yeniden keşfettik.”

Kendisi de yazma nedenini şöyle anlatır: “Sanatı bir amaç değil, araç olarak görenlerdendir. Öykülerimin bir “mesaj” iletmesini isterim okuyana. Öykünün başını, sonunu düşünmeden başlayamam yazmaya. Sorumsuz bir duygunun değil, sorumlu bir düşüncenin buyruğunda yü-

rüsün isterim kalemim.Söz oyunlarını gereksiz sayarım.Yazdıklarımın her okuryazarca anlaşılır olması dileğimdir.İstesem de başka türlü elimden gelmez.Sanatçıyı kendi çevresi, kendi insan gerçeği yaratır.....Açlıktan çınar gibi sararan insanı, yük altında iki büklüm bir hamalı görür benim gözlerim.Düzenin yozlaştırdığı insanı, kurumları değil, düzenin kendisini

yargılamak isterim.İnsanı, insanın tepkilerini yaşadığı düzenden soyutlamak, kafeste kuşu yazarken kafesi görmezlik körlük olur ya da sorumsuzluk.

Kısaca yazarın sanat anlayışını belirleyen biraz da onun “ideoloji”si, dünya görüşüdür.”(Akçam, Soruşturma 123).Yazarın sözlerinden kendisinin “toplumcu gerçekçilik” anlayışına uygun olarak yazdığını anlıyoruz. Ben de incelediğim “ Ölü Ekmeği” adlı öyküsünü “toplumcu gerçekçilik” kavramına uygunluk açısından ele almak istiyorum.

ÖLÜ EKMEĞİ

Dursun Akçam “Ölü Ekmeği” (Akçam 45) adlı öyküsünde Doğu Anadolu’nun yoksul bir köyündeki günlük yaşamdan bir sahne getirir gözümüzün önüne. Daha öykünün girişinde, köydeki insanların yoksulluğu iç burkucu bir biçimde çıkar karşımıza. Öykünün kahramanı dokuz çocuklu bir Anadolu ailesinin altı yaşındaki oğulları Ceso’dur. Topraksız, niteliksiz

dolayısıyla mesleksiz, işsiz- güçsüz insanların yaşadığı yoksul ve yoksun bir yaşamı Cesu'nun ve arkadaşı Mecu'nun ağzından dinleriz.

Köyde öylesine bir yoksulluk vardır ki insanlar yarı aç yarı tok yaşarlar. Birçoğu doğanın onlara sunduğu sınırlı doğal ürünlerle, otlarla vs. karınlarını doyurmağa çalışırlar. Bu yoksulluğun nedenlerinden biri hızla artan nüfustur. Nüfus planlamasının olmayışı nedeniyle hızla artan çocuk sayısı, toprağın bölünüp parçalanmasına neden olmuştur. Bu yüzden her aileye düşen toprak miktarı azalmış ve oradan aldıkları ürün onları yıl boyunca doyuramaz hale gelmiştir. Köylüler bu yüzden dışarıya "ırgatlık" yapmaya giderler. Olayın geçtiği sıralarda Cesu'nun babası da "Sinek Dağı"na(Siirt yakınlarında bir dağ) ırgatlık yapmaya gitmiştir. Yoksulluğun diğer bir nedeni de köylülerin ödemekte çok zorlandıkları vergilerdir.

" – Tahsildar gelmiştir...!Her kim ki hükümetin borcunu ödemezse mapusa atılacak." (55) cümleleri bu durumu anlatır. Öykü bu koşulların hüküm sürdüğü bir ortamda başlar.

Cesu'nun küçük kardeşi Ali'nin doğuştan gelen bir hastalık nedeniyle ölmesi, Cesu ve

Mecu'da bayram sevincine benzer bir etki yaratır. Çünkü geleneklerimize göre ölü

evine mutlaka yiyecek bir şeyler götürülür. İnsanlar kendileri yememe pahasına bunu yaparlar

ve yapmalıdırlar da. İşte bu gelenek, Cesu'nun kardeşinin ölümüne sevinmesine neden olur.

Ölüm normal koşullarda insanlarda üzüntü, hüznün, isyan, yalnızlık vs. gibi duygular uyanıdır. Öyküde, insanı hayatta tutan yeme-içme temel içgüdüsünün bütün bu duygulara baskın geldiğini Cesu ve Mecu'nun konuşmalarından ve davranışlarından anlarız. Yiyecekleri

bir parça arpa ekmeğinin bütün insani duyguların önüne geçtiğine tanık oluruz. Buna baş-

ka

bir örnek de Fatma'nın kızı Güsi'dir. Anasının ölümüne sevinen Güsi'nin durumunu şöyle anlatır Akçam:

Güsi pişiyi eline alarak çöplüğün başına çıkmıştı, sevincinden hopur hopur oynuyordu, "Anam öldü, bize pişi getirdiler...!diyor, bize inat olsun diye gözümüzün önünde yiyordu." (47). Akçam bize insanoğlunun evrimleşirken geliştirdiği ruh ve duygu dünyasına dair bir takım değerlerin temel içgüdülerimiz karşısında ne kadar dayanıksız olduğunu gösterir.

Cesu, Mecu ve Güsi nasıl olmuş da ölüme sevinir hale gelmişlerdir.? Burada açlık duygusunun tanımına bakmakta yarar var: "Her hangi bir örgenlikte besin stokunun azalmasını tanımlar. Bu stok yeterli çizginin çok altına düşerse önce öfke, sonra kudurganlık, daha sonra delilik doğurur. Düşünce her şeyden önce yeterince doymakla başlar. İnsanın ilk eylemi, kendini doyurma eylemidir. Bütün

insansal değerler, bu ilk eylemin üstünde yükselir. Doymayan insan ne üreyebilir, ne çalışabilir, ne de düşünebilir." (Hançerlioğlu 1: 23).

Öykümüzdeki çocuklar, günümüzde Afrika'da ya da az gelişmiş ülkelerde yaşanan türden bir açlık yaşamıyorlar belki ama günde bir öğünden fazla yediklerine de tanık olmuyoruz. Bu bir öğünde yedikleri de genellikle kırlardan toplanan otlar ya da en fazla arpa ekmeğidir. Bunlar da doyurucu ve besleyici niteliği olmayan yiyeceklerdir. Dolayısıyla sürekli bir açlık duygusu ile yaşıyorlar. Yiyecek bir şeyler bulmak dışında pek bir şey yapmadıklarını hatırlayamadıklarını söyleyebiliriz.

Yazarın mesajını çocuk kahramanlar üzerinden vermesi bilinçli bir seçimdir. Çünkü çocuklar açlık ve susuzluk karşısında yetişkinler kadar dayanıklı değildirler. Bu dayanıksızlıkları yaşama dair deneyimsizlikleriyle birleşince büyüklerden farklı tepkiler verirler. Ayrıca ya-

zarın çocuk kahramanları kullanması gerçekçi anlatıma da uygun düşmektedir. Çünkü çocuklar neden sonuç ilişkisi kuramazlar.

Pişi yiyeceği için annesinin ölümüne sevinen Güsi, bir sonraki adımda annesinin yokluğundan kaynaklanacak sorunları aklına getiremez. Ayrıca yetişkinler çocukların verdiği tepkiyi verselerdi okuyucu üzerinde aynı inandırıcı etki yaratılamazdı. Çocukların bu davranışına karşılık büyüklerin tepkilerinin daha farklı olduğuna dair Ceso'nun annesinin ve ablasının davranışlarını örnek gösterebiliriz. Ceso'nun annesi yemeyip çocuklarına yedirir. Çocuklardan daha fazla açlık çekmesine karşın açlık duygusunun yarattığı tahribat davranışlarına yansımaz. Sanki hiç açlık ve yoksulluk çekmiyormuş gibi davranır. Çocuğunu yitirmenin acısını yoğun bir şekilde yaşar. Hatta Ceso bu acının nedenini anlayamaz. Annesinin ve ablasının ağlamalarını komşuların yiyecek getirmemiş olma olasılığına bağlar. Buna örnek olarak: “Niye bu denli ağlıyor bacım? Yoksa ekmek getiren olmamış mıydı? Anamın ağıtını duydum birden. Sekide başı dizlerinin üstüne düşmüş bir şekilde ağlıyordu.” (Akçam 53) cümleleri verilebilir.

Burada annelik içgüdüsünün açlık ve yoksulluğa baskın geldiğini söyleyebiliriz. Anne bu davranışıyla kendisinin yaşamdaki işlevinin sonuna geldiğini, kendi neslini sürdürecektir çocuklarının yaşamasının her şeyin üstünde olduğunu gösterir. Yazar böylece annenin ve ablanın davranışında olduğu gibi büyüklerin davranışının çocuklarıkinden ne kadar farklı olabileceğini gerçekçi bir dille anlatır.

Öykünün Doğu Anadolu'nun yoksul bir köyünde geçtiğini belirtmiştim. Bunu, öykü kahramanlarının kısaltılmış adlarından, konuştukları dilden ve köy evlerinin betimlenmesinden anlıyoruz. Örneğin konuşma dilinde Ceso'nun Cesim'in, Mecu'nun

Mecit'in, Güsi'nin de Güzin'in veya Gülseren'in kısaltmaları olduğu söylenebilir.

Yazar kahramanlarını o yörenin ağız ile konuşturur ve yöresel bazı sözcükler kullanır:

“- Ola Ceso, ola...!”

“- Ola gel, neredeyse çık gel...!Vallah da bir şey demeyeceğim, billah da...!” (50)

Yöresel sözcüklere örnek olarak “ tarla hergetmişler” (nadas yapmışlar) (50), “leçek” (

kadınların başlarına örttükleri bir çeşit yazma) (50), “evelik” ve “yemlik” (yöresel bitkiler)

(45), (48), “çit” (kadınların boyunlarına ya da başlarına örttükleri bir çeşit yazma) verilebilir.

Yazar anlamı pekiştirmek için çeşitli benzetmelere de başvurur: “Bacakları eğri kayın çubuklarına benziyordu.”(47). “...kulaklarını dikerek, kedinin fareye gitmesi gibi koştu.”(48). “Kartal gibi üstüne saldırdım, bir pençede aldım dürümü elinden.”(49). “Ali danalar gibi böğürerek evin yolunu tuttu.”(49). “Gövdesini tartan ayçiçekleri gibi öne, arkaya, yana düşerdi kafası Ali'nin.”(47) Son iki cümlede gördüğümüz gibi devrik cümleleri de zaman zaman kullanarak okuyucu üzerinde daha yoğun bir etki bırakmaya çalışır.

Köylülerin kendi aralarındaki ilişkileri, günlük yaşamdaki davranışlarını abartısız ve

doğal bir biçimde anlatır. Böylece okurda gerçeklik duygusunu uyandırmayı başarır. Şu örnekleri verebiliriz:

“Çamaşır yıkanacağı zaman bir hafta önceden hazırlık yapılırdı. Bakkaldan sabun

alınırdı, kürüne su taşınır, doldurulurdu... Sabahleyin de anam soyardı üstümüzü öyle salıverirdi. Çıplak otlatırdım kazları... Babamın pantolonu yıkanıyorsa o gün akşama değin

yataktan çıkmazdı...?”(45-46). “Evin önünde köylüler kaynaşıyordu. Tezek korunun üstüne konulmuş isli bir kazanda su ısıniyordu. Süleyman usta mertekleri yontuyordu. Yanda

ölülerin taşındığı uzun tekne biçimindeki araç duruyordu. Köylüler bana alttan alttan bakıyor, hiç ses çıkarmıyorlardı. Demek Ali gerçekten ölmüştü.Acaba hiç ekmek getiren olmuş muydu?”(52).

Yazar öyküsünü ağırlıklı olarak kahramanı Ces0’nun ağzından ancak kendi diliyle anlatır. Zaman zaman anlatımı Ces0’ya ve diğer köylülere bırakır. Doğal olarak Ces0 ve

köylüler kendi yöresel ağızlarıyla konuşurlar. Yazar kendi diliyle anlattığı bölümlerde okuru

Ces0 ile özdeş kılarak gerçeklik duygusunun pekişmesini sağlar.

SONUÇ

Sonuç olarak Dursun Akçam’ın öyküsünde vermek istediğı toplumsal mesajı başarıyla verdiğini söyleyebiliriz. Topraksızlık ve bunun doğurduğu toplumsal sorunlar, öyküde kullanılan mekan, karakterler, olay ve anlatım dili özenle seçilerek verilmiştir. Okuyucu öykü bittiğinde Ces0’nun ve diğer çocukların davranışları üzerine düşünmek gereğini hisseder. Bu da yazarın mesajını doğru bir biçimde verdiğinin işaretidir ve yazarın dünya görüşüne uygun olarak, sanatın tek başına bir amaç olmadığını, gerçekleri anlatmanın, okura mesaj vermenin aracı olduğunu anlarız.

Kaynakça:

Akçam, Dursun. Ölü Ekmeğı. Arkadaş Yayınları, ty.45-50

Soruşturma. Türk Dili , Türk Öykücülüğü Özel Sayısı.286. Sayı.Temmuz 1975. 123-124.

Hançerlioğlu, Orhan.Felsefe Ansiklo-

pedisi,1979.Birinci Baskı .İstanbul:Remzi Kitabevi.1.Cilt.23.

Hızlan Doğan. Hürriyet Gazetesi “Anadolu gerçeğinin unutulmaz yazarı”.25 Eylül 2003

Metin 1

“.....Açlıktan çınar gibi sararan insanı, yük altında iki büklüm bir hamalı görür benim gözlerim.Düzenin yozlaştırdığı insanı, kurumları değil, düzenin kendisini

yargılamak isterim.İnsanı, insanın tepkilerini yaşadığı düzenden soyutlamak, kafeste

kuşu yazarken kafesi görmezlik körlük olur ya da sorumsuzluk. Kısaca yazarın sanat anlayışını belirleyen biraz da onun “ideoloji”si, dünya görüşüdür.”(Akçam, Soruşturma 123).

Futbolun Filozofu Sokrates

Osman Bulugil

Tecrit futbol sayesinde kırılabilir; Futbol ile sisteme ve iktidara birçok gizli gol atılabilir”

G. Almeyra

Futbolun filozofu aramızdan ayrıldı-ğında takvimler Aralık 2011’i gösteriyordu. Brezilya’da 1982’de diktatörlük sonrası seçimlerde, halkı oy vermeye çağırmak için “15’inde oy ver” yazılı tişörtleriyle, fotoğrafta gördüğümüz demokrasi yazar formalarıyla mücadele etmişti Doktor Sokrates ve arkadaşları. 1984’te Sokrates ve arkadaşları, yüz bine yakın taraftarın önünde “Demokrasi” pankartı açarlar. Pankartıyla, direnişiyle Sokrates ve arkadaşlarının mücadelesi yaşamaya devam ediyor.

1982 ve 1986 Brezilya milli takımının kaptanı, futbol oynarken tıp eğitimi alan, futbolu bıraktıktan sonra felsefe bölümünde doktora yapan oyuncu için sözü 1982 Dünya kupasını anlatımıyla Galeano’ya bırakalım:

“Macar Puşkaş, Alman Seeler gibi tıknazdı; Hollandalı Cruyff ile Gianni Rivera ise narin yapıdaydılar. Pele, Arjantin’in orta saha oyuncusu, güçlü kuvvetli Nestor Rossi gibi düztabandı. Cooper testinde en olumsuz sonuç alan Brezilyalı Rivelino’yu sahada tutabilmek mümkün değildi; yurттаşı Sokrates ise tıpkı bir turna kuşu gibiydi, uzun bacakları ve çabuk yorulan ayakları vardı, ama topuk paslarını vermede onun üstüne yoktu; istese penaltıları bile topuğuyla atabilirdi ”

Tarihe “Corinthians Demokrasisi” olarak kazanacak, futbolcuların yönetimde söz sahibi

olabilmeleri için hareketin öncüsüydü. César Luis Menotti’yi selamlarken Latin Amerika’da diktatörlüklere karşı mücadelede doktor en başta gelenler arasındaydı. Kulübün yönetiminde, futbolcu, yönetim ve işçilerin eşit oy hakkına sahip olmaları, kontratlar gibi konularda söz sahibi olmanın mücadelesiydi bu. Bugün popüler kültür alanı olan futbolun bir mücadele alanı olduğunu da gösterdi Sokrates ve arkadaşlarının direnişi... Futbolu bıraktıktan sonra Brezilya’nın yoksul semtlerinde hiçbir ücret talep etmeden doktorluk yapmıştı.

Diktatörlüğe karşı direnen, bugün karşımızda modern futbol olarak sunulan amaca yönelik oyuna karşı güzel oyunu sergileyen futbolun filozofuydu Sokrates. 1982 takımını şöyle özetleyecekti:

“Bu takım, hayal gücü, idealizm ve şiirin birleşimi. İnsanlar onların hayallerini yansıttığımız için bizi izlemeye geliyorlar. Futbol sahasında güzellik, zaferlerden daha önemlidir”

Tek tipleşmeye doğru evrilen futbolun oyun-suzluğa doğru gittiğini erken fark edenler arasındaydı. Yaratıcılığın azaldığını, çocukların özgürce futbol oynayarak yetişemediğini görmüştü ve çocukların artık futbol oynamayı sahipsiz çayırarda

öğrenemediğini, çünkü sahipsiz arazi kalma-

dığını vurgularken futbolun geçirdiği dönüşümün kapitalizme içkin olduğunu gösteriyordu.

Bandanası, sakalları, topuk pasları, güzel futbol için, demokrasi için direnişiyle mücadelelen mücadelemizdir doktor....

Futbolun Devrimcisine Veda

Engin Kara

Tabanı olmayan spor emek batakhane-sidir . Bizler futbolu bir oyun olduğu için sever ve oynardık. Artık futbol, para, son model arabalar ve güzel mankenler için oynanıyor” (Metin Kurt)

Metin Kurt, bizim kuşağımızın en önemli futbolcularındandı. Çocukluğumuzda Galatasaray’ın PTT’yi yendiği maçın ayrıca bir değeri vardır. Şampiyonluk yarışının son haftasıdır. Fenerbahçe, Beşiktaş’ı yenerse, Galatasaray’da, PTT ile en azından berabere kalırsa, Fener şampiyon olacaktır. PTT o yılların güçlü takımıdır ve bir yıl önce PTT, Galatasaray’ı yenmiştir. Ancak Metin Kurt o gün eski takımı PTT’ye hiç acımaz ve gollerini sıralar. Bizim kuşağımız bu maç üzerinden Galatasaraylı olurken Metin Kurt bizlerin idolü haline gelmişti. Onun mücadelesinin tanıkları olarak kalbimiz o nereye gitse onunlaydı. Spor sayfalarında onunla ilgili haberler bulmaya çalışırdık. Sendikal mücadelenin ilk adımlarını futbol camiasında attığında, bugün TV’lerde boy gösteren spor yorumcularının bir kısmı onunla beraber mücadeleye girişmiş ancak sonradan yoldaşlarını yarı yolda bırakmış-

lardı. Ama o devam etmişti yoluna; ilginç bir anekdottur, Kayserispor Başkanı, Metin Kurt u pavyona gitmiyor diye takımdan ayrılmasını istemişti. Çünkü ona göre Metin tehlikeliydi ve diğer futbolcuları etkileyebilirdi.

Evet, nam-ı diğer “Çizgi Metin” Metin yoldaş artık aramızda yok. Futbol emekçisi olarak çıktığı yolda bir devrimci olarak yolunu devam ettiren, bu ülkede örneği çok da fazla olmayan mücadelecisi bir yoldaş olarak aramızdan ayrıldı.

Yaşamında devrimciliği düstur edinen Metin Kurt’un kalbi, kendi hastalığı karşısında güçsüz kalmaktan değil, hiç kimseden, hiç bir şey beklemeksizin sessizce durdu..

Yaşamı boyunca korkusuzca doğruları söyledi. Belki çok sayıda gol attı. Onun öncülüğünde Galatasaray üst üste üç şampiyonluk yaşadı. Metin Kurt, futbolun, toprak sahadan çim sahaya doğru yolculuğunda “oyun” olmaktan çıktığını ve metalaştırıldığını gördü ve isyan etti.

Futbol emekçileri olarak örgütlenmenin, sendikalaşmanın gücüne inandı. Futbolun egemenleri böyle bir devrimciye tahammül edemediler. Ancak Metin Kurt kadar ısrarlı olmasa da,

bu gün hâlâ bir kısım futbol emekçisi sendikalaşmaya çabılıyor.

Yılmadan yaşamının her anında, her devresinde onurlu bir devrimci gibi yaşayan, Kazım Koyuncu'nun dediği gibi "bakkaldan ekmek alışması dahi farklı olan devrimci" bir örnektir bizler için. En büyük kusuru kendi yaşamını önemsemeyi becerememesi oldu.

Durmadan futboldaki, spordaki sömürü ilişkilerini anlattı. "Atılan her gol emekçinin kalesine giriyor" lafı da mücadelesinin şiarı oldu.

O, bizim için, Auer markalı eski radyolar-dan spikerlerin destansı anlatısıyla güzel futbolunu bildiğimiz, gazetelerin spor sayfalarında ilk evvel okuduğumuz "Çizgi Metin'dir;

O, bizim kuşağımızın kahramanıdır. Brezilya için Sokrates ne ise, Liverpool için Robbie Fowler, Livorno için Lucarelli ne ise, bizler içinde Metin Kurt aynı şeydir.

Metin Kurt bizler için, hiçbir endüstrinin yaratamayacağı kadar gerçektir.

Eyüp'e Ağıt Kapitalizme Reddiye

Ziya Şimşek ve Eyüp Şahin iki arkadaş, iki meslektaş... Atık kâğıt işçileri... Tarih 17 Mart 2009. Bu iki arkadaş topladıkları kâğıtları yükledikleri arabalarını Ankara'da Konya Asfaltı'nın kenarında çekerek ağır ağır ilerlemekteler... Birden plakası alınamayan Şahin marka bir araç Ziya Şimşek'e çarpar. Ziya'yı otoyolun üstüne fırlatıp kaçar.

Eyüp Şahin, yaralı arkadaşı Ziya'yı otoyolun kenarına çekmeye çalışırken bu sefer 06 JNL 06 plakalı Kia marka cip Eyüp'e çarpar. Eyüp'ün cansız bedenini arkasında bırakarak o da kaçar. Olay yerine gelen ambulans Ziya'yı hastaneye götürürken Eyüp'ün cesedi, topladığı gazetelerle örtülür.

Aşağıdaki şiiri kaleme alan Ali Mendillioğlu da bir çöp toplayıcısı. Ancak o, proleteryanın kendi içinden çıkardığı sınıf bilinçli bir aydın. Sırrı Süreyya Önder'in konuğu olarak yer aldığı bir tv programında K'ATIK adlı bir dergi çıkardıklarını, dernek biçiminde örgütlendiklerini, 1 MAYIS'a örgütlü olarak 40-50 kişi katıldıklarını anlatıyor. Ve 1 Mayıs'taki "Kapitalizmi tarihin çöplüğüne atmayın. Çünkü, beş kuruş etmiyor!" pankartları ile ilgi odağı oluyorlar.

Ali Mendillioğlu'nun yazdığı bu şiir, yazar Nihat Filiz'in deyişiyle "Eyüp'e ağıt, kapitalizme yergidir."

Ziya ile Eyüp

Saat 24.00

Konya yolu

Ziya

sürükler düşlerini el arabasında yol boyu

kim bilir ne düşünür

Nerden bileceksin

Yatılmaz ki düşüne düşenin

Ziya

zulada gizli sevda

sofrada ekmek

gurbetten gelen haber

herkes için bir şey

Ziya

zayi olmuş yaşam

Ziya kendinden başka herkes

Karşı Metropolitan Otel

adını bilir Ziya,

bir de çöpünü

ambalaj türlü zibil

alüminyum peti plastiği

hepsi janjanlı Gavurca etiketli

içindeki tadını bilmez	Çocukken elma çalardım	hiç kimseden
amma Ziya	komşunun bahçesinden	Saat 24.00
bilir ki boşu	Kuran kursunda anlatınca hoca	Karanlık saklar
zulada gizli sevdadır	hırsızlığın cezası	Üstünün başının,
sofrada ekmek	Bilmem kaç bin yıl yanmak	ellerinin kirini
Boşu rızk	diye diri diri	Ayak kırar kokunu
boşu Allah kerim	gece karabasanlarla uyanır	İşte Konya yolu
Aha ziya karşı Metropolitan Otel	öğrendiğim dualarla yarım yamalak	Geç sınırı
yürü rızkına	iki rekât namaz kılar	Yürü karşıya Ziya
ekmeğine yürü Ziya	af diler ağlardım	Senin devletinin sınırları
Sürükle el arabanı düşlerin gibi karşıya	Şimdi karşı saltanatın çöplerini çalarken	O saltanatın çerine çöpüne kadar
karşı Metropolitan Otel	fetva veriyor gene birileri	İLK ADIM
karşı saltanat	onlar hırsız,	Ekmek kan pahası
Senin devletinse ekmeğin	onlar tinerci	Ekmek aslanın ağzında derler
İki devlet arasındaki sınır	Koca puntolarla yazıyorlar	Ziya'mın ekmeği
şimdi Konya yoludur	Onlar KAÇAK ÇÖP AVCILARI	Aslanın ağzında değil
Nereye gitsek sınırlar	Belki itikadım sarsıldı	Bir 'kara şahin'in tekerlekleri arasında
nereye gitsek kaçak	büyüdükçe	Bir şahin ki
nereye gitsek kaçakçı	belki açlık pelte etti imanımı	Avını gözetir
Kato'dan, Kızılgedik'ten öte	Ama hırsızlıksa yaptığım	Daha ilk adımını attığında
kaçağa giderdik	İnanmıyorum yanacağıma	karşıya
Çaya cigaraya	Ve deliksiz uyuyorum geceleri	Şimşek gibi çarpar
Geldik Ankara'ya	Korkmuyorum	Bir şahin ki
Bu sefer adımızı koydular	Gözyaşlarımda kurudu çoktan	Ziya'mın düşleri gibi
KAÇAK ÇÖP AVCISI	Gözlerimden aksa aksa	Çarptı mı durmaz kaçır.
Dinine yanam	bu saatten sonra	Eyüp
vazgeçmiyormuş	bir tek isyan akar	Büyüyor ekonomi
huylu huyundan	Ben kaçak çöp avcısıyım	Kalkınıyor ülke
Ya bizde var bir arıza	ve artık	Yıllık büyüme hızı %8
Ya bu töresi batası dünya	AF DİLEMİYORUM	Kaat 240'a gidiyordu
DALDI ZİYA!		3 yıl evvel

Bugün 80	verecek	Demin sofrana ekmek diye
Yıllık büyüme hızı %8	Ve hangi mert Anadolu	götüreceğin gazete
Yoksullaşma hızı %300	delikanlısı karde-şimiz	Üstüne kefen oldu.
Kâşanelerde göbekler	“Halkım beni bilir reklam için yapıyorsam	Bir de kefenin cebi yok derler.
Yılda %8 büyürken	şerefsizim” diyecek	Günler geçiyor Eyüp
Barakalarda öfke büyüyor	Yaşamak güzel Eyüp	Şimdi
Her yıl %300	daha ne günler var önünde	Hangi atık kâğıt işçisi
Teknoloji geliyor,	Çıkacak mısın Eyüp yola	Biz ne yapabiliriz ki diye
büyüyor dünya	Tutup çekecek misin Ziya’yı kolundan	Başını önüne eğip, gözlerini kaçırsa
Kameralı cep telefonları	Canın pahası	Başımız dimdik
İnternet	Sana dokunmayan yılan bin yaşasın	senin gözlerinle, gözlerinin içine baka baka
Bacaklarındaki kılı	Babana bile güvenmeyeceksin	seni anlatıyoruz ona Eyüp
Kaymak gibi alan	Böyle emrediyor efendilerin	bire bin katarak
Elektrikli ağdalar	Allah aşkına Eyüp	Ve kızırıyorsan bire bin
Ve bilumum zarzavat	Sen ne zaman söz	kattığımız için
globalleşiyoruz	dinleyeceksin	Bize mütevaziliği
Küçük bir köy oldu amma	Var mı kitabında	öğütlüyorsan
Eyüp yol parasına kıyıp da	Ortada bırakıp kaçmak	Buna hakkın yok
Ankara’ya	arkadaşını	Sen niye mütevazi olmadın
Geldi geleli bir Kızılay’a	senin yüreğin	Düştüğün isyan toprağında
inemedi hâlâ	zaten hiç bomba süsü verilmiş	Bire on bin verirken Bedrettin
Hiç mi merak etmiyorsun	pankart ol-madı	başağım
Akşam haberlerini	hep patladı	
Kim	zamanlı zamansız	Ali Mendillioğlu
Kiminle	kurtardı Ziya’yı	
Nerede	itin dölü gece	
“Biz sadece arkadaşız birlikte masum bir akşam yemeği yedik”	Belki Eyüp’ün gözlerini	
Hangi medar-ı iftiharımız	kör etmese ...	
sanatçı	Ayırt edecekti o vurup kaçan	
Bugün neresinden frikik	cipi	
	Eyüp’ün şahin gözleri	